

**ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUMU
KONUSUNDA ÖĞRENCİLERİN VE EBEVEYNLERİNİN
GÖRÜŞLERİ**

Rukiye Kübra Artunç Kara

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (on iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Rukiye Kübra
Soyadı : Artunç Kara
Bölümü : Özel Eğitim
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Özel Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyumunu Konusunda Öğrencilerin ve Ebeveynlerinin Görüşleri
İngilizce Adı: Opinions of Students and Parents on the Adaptation of Gifted Students to School

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Rukiye Kübra Artunç Kara

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Rukiye Kübra ARTUNÇ KARA tarafından hazırlanan “Özel Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyumu Konusunda Öğrencilerin ve Ebeveynlerinin Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Özel Eğitim Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Mahmut Çitil

(Üstün Zekalılar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Doç. Dr. Mahmut Çitil (Üstün Zekalılar Eğitimi Ana Bilim Dalı,
Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Erhan Şahin
(Üstün Zekalılar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Ahmet Bildiren
(Özel Yetenekliler Eğitimi Ana Bilim Dalı,
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 10/07/2024

Bu tezin Özel Eğitim Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Araştırma süreci boyunca tecrübelerinden ve bilgilerinden faydalandığım, akademik gelişimimde beni motive eden ve destekleyen, sorularıma her seferinde sabırla ve içtenlikle cevap veren, tez çalışması sürecimde bana daima yardım eden danışmanım sayın Doç. Dr. Mahmut Çitil'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek lisans eğitimim boyunca finansal destek sağlayarak 2210-A Genel Yurt İçi Yüksek Lisans Burs Programı kapsamında yer almamı sağlayan TÜBİTAK'a çok teşekkür ediyorum.

Liseden itibaren iyi ve kötü günlerimde yanımda olan, birlikte büyüdüğüm, daima en iyi arkadaşım olan, aldığım her kararda beni destekleyerek başarmamda payı büyük olan sevgili eşim Halil Oğuzhan Kara, iyi ki varsın.

Lisans eğitimime başlamamla birlikte akademide ilerleyeceğimi ve sınıf öğretmeni olarak atanmayı düşünmediğimi söylediğim zaman arkamda durarak bana destek veren, yüksek lisans eğitimim boyunca bütün stresimi ve mutluluğumu paylaşan sevgili annem Yasemin Artunç ve sevgili babam Ahmet Artunç'a çok teşekkür ediyorum.

Araştırma sürecimde en sıkıştığım anda bana yardım eden, kendimi çıkmazda ve çaresiz hissettiğimde beni motive eden Emine Önder'e desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Tez çalışmamda katılımcı olarak yer alan öğrencilere ve ebeveynlerine çok teşekkür ederim. Ayrıca Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi müdürü Memiş Kılıç'a ve rehber öğretmenlerine teşekkürlerimi sunarım.

**ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUMU
KONUSUNDA ÖĞRENCİLERİN VE EBEVEYNLERİNİN
GÖRÜŞLERİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Rukiye Kübra Artunç Kara
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Temmuz 2024**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezi'ne gitmekte olan üstün yetenekli 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin okula uyum durumlarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda mevcut araştırma, nitel araştırma türlerinden biri olan durum çalışması niteliğini taşımaktadır. Araştırmada Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam etmekte olan her iki sınıf düzeyinden üstün yetenekli tanısı almış 15'er öğrenciyle ve onların ebeveynleriyle görüşülmüştür. Katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Toplamda 60 katılımcı ile yürütülen bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Çalışmada elde edilen veriler içerik analizi ile deşifre edilmiştir. Araştırmanın verilerine göre, mevcut eğitim sisteminin üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve üstün yetenekli öğrencilerin okula uyum sağlamada bazı sosyal, duygusal ve akademik sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Belirlenen bu sorunlar ise öğrencilerin; akranlarıyla aralarındaki seviye farkı, derslerde sıkılmaları, akranları tarafından zorba davranışlara maruz kalmaları, okul yerine BİLSEM'e gitmeyi istemeleri, sınıf mevcutlarını çok bulmaları, ödev yapmayı ve yazı yazmayı sevmemeleri gibi sorunlardır. Üstün yetenekli öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve uyum problemlerinin belirlenmesinin bu çocuklara yönelik eğitim stratejilerini geliştirmek ve potansiyellerini desteklemek için oldukça büyük önem arz ettiği görülmüştür. Araştırma bulguları, ilişkili olduğu amaç doğrultusunda ilgili alanyazın kapsamında tartışılmıştır. Bu çalışmanın, üstün yetenekli çocukların okula uyumları konusunda çalışma yapmak isteyen araştırmacılar için yeni bir bakış açısı kazandıracağı ve ilerideki araştırmalar için bir zemin oluşturabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Üstün yetenekli öğrenciler, Okula uyum, Ebeveyn, Beklenti
Sayfa Adedi : xviii+96
Danışman : Doç. Dr. Mahmut Çitil

**OPINIONS OF STUDENTS AND PARENTS ON THE ADAPTATION
OF GIFTED STUDENTS TO SCHOOL
(M.S. Thesis)**

Rukiye Kübra Artunç Kara

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July 2024

ABSTRACT

This research aims to reveal the school adaptation status of gifted 2nd and 3rd-grade students attending the Science and Art Center. For this purpose, the current research has the nature of a case study, one of the qualitative research types. The study interviewed 15 students from both grade levels who were diagnosed as gifted and attending Yenimahalle Science and Art Center and their parents. Participants participated in the research voluntarily. In this study, which was conducted with 60 participants, data were collected using a semi-structured interview technique. The data obtained in the study was deciphered by content analysis. According to the research data, it was concluded that the current education system cannot meet the educational needs of gifted students and that gifted students experience some social, emotional, and academic problems adapting to school. These identified problems are; Problems such as the level difference between them and their peers, being bored in classes, being exposed to bullying behavior by their peers, wanting to go to BİLSEM instead of school, finding the class size to be significant, and not liking doing homework and writing. It has been seen that determining the problems and adaptation problems experienced by gifted students is of great importance in developing educational strategies for these children and supporting their potential. The research findings were discussed within the scope of the relevant literature and aligned with the relevant purpose. It is thought that this study will provide a new perspective for researchers who want to study the adaptation of gifted children to school and may form a basis for future research.

Key Words : Gifted students, Adaptation to school, Parent, Expectation
Page Number : xviii+96
Supervisor : Assoc. Dr. Mahmut Çitil

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xviii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Soruları	2
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Araştırmanın Varsayımları	3
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	3

BÖLÜM II	4
KURAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. Zekâ	4
2.2. Yetenek	4
2.2.1. Üstün Yetenek/Üstün Zekâ/Özel Yetenek	5
2.3. Üstün Yetenekli Bireylerin Özellikleri	6
2.3.1. Üstün Yetenekli Bireylerin Zihinsel Özellikleri	6
2.3.2. Üstün Yeteneklilerin Sosyal ve Duygusal Özellikleri	8
2.4. Üstün Yetenekliler ve Aile	9
2.4.1. Aile İçi Roller	9
2.4.2. Aile İçi İletişim	10
2.4.3. Aile İçi Ritüeller	10
2.5. Üstün Yetenekli Çocuğa Sahip Olma	11
2.5.1. Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Karşılaştığı Sorunlar ...	11
2.6. Üstün Yetenekliler ve Eğitim	13
2.6.1. Üstün Yetenekliler İçin Uygulanan Eğitim Stratejileri	15
2.6.1.1. <i>Bilim ve Sanat Merkezleri</i>	17
2.6.2. Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Öğretmen Yeterlikleri	18
2.7. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyum ve İlgili Araştırmalar	19
2.7.1. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Uyum Davranışları	22
2.7.1.1. <i>Sosyal Uyum Davranışlarında Dışsal Faktörler</i>	22
2.7.1.1.1. <i>Aile Faktörü</i>	22
2.7.1.1.2. <i>Okul ve Öğretmen Faktörü</i>	23
2.7.1.1.3. <i>Akran Faktörü</i>	23
2.7.1.2. <i>Sosyal Uyum Davranışlarında İçsel Faktörler</i>	24
2.7.1.2.1. <i>Mükemmeliyetçilik Faktörü</i>	24

2.7.1.2.2. Aşırı Uyarılma Faktörü	24
2.7.1.2.3. Eş Zamanlı Olmayan Gelişim Faktörü	25
2.7.1.2.4. Diğer Sosyal ve Duygusal Faktörler	25
2.7.2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları	25
BÖLÜM III	28
YÖNTEM	28
3.1. Araştırma Modeli	28
3.2. Katılımcılar	29
3.3. Veri Toplama Araçları	30
3.4. Verilerin Toplanması	31
3.5. Verilerin Analizi	31
3.5.1. Geçerlik ve Güvenirlik	32
BÖLÜM IV	33
BULGULAR VE YORUMLAR	33
4.1. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyumlarına İlişkin Öğrencilere Ait Bulgular	33
4.1.1. Üstün Yeteneklilerin Okulu Sevme Durumu	33
4.1.2. Üstün Yeteneklilerin Okulda Yaşadıkları Can Sıkıcı Durumlar	34
4.1.3. Üstün Yeteneklilerin Derslerde Sıkılma Durumu	35
4.1.4. Üstün Yeteneklilerin Derslere Bakış Açısı	36
4.1.5. Üstün Yeteneklilerin Sevdikleri ve Sevmedikleri Dersler	37
4.1.6. Üstün Yeteneklilerin Mükemmeliyetçilik Algıları	38
4.1.7. Üstün Yeteneklilerin İlgi Alanlarının Okulda Destekleniyor Olduğuna Dair Görüşleri	38
4.1.8. Üstün Yeteneklilerin Okuldaki Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimleri	39

4.1.9. Üstün Yeteneklilerin Öğretmenleri ile İletişimleri	40
4.1.10. Üstün Yeteneklilerin Öğretmenleri Tarafından Desteklenme Durumuna Dair Görüşleri	40
4.1.11. Üstün Yeteneklilerin Grup Etkinliklerine Dair Görüşleri	41
4.1.12. Üstün Yeteneklilerin Sınıf Arkadaşlarını Sevme Durumları	42
4.1.13. Üstün Yeteneklilerin Sınıf Arkadaşları Tarafından Maruz Kaldıkları Kötü Davranışlar	43
4.1.14. Üstün Yeteneklilerin BİLSEM Sürecinden Sonra Arkadaşlarında Görülen Davranış Değişiklikleri	44
4.1.15. Üstün Yeteneklilerin Tercih Ettiği Akran Grubu	44
4.1.16. Üstün Yeteneklilerin Tercih Ettiği Eğitim Kurumu	45
4.2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyumlarına İlişkin Ebeveynlere Ait Bulgular	46
4.2.1. Tanılamadan Sonra Üstün Yetenekli Öğrencilerin Ailelerinin Hayatlarında Meydana Gelen Değişimler	46
4.2.2. Üstün Yeteneklilerin Ailelerinin Yaşadığı Zorluklar	47
4.2.3. Üstün Yeteneklilerin Ailelerinin Yaşadığı Kolaylıklar	48
4.2.4. Üstün Yeteneklilerin Aileleri ile Rutinleri	49
4.2.5. Ebeveynlerin Üstün Yetenekli Çocuklarını Destekleme Yöntemleri	49
4.2.6. Üstün Yeteneklilerin Ebeveynlerine Göre Çocuklarının Okulla İlgili Süreçlerde Yaşadığı Problemler	50
4.2.7. Üstün Yeteneklilerin Ebeveynlerinin Karşılaştıkları Problemleri Çözme Yöntemleri	51
4.2.8. Ebeveynlerin Çocuklarını Motive Etme Yöntemleri	52
4.2.9. Ebeveynlerin Profesyonel Desteğe İhtiyaç Duyma Durumları ...	53
4.2.10. Ebeveynlere Göre Okulun ve BİLSEM'in Çocuklarına Katkıları	54

4.2.11. Ebeveynlere Göre BİLSEM'in Çocuklarının İlgi Alanlarını Destekleme Durumu	55
4.2.12. Ebeveynlere Göre Çocuklarının Mutlu Gittiği Eğitim Kurumu	56
4.2.13. Ebeveynlere Göre Çocuklarının Yaşadığı Sosyal ve Duygusal Problemler.....	57
4.3. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okula ve Eğitime Yönelik Beklentileri	58
4.3.1. Üstün Yeteneklilerin Hayalindeki Okul	58
4.3.2. Üstün Yeteneklilerin Ders ve Teneffüs Sürelerine Yorumları	59
4.3.3. Üstün Yeteneklilerin Okulda Olmasını İsteddiği Alanlar	59
4.3.4. Üstün Yeteneklilerin İsteddiği Sınıf Mevcudu	60
4.4. Ebeveynlerin Okula ve Eğitime Yönelik Beklentileri	61
4.4.1. Ebeveynlerinin Üstün Yetenekli Çocuklarının Almasını İsteddiği Eğitime Yönelik Beklentileri	61
4.4.2. Ebeveynlere Göre Çocuklarına Eğitim Veren Öğretmenin Sahip Olması Gereken Özellikler	63
BÖLÜM V	66
TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER	66
5.1. Sonuç ve Tartışma	66
5.2. Öneriler	78
5.2.1. Öğretmenlere Öneriler	78
5.2.2. Politikacılara Yönelik Öneriler	78
5.2.3. Ebeveynlere Yönelik Öneriler	79
5.2.4. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	80
KAYNAKLAR	81
EKLER	91
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	92

EK 2. Ebeveyn Görüşme Soruları	93
EK 3. Öğrenci Görüşme Soruları	94
EK 4. Etik Kurul İzin Belgesi	95
EK 5. Araştırma Gönüllü Katılım Formu	96

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	29
Tablo 2. 2. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Okulu Sevme Durumu	33
Tablo 3. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okulla İlgili Yaşadıkları Can Sıkıcı Durumların Nedenleri.....	34
Tablo 4. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Derslerde Sıkılma Durumları ve Nedenleri	35
Tablo 5. Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Derslerin İfade Ettiği Anlamlar.....	36
Tablo 6. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sevdikleri ve Sevmedikleri Dersler	37
Tablo 7. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Hatalarına Karşı Bakış Açıları.....	38
Tablo 8. Üstün Yetenekli Öğrencilerin İlgi Alanlarının Okul Tarafından Destekleniyor Olmasına Dair Görüşleri	39
Tablo 9. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okulda Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimleri	39
Tablo 10. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenleri ile İletişimleri	40
Tablo 11. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenleri Tarafından Desteklenmeleri.....	41
Tablo 12. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Grup Etkinliklerine Dair Görüşleri	41
Tablo 13. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Arkadaşlarını Sevme Durumları	42
Tablo 14. Üstün Yeteneklilerin Maruz Kaldıkları Zorba Davranışlar	43
Tablo 15. Üstün Yetenekli Öğrencilerin BİLSEM'e Gittiğini Öğrenen Akran Tepkileri.....	44
Tablo 16. Üstün Yeteneklilerin Tercih Ettiği Akran Grubu	45
Tablo 17. Üstün Yeteneklilerin Tercih Ettiği Eğitim Kurumu	45
Tablo 18. Ailelerin Hayatında Meydana Gelen Değişiklikler	46

Tablo 19. Ebeveynlerin Yaşadığı Zorluklar.....	47
Tablo 20. Ebeveynlerin Yaşadığı Kolaylıklar	48
Tablo 21. Üstün Yetenekli Çocuğa Sahip Ailelerde Rutinler.....	49
Tablo 22. Ebeveynlerin Çocuklarını Destekleme Yöntemleri	50
Tablo 23. Ebeveynlere Göre Çocuklarının Okulla İlgili Yaşadığı Problemler	51
Tablo 24. Ebeveynlerin Problemleri Çözme Yöntemleri	52
Tablo 25. Ebeveynlerin Çocuklarını Motive Etme Yöntemleri	52
Tablo 26. Ebeveynlerin Profesyonel Desteğe İhtiyaç Duyma Durumları	53
Tablo 27. Ebeveynlere Göre Okulun ve BİLSEM'in Katkıları	54
Tablo 28. BİLSEM Uygulamalarının Üstün Yetenekli Çocukların İlgi Alanlarını Destekleme Durumu	56
Tablo 29. Ebeveynlere Göre Çocuklarının Mutlu Gittiği Eğitim Kurumu	56
Tablo 30. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okulda ve BİLSEM'de Yaşadığı Sosyal ve Duygusal Problemler	57
Tablo 31. Üstün Yeteneklilerin Hayal Ettiği Okul	58
Tablo 32. Üstün Yetenekliler İçin Ders ve Teneffüs Süreleri.....	59
Tablo 33. Öğrencilerin Okulda Olmasını İstediği Alanlar	60
Tablo 34. Öğrencilerin İstediği Sınıf Mevcudu.....	61
Tablo 35. Ebeveynlere Göre Çocuklarının Alması Gereken Eğitimin Özellikleri.....	62
Tablo 36. Üstün Yeteneklilerin Öğretmenlerinde Bulunması Gereken Özellikler.....	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Renzulli'nin 3 halka modeli5

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

BBKGE	Büyük Balık Küçük Gölet Etkisi
BİLSEM	Bilim ve Sanat Merkezi
BYF	Bireysel Yeteneklerini Fark Ettirme
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
NCEE	Eğitimde Mükemmellik Ulusal Komisyonu
ÖYG	Özel Yeteneklerini Geliştirme
TDK	Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın soruları, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları ve araştırmanın sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Toplumların gelişmesi için üstün yetenekli bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri, ilgi ve yeteneklerini geliştirebilmeleri oldukça önemlidir (Özdemir & Gürlen, 2019). Ancak Türkiye’deki durum incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin ve ebeveynlerinin eğitim konusunda beklentilerinin çoğunlukla karşılanamadığı görülmüştür. Mevcut sistem; öğrencilerin ve ailelerinin istediği eğitim felsefesini, öğretmen niteliklerini, okul yapısını, akran gruplarını ve daha birçok faktörü sağlayamamaktadır (Gürültü & Alıcı, 2020). Bunun sonucunda da üstün yetenekli bireylerin potansiyelleri olumsuz yönde etkilenmekte, var olan potansiyellerinin açığa çıkması zorlaşmaktadır. Standart olan ve tek tip öğrenci yetiştiren eğitim sistemine, okul öncesi dönemden ortaöğretime kadar devam eden bu bireyler için eğitim programını düzenlemek zorunlu hale gelmektedir. Ayrıca üstün yeteneklilerin okula uyumlarında öğretmenlerinin bilgi ve donanımı da oldukça önemli bir belirleyicidir. Bu sebeple öğretmenlerin de üstün yetenekli öğrencileri desteklemedeki eksikliklerini kabul etmek gerekmektedir (Demirkaya, Ünal & Bozan, 2021).

Üstün yeteneklilerin okulda uyum problemleri yaşamaları yüzleşilmesi gereken bir gerçektir. Bu sebeple Türkiye’de ilkökul düzeyinde bu durumu ortaya koyma ve üstün yetenekli çocuklar ile onların ebeveynlerinin okula dair görüşlerini alma ihtiyacı doğmuştur. Üstün yetenekli çocukların ve onların ebeveynlerinin okul ile ilgili görüşlerini ve beklentilerini öğrenerek bu bireylerin okula uyum sağlama noktasında ne durumda olduğunu belirlemek ve mevcut sorunlara çözüm yolları üretmek gerekli hale gelmiştir. Bu doğrultuda

mevcut çalışmanın problem cümlesi “İlkokul düzeyinde olan üstün yetenekli öğrencilerin okula uyum konusunda mevcut durumları ve kendileriyle ebeveynlerinin beklentileri nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üstün yetenekli 2. ve 3. sınıfa devam eden ilkokul düzeyindeki Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğrencileri ve ebeveynleriyle görüşülerek öğrencilerin okula uyumu konusunda mevcut durumlarını belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın amacı doğrultusunda cevaplandırılmaya çalışılan sorular aşağıdadır:

1. 2. ve 3. sınıfa devam eden üstün yetenekli ve Bilim ve Sanat Merkezi’ne (BİLSEM) devam eden çocukların okula uyumları konusundaki görüşleri nelerdir?
2. Üstün yetenekli öğrencilerin okula uyumu konusundaki ebeveyn görüşleri nelerdir?
3. 2. ve 3. sınıfa ve Bilim ve Sanat Merkezi’ne (BİLSEM) devam eden üstün yetenekli çocukların okuldaki eğitime yönelik beklentileri nelerdir?
4. Üstün yetenekli öğrenci ebeveynlerinin okuldaki eğitime yönelik beklentileri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Eğitim sisteminin her bireye aynı müfredatı sunması ve üstün yetenekli bireylere özel bir eğitim programı olmaması öğrencileri aynı noktaya çekmekte ve onları aynı kümede toplamaktadır. Türkiye halen üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda yetersiz durumda olan bir ülkedir ve Türkiye’deki eğitim sistemi içerisinde bulunan üstün yetenekli öğrencilerin ve onların ebeveynlerinin okula yönelik görüşlerini detaylıca inceleyen ve onların okula uyumunu araştıran çalışma sayısı oldukça azdır (Oruç, Çağır & Ateş, 2020). Mevcut durumun, görüşlerin ve önerilerin öğrenilmesi için bu araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur. Üstün yetenekli öğrencilerle ve onların ebeveynleriyle görüşmeler yapılarak elde edilen verilerle mevcut çalışmanın problem durumuna yönelik çözüm geliştirileceği düşünülmektedir. Bu sebeplerle, hazırlanan çalışmanın alanyazına katkı sağlayarak elde

edilen verilerle önerilerin ortaya çıkmasının mümkün hale gelmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmayla, göz ardı edilen üstün yetenekli çocuklara yönelik eğitim süreçlerindeki zenginleştirme eksiklikleri, öğretmen farkındalıkları, ailelerin ihtiyaçlarına yönelik destek eksikliği gibi durumların iyi yönde geliştirileceği düşünülmektedir. Yapılan bu çalışmanın ilerleyen zamanlarda yapılması düşünülen araştırmalara katkı sağlayacağı beklenmektedir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Üstün yetenekli öğrenciler ve onların ebeveynleriyle yapılan görüşmelerin genellenebilir olacağı varsayılmıştır. Araştırmanın içerdığı diğer varsayımlar şunlardır:

- Araştırmada yer alan ebeveynler görüşme sorularını yaptıkları gözlemlerle içtenlikle yanıtlamışlardır.
- Araştırmada yer alan öğrenciler görüşme sorularını kendi düşüncelerini yansıtarak içtenlikle yanıtlamışlardır.
- Mevcut çalışmada katılımcı örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan araştırma;

1. 2023-2024 eğitim öğretim yılıyla,
2. Ankara’da merkez ilçelerden birinde yer alan MEB’e (Millî Eğitim Bakanlığı) bağlı Bilim ve Sanat Merkezi’nde, 2. ve 3. sınıfa devam eden 15’er öğrenciyle,
3. Görüşülen öğrencilerin annesi veya babası olmak üzere toplam 15 ebeveyn ile,
4. Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile sınırlı tutulmuştur.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, üstün yeteneklilerin eğitimi kapsamında; zekâ, yetenek, üstün yeteneklilerin özellikleri gibi tanımlara ve mevcut çalışmaya ilişkin alanyazındaki araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Zekâ

Zekâ kavramı tarih boyunca farklı bilim insanları tarafından farklı yorumlar ile ele alınmıştır. Zamanla birden çok faktör ile açıklanan zekâ kavramı birçok farklı boyutta incelenmiştir. Bunun sonucunda da farklı zekâ alanlarının kapsanmış olduğu bir tanım ortaya çıkmıştır (Bektaş, 2007). Türk Dil Kurumu (2016) ise zekâyı “*insanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuca varma kabiliyetlerinin bütünü*” olarak tanımlamıştır.

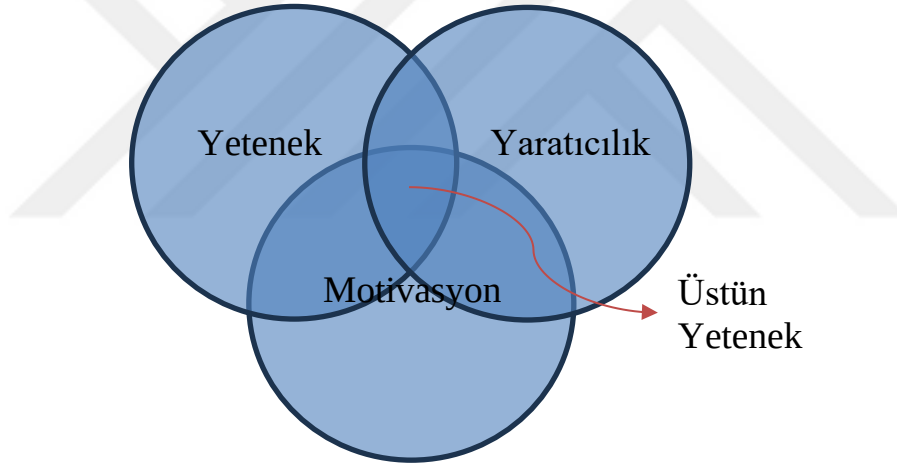
2.2. Yetenek

Türk Dil Kurumu (2016) yetenek kavramı için “*kabiliyet, istidat*” gibi farklı kullanımları ele almaktadır. Yetenek kavramının da zekâ kavramı gibi farklı tanımları bulunmakla beraber, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “*bir kimsenin bir durumu anlama ve yapabilme niteliği*” veya “*bir duruma uyum sağlama konusunda organizmanın barındırdığı doğuştan gelen güç ve kapasite*” olarak tanımlanmıştır.

2.2.1. Üstün Yetenek/Üstün Zekâ/Özel Yetenek

Üstün yetenek ve üstün zekâ kavramlarının birbiri yerine kullanıldığı sıkça görülmektedir. Bu terimler bazen aynı anlamı taşıdığı, bazen de farklı anlamlara sahip olduğu düşünülerek kullanılmaktadır. Ancak alanyazına bakıldığında zaman “yetenek” kavramının “zekâ” kavramına göre daha kapsamlı bir terim olduğu görülmektedir. Çünkü “üstün yetenek, üstün yetenekli” gibi kavramlara karşılık gelen “giftedness, gifted and talented, high ability” gibi kavramların sıkça kullanıldığı bilinmektedir (Akar, 2015). Üstün yetenek ve üstün zekâ kavramları birbirinin yerine kullanıldığı için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bunları kapsayan “özel yetenek” kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Özsoy, 2015).

Üstün yetenek kavramının pek çok tanımı olsa da Renzulli’nin (1986) yaptığı tanım alanyazında sıkça kullanılmaktadır. Bu tanım “three ring” yani “üç halka” olarak ifade edilmektedir.

Şekil 1. Renzulli’nin 3 halka modeli

Renzulli’ye göre bu üç halkayı oluşturan temel öğeler:

1. Yetenek: Zekâ gelişiminde genel olarak ortalamanın üstünde olmak ve normalin üstünde bir yeteneğe sahip olmak.
2. Yaratıcılık: Problemlere farklı açılardan bakarak yaratıcı çözümler ortaya koymak.
3. Motivasyon: Başladığı bir işi bitirebilecek isteğe sahip olmak.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında ise özel yetenekli birey: “yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede daha önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket

etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey” olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018). Buna ek olarak, üstün yetenek ve üstün zekâ kavramlarının pek çok farklı tanımı literatürde yer almaktadır. Bu tanımlar geleneksel ve yeni yaklaşımlar olarak iki farklı bakış açısı altında toplanmaktadır. Geleneksel yaklaşıma göre üstün zekâ/üstün yetenek, standart zekâ testlerinin sonucunda 130 ve üzeri IQ olan zekâ bölümü puanının üstü olarak kabul edilmektedir. Zekâ testlerinin tek başına yetersiz olduğunu belirten bazı araştırmacılar ise psikolojik değişkenlere vurgu yaparak çoklu yaklaşımı savunmuşlardır (Çitil & Ataman, 2018). Çoklu yaklaşımlarda Gardner’ın çoklu zekâ teorisi ve Renzulli’nin üç halka teorisi (yetenek, yaratıcılık ve motivasyon) popüler yaklaşımlardandır. Son zamanlarda bu yaklaşımların yanında çevresel faktörleri de içerisinde barındıran gelişimsel yaklaşımlar da ön plana çıkmıştır. Özetle, önceleri zekâ genetik olarak ele alınırken sonradan üstün yetenek terimi özel yetenekler bazında tanımlanmaya başlanmıştır. Gelişimsel yaklaşımlar ise üstün yeteneğin gelişim süreçlerini de açıklama yoluna girerek çok bilinen göstergelerini dile getirmekten vazgeçmişlerdir (Kaufman & Sternberg, 2008).

2.3. Üstün Yetenekli Bireylerin Özellikleri

Akranlarına göre daha hızlı ve erken gelişim gösteren üstün yetenekli öğrenciler, daha erken yürüme, erken konuşma, erken okuma, yüksek enerji ve hareket, öğrenmeye ve okumaya yönelik ilgi, üst düzey bellek becerileri, özerklik ve gelişmiş duyarlılık özellikleri ile yaşlılarından ayrılmaktadır (Ataman, 2004). Bunlarla beraber üstün yetenekliler ile ilgili doğru bilinen bazı yanlışlar bulunmaktadır. Bunlar ise; ruhsal bozukluğa sahip olmaları, erken gelişip erken ölmeleri, aşırı hareketli olmaları, sıksa, kısa boylu ve iri kafalı olmaları, çelimsiz olmaları, gözlük kullanmaları, başkalarını aşağılayan, uyumsuz, bencil, toplumdan geri kalmış, tek başına vakit geçirmekten hoşlanan, “inek” lakabına uyan çocuklar olmaları gibi yanlış bilgilerdir (Ataman, 2007). Oysaki üstün yeteneklilerin akranları ile karşılaştırıldığında doğumdan ölüme dek her yaş grubunda sağlıklı geliştikleri ve akranlarından üstün oldukları gözlemlenmiştir (Çağlar, 2004).

2.3.1. Üstün Yetenekli Bireylerin Zihinsel Özellikleri

Üstün yetenekli bireylerin akranlarından ayrılan fiziksel özelliklerinin yanı sıra zihinsel özellikleri de bulunmaktadır. Bu özelliklerden bazıları aşağıda sıralanmıştır (Akkanat, 2004;

Ataman, 2007; Ataman, 2008; Ataman, 2009, Çağlar, 2004; Levent, 2011; Özbay, 2013; Özkan, 2013; Suveren, 2006):

- Akranlarına kıyasla daha hızlı gelişen ve ilerleme gösteren üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme ve düşünme konularında daha çok avantaja sahip oldukları bilinmektedir.
- Okumaya ve araştırmaya karşı çok fazla ilgileri olan üstün yetenekli öğrenciler öğrenmeye aç oldukları için akranlarına kıyasla daha çabuk öğrenirler. Ayrıca bilgiyi üstünkörü değil, derinlemesine ve detaylı öğrenmeyi severler.
- Üstün yeteneklileri akranlarından ayıran zihinsel özelliklerden biri de dikkat becerileridir. Etkinliğe başlamada, onu sürdürmede ve bitirmede akranlarına göre çok daha iyilerdir. Geniş alana ilgi duyup konsantre olabilirler. Bunun yanı sıra uyanık ve çabuklardır.
- Analiz yapma ve gözlem becerileri oldukça iyidir.
- Estetik duyguları gelişmiştir, farkındalıkları oldukça yüksektir ve detaylar konusunda da dikkatlidirler. Hafızaları çok güçlüdür, bu özellikleri sayesinde çabuk öğrenebilmekte ve kolay unutmamaktadırlar. Hızlı öğrenen üstün yetenekliler, öğrendiklerini başka alanlarda genelleme konusunda da başarılılardır.
- Üstün yetenekliler, farklılıkları ve benzeyen durumları ayırt etmede zorlanmazlar. İyi ve doğruyu kolaylıkla ayırt edebilen bu bireyler, öğrendikleri yeni bilgilere eleştirel yaklaşarak değerlendirme yaparlar. Kendilerini de eleştirme konusunda çekince yaşamazlar. Bu yüzden hata yaptıkları zaman düzeltmede zorlanmazlar.
- Erken yaşta gerçek ve hayali olan arasındaki farkı ayırt ederler.
- Kendilerine yönelik bilişsel farkındalıkları yüksektir, olgunca davranırlar.
- Merak ettikleri olayların sebebini anlayabilmek için çok soru sorarlar.
- Orijinal ürünler ve fikirler üretirler. Derin ve karmaşık problemleri çözme konusunda da başarılılardır. Sabırlı ve ekonomik şekilde çözüme ulaşırlar. Çözüme giden yolda farklı yöntemler denemekten çekinmezler.
- Akranlarına göre daha önce konuşan üstün yetenekliler, dili etkili ve akıcı bir biçimde kullanırlar. Kelimeleri yerinde ve düzgün kullandıkları gibi aynı zamanda anlaşılır konuşurlar. Ayrıca kelime hazineleri de akranlarına göre oldukça zengindir.

2.3.2. Üstün Yeteneklilerin Sosyal ve Duygusal Özellikleri

Üstün yetenekli bireyleri akranlarından ayıran fiziksel ve zihinsel özelliklerin yanı sıra onları akranlarından ayıran sosyal ve duygusal özellikleri de bulunmaktadır. Bu özellikler aşağıda sıralanmıştır (Çetinkaya, Çalışkan & Güngör, 2012; Çitil, 2016; Dağlıoğlu, 2014; Levent, 2014; Özbay, 2013; Özkan, 2013; Sak, 2010; Saranlı & Metin, 2012):

- Araştırmaların geneline bakıldığında üstün yetenekli bireylerin akranlarına göre daha güçlü ve üstün karaktere sahip oldukları ve akranlarına göre daha az psikolojik sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Buna rağmen bazı araştırmalarda üstün yetenekli bireylerin psikolojik bakımdan akranlarına göre daha savunmasız olabileceği de görülmüştür. Sonuç olarak, üstün yeteneklilerin akranlarına kıyasla sosyal-duygusal problemleri ne oranda yaşadıkları kesinleştirilememiştir.
- Duyarlılık ve farkındalıkları yüksektir. Aynı zamanda hassaslardır.
- Soyut ve karmaşık düşünme becerileri gelişmiştir, empati becerileri yüksektir. Saygı konusunda oldukça dikkatlidirler. Ahlaki değerlere küçük yaşta ilgi gösterirler. Adalet duyguları oldukça yüksektir.
- Doğaya, savaşlara, doğal afetlere, açlığa, adaletsizliğe, engelli ve bakıma muhtaç bireylere karşı hassaslardır. Bu farkındalık ve duyarlılık özellikleri sebebiyle; savaş, açlık, gücü kötüye kullanma, ölüm, iş bulamama, yalnız kalma, sevilme ve şiddet gibi konularda korku geliştirebilirler. Girdikleri bu psikolojik durum sonucunda toplumdan uzaklaşma ihtimalleri bulunmaktadır.
- Mükemmeliyetçi yapıya sahip olmaları nedeniyle hata yapmaktan hoşlanmazlar, bir an önce düzeltmek isterler.
- Kendilerini ifade ederken rahat davranırlar, özgüvenleri yüksektir. Ayrıca sorumluluk duyguları sayesinde hatalarının farkına vararak bu hataları gidermek için ellerinden geleni yaparlar.
- Kendilerine koydukları büyük hedeflere ulaşma konusunda sabırlı ve kararlı davranırlar.
- Bulundukları grup içerisinde lider olmaktan hoşnut olurlar. Bağımsız olmayı ve başkaları üzerinde hakimiyet kurmayı severler. Buna rağmen katı olmaktan hoşlanmazlar.

- Güçlü sezgileri vardır, yapılan espri ve şakaları anlarlar. Mizahtan ve espri yapmaktan hoşlanırlar.
- Sosyal yönden de akranlarından daha hızlı gelişim gösteren üstün yetenekliler, genelde kendilerinden yaşça büyük kişilerle veya zekâ seviyelerine hitap eden kişilerle arkadaşlık kurmayı tercih ederler.
- Bulundukları gruplarda ve ortamlarda popüler ve sosyaldirler. Sosyal oldukları için kolay arkadaşlık kurabilirler.
- İşbirliğine açıktırlar, insanlarla kolay anlaşılır ve iyi geçinirler.
- Sosyal çevrelerinde hassas, nazik ve iyi oldukları için genellikle sevilirler.
- Yeni ortamlara, sosyal etkinliklere kolaylıkla uyum sağlayabilirler. Yeni durumlara adapte olurken kuralları ve değerleri kısa sürede öğrenirler.
- Ön yargılara sahip değildirler. Herkesi olduğu gibi kabul ederek saygı duyarlar ve saygı görmeyi isterler.

2.4. Üstün Yetenekliler ve Aile

Aile, toplumun en küçük birimi olarak kabul edilmektedir. Eğitim alanında ise aile, üstün yetenekli bir çocuğun gelişiminde oldukça önemli bir role sahiptir. Aile, üstün yetenekli çocuğun gelişiminde olumlu olduğu kadar olumsuz etkilere de yol açabilmektedir (Fornia & Frame, 2001). Çocuğun yaşadığı ortamda iletişimin olumlu olması çocukların sağlıklı gelişime sahip olmalarını beraberinde getirecektir. Ailedeki ebeveynlerin kendi içerisinde anlayışlı olması, ebeveynler arasında tutarlı davranışların varlığı ve çocuğa yönelik tutarlı davranışları, ailede demokratik bir atmosfer oluşması, aile üyelerinin birbirine bağlılığı ve birbirleriyle sağlıklı ilişkiler kurmaları aile içi işlevselliği artıran etkenlerdendir. Bu etkenler üstün yetenekli çocuğun duygusal gelişimini olumlu yönde etkileyerek çocuğun akademik alanda başarılı olmasını da tetiklemektedir (Dağlıoğlu & Alemdar, 2010).

2.4.1. Aile İçi Roller

Görev ve sorumlulukların paylaşılması ile aile içi roller belirlenmektedir. Bu durum öncelikli olarak ebeveynlerin arasındaki bağı artırmaktadır. Çünkü sorumlulukların dağılımıyla eşler arasındaki sınırlar belirlenmekte ve bağlar güçlenmektedir. Ebeveynler

kendilerine ait olan sorumluluklar ile aile içerisindeki rollerini düzenleyerek görevlerini yapmaktadırlar. Ebeveynler çocuklarına olumlu örnek olduklarında aile işlevselliğini artırmış olacaklardır. Kısaca, aile içerisinde yer alan üyelerin rollerini açıkça belirlemek gerekmektedir. Ayrıca aile bireylerinin birbirlerinin sınırlarına, hak ve özgürlüklerine de saygı göstermeleri gerekir (Nazlı, 2014).

2.4.2. Aile İçi İletişim

Bir bireyin çevresindeki insanlarla sağlıklı ilişkiler kurması, sevgi, saygı, paylaşım ve dayanışmanın yer aldığı ailede büyümesine bağlıdır (Şentürk, 2006). Huzurlu ortamı olan ailelerde çatışmalar nadir görülür, stresli olaylarla kolaylıkla baş edilir, tüm aile bireyleri kişisel özellikleri ile kabul edilir, eleştiriler olumlu yönde yapılır ve konuşulan konuya odaklanılır. Kısaca, aile bireyleri birbirleriyle doğrudan iletişim kurarlar, açık ve net konuşurlar, birbirleriyle tamamlayıcı ve uygun dille iletişim kurarlar, birbirlerinin duygu ve düşüncelerine önem vererek anlamaya çalışırlar, birbirlerini dinlerler ve birbirlerine karşı dürüst, samimi ve güvenilir davranırlar (Nazlı, 2014).

Üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerde ebeveynlerin kendi aralarında olumlu iletişim kurabilmeleri, çocuklarına tutarlı davranışlar sergilemeleri, sorumlulukların aile içerisinde uygun bir şekilde paylaşılması ve ailede huzurlu bir ortamın olması oldukça önemlidir. Bunlara ek olarak aile üyelerinin birbirine bağlı olması ve sağlıklı iletişim kurmaları gibi unsurlar da üstün yetenekli çocuğun sosyal-duygusal gelişimini olumlu şekilde etkilemektedir. Hatta çocuğun akademik alanda da başarılı ve mutlu olmasını sağlamaktadır (Dağlıoğlu & Alemdar, 2010; Levent, 2014).

2.4.3. Aile İçi Ritüeller

Aile içinde yer alan tekrarlı uygulamalar veya davranışlar ritüeller olarak adlandırılmaktadır. Ritüeller, bir grubun davranışlarını belirleyen kriterleri, grubun özelliklerini, harekete geçme durumlarını ve davranış gelişimlerini barındırmaktadır. Böylece aile içerisindeki iletişim ve yaşam kalitesi artmaktadır. (Yoon, 2012). Kısaca, ritüeller ailenin birlikte geçirdiği vakitleri kapsayan etkinliklerdir. Ritüeller sayesinde aile bağları güçlenir, aile birliği duygusu artar. Bu sayede aile etkileşim içerisinde olur ve her aile bireyi birbirinin mutluluğu için sorumluluk almış olur. (Nazlı, 2014).

2.5. Üstün Yetenekli Çocuğa Sahip Olma

Üstün yetenekli bireylerin gelişimlerinde ve eğitimlerinde ebeveynlerinin payı oldukça büyüktür. Anne ve babanın ilişkisi, aile içi dengeli ilişkiler ve tutumlar üstün yetenekli bireylerin mutluluğu için önemli unsurlardır. Bu noktada akranlarından farklı özellikler gösteren bu çocukların sağlıklı gelişiminde ebeveynlerin bilinçli olması gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda da anne-babaların, normal gelişim gösteren akranların ebeveynlerine kıyasla daha çok eğitime gereksinim duyduğu ortaya konmuştur. Çünkü üstün yetenekli çocukların ebeveynlerini karşı karşıya bıraktıkları sorunlar akranlarının sorunlarından farklılaşmaktadır (Demirkaya vd., 2021). Konuyla ilgili yapılan araştırmaların bulgularının da bu yönde olduğu görülmektedir. Bozan-Deniz ve Kurtulmuş'un (2018) yaptığı bir araştırmada okul öncesi dönemde olan üstün yetenekli 10 çocuğun ve normal gelişim gösteren 10 çocuğun ebeveyni ile görüşülmüştür. Görüşmenin sonucunda normal gelişim gösteren çocuğa sahip olan ailelerin üstün yetenekli bireyler ile ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığı, üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerin ise üstün yetenekli bireylerin özelliklerini bildikleri, ancak eğitim ve uygulamalar konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür.

Oğurlu ve Yaman'ın (2013) yaptıkları bir çalışmada 1-5. sınıfa devam eden 133 üstün yetenekli çocuğun ailesiyle rehberlik desteğine ihtiyaç duyulan alanların tespitini yapmak amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre ailelerin ihtiyaç duydukları rehberlik alanları; aşırı duyarlılık, mükemmeliyetçilik, yetenek geliştirme programlarının zayıflığı, çok sayıda etkinliğe katılma, düzensizlik ve kurallara aşırı bağlılık alanlarıdır.

Yapılan bu çalışmalar ve literatürdeki diğer araştırmalar, ailelerin üstün yetenekli çocukları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Aileler çocuklarına karşı doğru iletişim dilini bulma konusunda zorlanmakta, aile içi dengeyi kurmakta problem yaşamaktadır. Bu yüzden çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlara örnek olarak; aile ile çocuk arasındaki iletişimin kopması, üstün yetenekli bireyin çeşitli psikolojik sorunlar yaşaması gibi durumlar verilebilir (Karakuş, 2010).

2.5.1. Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Karşılaştığı Sorunlar

Üstün yetenekli bireylerin ebeveynlerinin karşılaştıkları güçlükler normal gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinin yaşadığı güçlüklerden farklılaşmaktadır. Üstün yetenekli çocukların fazla soru sormaları, sabırsız olmaları, ebeveynin sorulara yeterli cevap

verememesi, cevap verebilmek için araştırma yapmanın zorunlu hale gelmesi ve ebeveynin sıkça çaresiz kalması karşılaşılan güçlüklerden bazılarıdır. Ayrıca; çocuğun sorulara net ve mantıklı cevaplar beklemesi, akranları arasında dışlanması, çevreye uyum sağlayamaması, kendini rahat ifade edememesi, çok bilmiş durumuna düşmesi, öğretmenlerin aşırı beklentiye girmesi, çocuğun ödev yapmak istememesi, ilgi duyduğu alanların müfredat dışı olması, zor ve sonu gelmeyen isteklerinin olması gibi problemler sebebiyle anne-baba strese girmektedir (Karakuş, 2010).

Anne-babanın strese girmesine neden olan, özellikle ebeveyn kaynaklı; materyalleri karşılamada zorluk çekme, çocuğa yeterli zaman ayıramama, çocukla aynı seviyede olan akran ile yeterli zaman geçirmesini sağlayamama, çocuğa yeteri kadar destek olamama ve rehberlik edememe gibi sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Bunlar dışında üstün yetenekli bireyde ortaya çıkan olumsuz karakter özellikleri de sorun teşkil etmektedir. Kıskançlık, hassaslık, aşırı duyarlılık, kırılganlık, sürekli bir işle meşgul olma isteği, sık değişen ilgi alanları, ilgisinin dağınıklığı, çok konuşma, her konuda fikir sahibi olma, zihinsel gelişiminin diğer gelişim alanlarından önde olması, kararlarını tek başına alma, hatalara tahammül edememe, çok özgüvenli olma, ikna edilmesi konusunda çok çaba harcanması ve aşırı hareketlilik gibi özellikler görülebilmektedir (Karakuş, 2010).

Üstün yetenekli çocukların akranlarından farklı olması sebebiyle toplumdan uzaklaşmaları, kendilerinden yaşça büyüklerle arkadaşlık etmeleri ve onlarla daha kolay anlaşabilmeleri, yalnızlığı tercih etmeleri gibi nedenlerden dolayı mutsuz oldukları görülebilir. Üstün yetenekli çocukların eğitim giderlerinin fazla olması da aileyi sıkıntıya sokabilmektedir. Çünkü üstün yetenekli çocuklara uygun eğitimi sağlamak özellikle Türkiye şartlarında kaygılı ve zor bir süreçtir. Bunun sebebi ise üstün yetenekli çocukların akranlarından farklı bakış açısına sahip olmaları ve bilimsel ihtiyaçlarını karşılayacak farklı koşullara gereksinim duymalarıdır (Toprak, 2018). Gereksinimlerinin farklı olması sebebi ile çocukların gelişimini takip etmek oldukça önemlidir. Aynı zamanda ailelerin, çocuklarının eğitim alabilecekleri kurumları belirlemek ve çocukları ile daha çok vakit geçirebilmek için de ayrıca çaba göstermeleri gereklidir. Ebeveynlerin kendilerine ayıracakları zamanın azalabileceği ve anne-baba arasındaki iletişimde de sıkıntılar çıkabileceği için ebeveynlerin daha güçlü bir bağa ihtiyaçları vardır. Tüm bunlar göstermektedir ki üstün zekâlı çocukların akranlarından farklı olmaları sebebi ile ebeveynlerinin daha fazla sorumluluk altına girmesi ve bazı fedakârlıklarda bulunmaları zorunlu hale gelmektedir (Toprak, 2018).

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, Karakuş'un (2010) yaptığı çalışmada üstün yetenekli çocuğa sahip olan ebeveynlerin karşılaştığı sorunların bir kısmı tespit edilmiştir. Çalışmada BİLSEM'e devam eden çocukların aileleri yer almıştır. Araştırmanın sonucuna göre ailelerin karşılaştığı sorunlar, çocuğun; çok soru sorması, kişilik özellikleri, iletişim becerileri, örgün eğitim ve eğitsel çalışma alışkanlıklarıdır. Karakuş'un (2014) yaptığı başka bir çalışmada üstün yetenekli çocukları olan anne-babaların çocuklarının eğitimine yönelik rehberlik algılarına dair mevcut durumu ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmada 2008-2009 eğitim ve ğretim yılında Adana'da yer alan Bilim ve Sanat Merkezi'nde (BİLSEM) toplam 94 ebeveynin görüşleri anket aracılığı ile toplanmıştır. Bu araştırmanın verileri, ailelerin çocuklarına karşı kendilerini genellikle yeterli bulduklarını göstermiştir. Buna rağmen çocuklarının ilgi alanlarını ve yeteneklerini geliştirmede yetersiz kaldıkları belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre ailelerin çocuklarının özelliklerini ve gereksinimlerini tanıma yönünde eğitim almaları gerektiği, çocuklarının yetenek alanlarını belirleme ve bu yetenek alanlarının geliştirilmesini sağlama yönünde becerilere ihtiyaç duydukları ortaya konmuştur.

amdeviren (2014) BİLSEM'e devam eden üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin karşılaştığı sorunları belirlemek için Sakarya'da bir araştırma yapmıştır. Nitel ve nicel yöntemlerin kullanıldığı bu araştırmada 108 ebeveyne ulaşılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre üstün yetenekli çocuğu olan anne-babaların karşılaştığı sorunlar; çocuklarının üstün yeteneklerini fark edememe ve belirleyememe, çocukların sorularını istedikleri gibi cevaplayamama, kişisel özelliklerini detaylıca fark edememe ve iletişimde yeterli olamamadır. Son olarak, Bildiren'in (2013) yaptığı çalışmada üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerin karşılaştığı bazı sorunlar belirlenmiştir. Bu sorunların; ebeveynin çocuğa yetememesi, çocuğun ders çalışmayı istememesi, öğretmenin çocuğa yönelik yetersizliği, okul seçmedeki zorluklar, akranlar, akrabalar, toplumun değer yargıları ve evre beklentileri gibi faktörler olduğu grlmştir.

2.6. Üstün Yetenekliler ve Eğitim

Akranlarından farklı özelliklere sahip olmaları üstün yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını da farklı kılmaktadır. Üstün yetenekli çocukların istek ve ihtiyaçları değişse de genel olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir (itil, 2021b):

- Üstün yetenekli bireyleri çevrelerindeki insanların düşünceleri ve hissettikleri yıpratır. Bu yüzden anlaşılmaya ihtiyaç duyarlar.
- Ebeveynleri tarafından sevilme nedenlerinin akademik başarı olduğunu düşünmemeleri için koşulsuz sevgiyle sevildiklerini hissetmeleri gerekir.
- Yeteneklerinin heba olmaması için erken tanılamaya ihtiyaç duyarlar.
- Toplumsal ihtiyaçlarının diğer çocuklar ile aynı olduğu unutulmamalıdır.
- Tıpkı akranları gibi üstün yetenekli çocukların da fiziksel faaliyetlere ihtiyaç duyduğu göz önünde bulundurulmalıdır.
- Okul öncesi eğitim alarak yetenek ve ilgi alanlarını keşfetmeleri sağlanmalıdır.
- Uygun eğitim ortamı ve olanaklar sağlanarak öğretim yapılmalıdır.
- Farklı yaş gruplarındaki çocuklara da ihtiyaç duymaları sebebi ile daha fazla kulüp ve sınıf çalışması gibi etkinlikler yapılmalıdır.
- Sabırsız ve aceleci davranışlarından yazmada yaşadıkları problemler anlayışla karşılanmalıdır.
- Kaynak çeşitliliğine ihtiyaç duyduklarından dolayı okul kütüphanesine kolay erişebilmelilerdir.
- Direktif almaktan hoşlanmazlar. Liderlik ruhları anlayışla karşılanarak başvurabilecekleri ve danışabilecekleri kişiler ile görüşebilme imkânı sağlanmalıdır.
- Benzer ve tekdüze etkinliklerden sıkıldıkları için sürekli yeni ürünler ile karşılaşmaları gerekmektedir. Bu sunulan ürünlerin, yeteneklerini ortaya koyabilecekleri potansiyelde olması oldukça önemlidir.
- Okuldaki dersleri çaba harcamadan takip edebilmelerinden dolayı ders çalışma düzenini ve alışkanlığını hayatları boyunca oturtamazlar. Bu yüzden rehberlik hizmetlerinin sağlanması gerekir.
- Zaman sınırlaması yapılan çalışmalarda verim ve başarı elde edemeyebilirler. Bu yüzden zaman sınırlaması onlara uygulanmamalıdır.
- Fikirlerine saygı duyan, yetenek ve ihtiyaçlarına karşılık alabilen, çabalarını bilen ve onları tanıyan okul ortamına ihtiyaç duyarlar.

- Kendilerini tanıyan ve saygı duyan, destek veren, rehber olan, gerekli bilgiyi en etkili ve kalıcı şekilde sağlayan, yaşayarak öğrenme imkânı sunan, kendi özelliklerine uyacak şekilde müfredatta değişiklik ve uyarlamalar yapan öğretmenlere ihtiyaç duyarlar.
- Üstün yetenekli çocuklara uygun programın geliştirilmesi, onların ihtiyaçlarına yönelik özellikler barındırması, alternatifler sunması ve benlik algısını geliştirmesi oldukça önemlidir.
- Zenginleştirilmiş konulu programlara ihtiyaç duyarlar. Bu bağlamda, kesin kurallara bağlı olmayan ve birbiriyle ilişkili konular arasında bağlantı kurularak detaya inmesine fırsat veren programlar elverişlidir.
- İnceleme, araştırma, gezi, deney ve gözlem yapma gibi yaparak-yaşayarak öğrenme olanakları sunan programlara ihtiyaçları vardır.
- Üstün yetenekli çocukların bilgiyi öğrenme aşamasında özet bilgiye, gelişme aşamasında ise ayrıntılı bilgiye ihtiyaç duydukları bilinir. Bu sebeple araştırma imkânının sağlanması gerekir.

2.6.1. Üstün Yetenekliler İçin Uygulanan Eğitim Stratejileri

Üstün yetenekli bireylerin akranlarına göre farklı kişilik özellikleri ve farklı öğrenme özellikleri taşıdıkları bilinmektedir. Bu sebeple üstün yetenekli bireyler için farklılaştırılmış bir müfredata gerek duyulmaktadır (Sıdar, 2011). Kaplan (1986) ise bu bireyler için farklılaştırılmış müfredata dair prensipleri aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. Birbirinden ayrı ünitelerin yerine, içeriğin; geniş kapsamlı tartışma, tema veya problemlere dayandırılması gerekmektedir.
2. Ele alınan konunun çeşitli disiplinler açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.
3. Çalışma alanı içerisinde birbiri ile ilişkili farklı deneyimler sunularak alakasız materyallerin araya eklenmesinden kaçınılmalıdır.
4. Öğrencinin ilgi alanı göz önünde bulundurularak bu alan üzerinde öğrenimini derinleştirmeye imkân sağlanmalıdır. Bu sebeple sınıf dışı öğrenme ortamları da kullanılmalıdır.

5. Bağımsız çalışma becerilerinin desteklenmesi üstün yeteneklilerin bağımsız çalışma eğilimleri sebebi ile gereklidir.
6. Bilgi kazanma süreci bilgi yüküne göre tercih edilmesi gereken bir yoldur. Üst düzey becerilerin gelişmesi için; araştırıcılık, keşif, inceleme, karmaşık ve soyut düşünme becerileri üzerinde durulmalıdır. Hayal gücünün geliştirilmesi de ele alınmalıdır.
7. Geleneksel eğitim sisteminin engellediği analiz, sentez ve değerlendirme aşamaları için de öğrencilerin yeni çözümler üreten bireyler haline gelmesi amaçlanmalıdır.
8. Araştırma becerilerinin gelişmesi sağlanmalıdır.
9. Açık uçlu problemler sunulmalıdır.
10. Üst düzey düşünme becerileri ve temel beceriler müfredat ile bütünleşmelidir.
11. Farklı düşüncelerin üretilmesini gerektirecek ürünler teşvik edilmelidir.
12. Yeni malzeme, teknik ve şekilleri kullanan ürünler teşvik edilmelidir.
13. Öğrencinin kendini tanıması ve keşfetmesi, kendini yönetmesi ve kendi ile akranları arasındaki benzerlik ve farklılıkları hoşgörü ile değerlendirmesi sağlanmalıdır.
14. Öğrencinin meydana getirdiği ürünlerin özel kriterler ile değerlendirilmesinin yapılması gerekmektedir.

Bunlar dışında üstün yeteneklilerin eğitiminde en yüksek verimi alabilmek için uygulanabilecek diğer yöntemler aşağıda yer almaktadır:

- Hızlandırma: Üstün yeteneklilerin kronolojik yaşını değil, akademik yaşını dikkate almak gerekir. Bu yüzden hızlandırma, eğitim sorunlarına getirilebilecek ilk çözümlerden biridir (Akarsu, 2001). Sınıf atlatma, ders atlatma veya okula erken başlatma şeklinde gerçekleşebilir.
- Gruplama: Homojen, heterojen, yarım gün ya da geçici küme grupları olarak ayrılmaktadır. Homojen gruplar, özel okullarda ve üst özel sınıflarda yer alan öğrencilerdir. Heterojen kümelerde ise normal öğrencilerle birlikte eğitim alma imkânı vardır, ancak seviye gruplarına ayrılma burada da vardır. Yarım gün ya da geçici kümeler ise Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden gruplar gibi örneklerden oluşmaktadır (Kaplan, 1986).
- Zenginleştirme: Üstün yetenekli çocukları akranlarından ayırmadan yapılan eğitim olanaklarıdır (Şenol, 2011).

- Destekleyici Uygulamalar: Okulun tatil olduğu hafta sonları ve yaz tatilleri gibi günlerde yapılan uygulamalardır. Okul, üniversite, öğretmenler veya veliler tarafından yapılabilir. Bu noktada önemli olan müfredat dışı konular hakkında irdeleme, araştırma, yaratıcı düşünme, uygulama, keşfetme, yaparak-yaşayarak öğrenme gibi proje uygulamalarına yer verilmesidir (Şenol, 2011).

Üstün yeteneklilerin eğitiminde hangi model veya stratejinin daha işe yarıyor olduğu konusu hala kesinleştirilmiş değildir. Buna rağmen genel olarak üstün yeteneklilerin eğitimi için atılan adımların akademik anlamda etkili olması sebebiyle başarılı oldukları görülmektedir. Bunun en büyük sebebi ise üstün yetenekliler için hazırlanmış olan eğitimlerde akranlarına verilen eğitime göre daha karmaşık bilgi ve becerilerin sunulmasıyla üstün yetenekli öğrencilerin kendilerini geliştirmelerinde büyük ilerleme göstermeleridir. Son zamanlarda farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının daha fazla kabul görmesiyle hızlandırma ve zenginleştirme uygulamalarının üstün yetenekli öğrenciler için oldukça önemli eğitsel düzenlemeler olduğu kabul edilmiştir. Bunların yanı sıra tam zamanlı gruplamalar ve uyarlanmış müfredat uygulamaları da üstün yeteneklilerin eğitiminde en etkili özel eğitim uygulamaları arasında yer almaktadır (Van der Meulen vd., 2014).

2.6.1.1. Bilim ve Sanat Merkezleri

Üstün yetenekli çocukların eğitiminde birçok farklı uygulama yer almaktadır. Bunlardan biri de 1995 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan Bilim ve Sanat Merkezleridir. BİLSEM, üstün yetenekli çocuklara yönelik, ilgi ve yeteneklerini en üst düzeyde kullanabilmelerini sağlayan bir kuruluştur. BİLSEM kurumları, Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Üstün Yeteneklilerin Eğitim Şubesi'ne bağlı olarak kurulmuştur. BİLSEM uygulamaları ilk olarak 5 pilot ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt) başlamıştır (Baykoç-Dönmez, 2004; Gökdere & Çepni, 2003). BİLSEM kurumlarında üstün yetenekli öğrenciler temel eğitimlerini akranları ile almakta ve özel oldukları bilim ve sanat alanlarında farklı okullardan gelen arkadaşları ve alan öğretmenleri ile çalışmaktadırlar. BİLSEM uygulaması sayesinde bu bireyler sınıf arkadaşlarından da soyutlanmamaktadır (Baykoç-Dönmez, 2004).

BİLSEM örgün bir eğitim kurumu değildir. BİLSEM'in mantığı okul dışı zamanlarda üstün yetenekli bireyleri desteklemektir. Burada verilen eğitim 5 kademede tamamlanmaktadır. Bu kademeler sırasıyla; uyum dönemi, destek dönemi, bireysel yeteneklerini fark ettirme

(BYF), üstün yeteneklerini geliştirme (ÖYG) ve proje üretimi ve yönetimi dönemi olarak verilmektedir. Bu kademeler öğrencinin ihtiyacına göre zenginleştirilebilir (MEB, 2016). Kademe geçişi de öğrencinin bir önceki kademeyi tamamlamasıyla gerçekleştirilir. İlk aşamada öğrenciler uyum sürecine alınırlar. Bu aşamada öğrencilere BİLSEM fiziksel ortamıyla birlikte tanıtılır, eğitim kurumunun amacı ve eğitim modeli hakkında bilgiler verilir. Destek döneminde ise öğrencinin karakter özelliklerini; iletişim becerilerine sahip, çevresi ve kendisiyle barışık, takım ruhunu kendi hayatına da uygulayabilen, karşısına çıkan problemlerle baş edebilen, araştırmacı, paylaşmayı bilen, projeler üretebilen, bilimsel araştırma yöntemlerini çalışma yöntemleriyle kullanabilen ve pekiştiren bir seviyeye getirmek amaçlanır. Bir sonraki aşama olan bireysel yeteneklerini fark ettirmede ise farklı etkinlikler sunarak bireyin kendi yeteneklerini keşfetmesi hedeflenir. Kendi yeteneklerini keşfetmesini sağladıktan sonra bu yeteneğini geliştirmesini sağlayacak olan aşamada ise disiplinler ve disiplinlerarası ilişkiler göz önünde bulundurularak herhangi bir disiplin alanında derinlemesine olacak şekilde; bilgi, beceri ve davranış edinmeleri sağlanır. Son aşama olan proje üretiminde; proje hazırlama ve geliştirme konusunda bilgi ve beceri edinmelerini sağlamak amacıyla kurumdaki mevcut öğretmenler aracılığıyla gereken ön öğrenmeler sağlanır, proje yönergeleri hazırlanarak örnekler sergilenir (Bildiren, 2011).

2.6.2. Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Öğretmen Yeterlikleri

Üstün yetenekli bireylerin sahip oldukları özellikler incelendiği zaman onlara uygun ve olumlu şartlarda öğrenme ortamları sağlanırsa bu bireylerde toplumsal ve bireysel olarak katma değer oluşturulabilirken; uygun koşullar sağlanmadığında, özgüven, benlik algısı, başarı, çalışma disiplini ve saygınlık konularında sorunlar meydana gelebilmektedir (Sak, 2010). Uygun ortamın sağlanmasında ilk ve asıl görev öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin, bu öğrencilere uygun beceri ve özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin bu çocukların özelliklerini bilmeleri ve ortaya çıkabilecek sorunları öngörmeleri de gerekmektedir (Çiğil & Ataman, 2018).

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde bireyselliklerinin görmezden gelinmesi sonucu bazı problem durumları ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin belirli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler aşağıda sıralanmıştır (Vidergor & Harris, 2015):

1. Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaç ve kişiliklerine yönelik bilgi sahibi olmak

2. Araştırmaya ve kendini geliştirmeye yatkın olmak
3. Üstün yeteneklilere yönelik hazırlanmış farklı müfredat programlarına hâkim olmak
4. Üst düzey düşünebilme, problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi becerileri öğretebilmek
5. İleri seviyede meslek ve alan bilgisine sahip olmak
6. İletişim becerilerinde iyi olmak
7. Sınıfta esnek, maceracı, eğlenceli ve coşkulu olmak
8. Öğrencilerine ve mesleğine kendini adanmak
9. Geniş kültürel ve edebi bilgiye sahip olmak
10. Güvenli ve huzurlu bir eğitim ortamı oluşturmak
11. Öğrencilerini iyi tanımak

Tüm bu özelliklerle birlikte öğretmenler, üstün yetenekli öğrencilerin çevreleri ile ilgili bilgi edinmelerini sağlamalı, dersler ile de okul dışı öğrenme ortamlarını ilişkilendirmeli ve farklı deneyimler kazanmalarına olanak sağlamalıdır (Kutlu-Abu, 2019). Bu bağlamda okul dışı öğrenme ortamlarına; hayvanat bahçeleri, müzeler, hastaneler, bilim ve teknoloji merkezleri, doğa gezileri, kamplar, farklı kurum ve kuruluşlar örnek verilebilir (Fidan, 2012; Laçın-Şimşek, 2011). Üstün yeteneklilerin okul dışı öğrenme ortamlarına da ihtiyaç duymalarına rağmen Bostan-Sarioğlu ve Küçüközer'in (2017) yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme konusunda yeterli bilgiye ve beceriye sahip olmadıkları ortaya konmuştur.

2.7. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyumunu ve İlgili Araştırmalar

Üstün yetenekli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen bazı durumlar vardır. Akranlarından farklı olmalarından dolayı kendilerine göre farklılaştırılmış bir müfredata ihtiyaç duymaktadırlar (Sıdar, 2011). Çünkü üstün yetenekli öğrenciler okulda yeterince zorlanmadıkları için bazıları öğrenmeyi öğrenemezler. Öğrenmeyi öğrenemeyen üstün yetenekli öğrenci ise öğrenmeyi gerektiren ilk problem durumunda çalışma disiplininin eksikliği çeker (Çamdeviren, 2014). Üstün yetenekli çocukların her zorluğun altından kalkabileceklerini düşünmenin hatalı bir düşünce olduğunun kanıtlarından biri de bu durumdur. Eğitimde Mükemmellik Ulusal Komisyonu (NCEE) liseyi bırakan öğrencilerden

%10-20'sinin üstün yetenekli öğrencilerden oluştuğunu ve bu bireylerin yaklaşık %50'sinin başarı seviyelerinin sahip oldukları potansiyelin altında olduğunu rapor etmiştir (NCEE, 1984; Akt. Clemons, 2008). Ortaokul seviyesindeki üstün yetenekli öğrencilerin ise %18-40'ının okulu bırakma ve başarısızlık gösterme risklerini barındırdıkları tespit edilmiştir (Seeley, 2004).

Üstün yetenekli öğrencilerin başarısızlıklarının altında yatan sebepler; sosyal, kişisel ve bilişsel etkenlerdir. Kişisel faktörler; hırs, özgüven ve motivasyon; dil, ebeveyn ve akran etkisi ise çevresel faktörler iken; çalışma becerileri, organizasyon becerileri ve problem çözme becerileri ise bilişsel faktörlerdendir. Bu bileşenler üstün yeteneklilerin başarısında önemli rol oynamaktadır (Yaman & Oğurlu, 2014). Matthews ve McBee'ye (2007) göre düşük akademik başarının altındaki en önemli etken uygun müfredat programının olmaması ve üstün yetenekli bireylere uygun öğrenme ortamlarının olmamasıdır. Bu noktada düşük akademik başarı ile beklenmedik düşük akademik başarının farkını iyi anlamak gerekir. Düşük akademik başarı, akademik performansın norma kıyasla aşağıda kalması ve beklenenden az performans göstermedir. Beklenmedik düşük akademik başarıda ise bireyin kendisi ile karşılaştırılma yapılır, norma bağlı değildir (Sak, 2010). Dowdall ve Colangelo (1982) düşük başarıyı tanımlarken 3 noktanın altını çizmiştir:

- Potansiyel başarı ile gerçek başarı arasındaki farktır.
- Beklenen başarı ile gerçek başarı arasındaki farktır.
- Potansiyeli kullanmamak ve geliştirememektir.

Üstün yetenekli bireyler, yaşıtlarına kıyasla daha ileri düzey bilişsel kapasiteye sahiptir. Bu bağlamda üstün yetenekli öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran en önemli unsurlar; daha hızlı öğrenme kapasiteleri, daha hızlı problem çözme kapasiteleri, soyut düşünceler ile bağlantıları hızlı ve basit kurma kapasiteleridir (Colangelo, Assouline & Gross, 2004; VanTassel-Baska & Stambaugh, 2006). Geleneksel okul ise bu farklılıklara rağmen bütün öğrencileri aynı eğitim tipine maruz bıraktığı için üstün yetenekli öğrencilerin okula karşı algılarında değişiklikler olabilmektedir (Levent, 2011). Alanyazındaki bazı araştırmaların sonuçları da bunu kanıtlar niteliktedir ve bu çocukların derslerde akranlarına göre daha fazla sıkıldıklarını, ödev yapmayı ve yazı yazmayı sevmediklerini ortaya koymaktadır (Kunkel, Chapa, Patterson & Walling, 1992; Larson & Richards, 1991; Plucker & McIntire, 1996; Plucker vd., 2004; Sisk, 1988). Bu bilgilerle paralel yönde olan Sağlam ve Polat'ın (2020) yaptıkları çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılarak üstün yetenekli

öğrencilerin sınıf ortamındaki davranışlarına yönelik öğretmenlerinin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler kurduğu, derse katılımlarının ve akademik başarılarının yüksek olduğu, sınıfta uyumlu oldukları, görev ve sorumluluklarını yerine getirmede neredeyse mükemmel performans gösterdikleri ve sınıfa liderlik yapmada da oldukça başarılı oldukları belirtilmiştir. Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin olumsuz davranışlar sergilemediğini belirtseler de derslerden sıkıldıklarını, arkadaşlarıyla sıkı bağlar kurmada zorlandıklarını, çekingen davranabildiklerini, başarısızlıklarına tahammül edemediklerini, sıkça ön planda olmayı istediklerini ve bilmişlik taslama gibi bazı problemleri yaşadıklarını vurgulamışlardır. Alanyazında da buna benzer bulgular bulunmaktadır (Çitil & Ataman, 2018).

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda son dönemlerde gelişmeler olmasına rağmen bu öğrenciler özel eğitim alanında en ihmal edilen ve eğitim olanaklarından en az yararlanan grubu oluşturmaktadırlar. Kamu politikaları sebebi ile Türkiye’de üstün yetenekli öğrenciler normal gelişim gösteren akranları ile aynı öğrenimi almakta, bununla birlikte üstün yetenekli öğrencilere okul içinde destek odası ile okul dışında BİLSEM tarafından farklı destekler sağlanmaktadır. Ayrıca MEB ve bazı üniversiteler tarafından açılmış proje okullarının, özel sınıfların ve vakıfların sayısının da günümüzde arttığı görülmektedir. Bu uygulamaların avantajları olduğu gibi dezavantajları da bulunmaktadır (Çitil & Ataman, 2018). Örneğin, ayrı eğitim ortamlarının önemli bir zorluğu olarak sınıf yönetimi ortaya çıkmaktadır (Çitil, 2016). Sınıf yönetiminin yanında davranış kontrolü problemi de genellikle işi zorlaştırmaktadır. Ayrıca akran kıskançlıklarına da zemin hazırlanmaktadır (Markusic, 2012; Özbay, 2013). Öğretmenlerin ortam ve program düzenlemelerinin yanı sıra, öğrencilerine yönelik davranışları da önemli bir belirleyicidir. Hughes ve arkadaşlarına (1999) göre öğrenci ve öğretmenin güven temeline dayanan ilişki kurması çocuğun başarısını artırmasında önemli rol oynamaktadır.

Alanyazın incelendiğinde mevcut çalışmaların ortaya koyduğu sonuçlar da paralel yöndedir. Öğretmen faktörü üstün yetenekli çocukların okula uyumunda oldukça etkili görünmektedir. Dimitriadis’in (2012) İngiltere’de yaptığı çalışmada nitel yönteme dayalı bir araştırma projesinin sonuçları ortaya konmuştur. Buna göre, ilköğretim matematikte üstün yeteneklilerin kaynaştırma sınıf ortamında gereksinimlerinin giderilmesine yönelik olarak uygulanması gereken yöntemlerin etkili olmasının öğretmenin tecrübesine ve özgüvenine, ayrıca üstün yetenekli öğrenciye dikkatini verme düzeyine ve sınıf mevcuduna bağlı

olduğunu göstermiştir. Seeley (1998) tarafından yapılan araştırmada ise üstün yetenekli bireyin öğretmeninin bazı özelliklere sahip olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu özellikler; yüksek seviyede bilişsel öğrenme ve sorgulama, müfredat düzeltme kabiliyeti, özel müfredat hazırlama kabiliyeti, tanısalyöntemsel öğretim kabiliyeti ve öğrenciye danışmanlık yapabilme kabiliyetidir. Ayrıca, üstün yetenekli öğretmenlerinin yüksek lisans eğitimi almış olmaları, genel eğitim sınıfları içerisinde tecrübe sahibi olmaları ve üstün yeteneklilerin eğitiminde farklı özel yeterliklere sahip olmaları gerektiğine vurgu yapılmıştır.

2.7.1. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Uyum Davranışları

Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal uyum davranışlarını etkileyen bazı faktörler bulunmaktadır. Bunlar içsel ve dışsal faktörler olmak üzere ikiye ayrılır. Dış faktörler; aile, okul, öğretmen ve akranlardan oluşmaktadır. İç faktörler ise; bireyin akademik, sosyal duygusal ve kişilik özelliklerinden oluşmaktadır (Çitil, 2021a).

2.7.1.1. Sosyal Uyum Davranışlarında Dışsal Faktörler

Bireyin dışındaki özellikleri kapsayan dışsal faktörler, bireyin yaşadığı toplumun kültürü, normları ve beklentilerinden doğar (Coleman & Cross, 2000). Yakın çevre olarak kabul edilen çocuğun ailesi bu faktörlerden en etkili olanıdır.

2.7.1.1.1. Aile Faktörü

Çocukların benlik algılarını geliştirmelerinde en önemli ilk yer ailedir. Aile, üstün yetenekli bireyin sosyal ve duygusal gelişimini teşvik etmede veya engellemede büyük bir role sahiptir (Callahan vd., 2004). Ailenin; okul hakkında olumlu tutumları, bağımsızlığı ve keşfetmeyi teşvik etmesi, çocuklarını olduğu gibi kabul etmesi, hoşgörölü ve çocukları hakkında gerçek beklentilere sahip davranışlar içerisinde olması gerekmektedir (Robinson vd., 2007). Tüm bunların yanı sıra ailenin ekonomik durumunun, kültür seviyesinin, eğitim ve gelir seviyelerinin, inançlarının, çocukları ile iletişim şekillerinin ve çocuklarına sundukları desteğin üstün yetenekli bireyin gelişiminde payı oldukça büyüktür (Çitil, 2021a). Ailelerin çocuklarına yönelik yüksek beklenti içine girmeleri de çocuğun sosyal uyum davranışını etkilemektedir. Buna karşılık olarak çocuk da üzerindeki baskıyı azaltmak için üstün

yetenekli olmadığını ispatlayacak davranışlar içerisine girebilir (Çitil & Ataman, 2018; Delisle vd., 2006).

2.7.1.1.2. Okul ve Öğretmen Faktörü

Okulun; yapısı, sistemi, işleyişi ve kademesi çocuğun uyumunu etkilemektedir. Üstün yetenekli öğrenciler okulda sosyal uyum davranışlarını en fazla olarak sergilerler. Aynı zamanda sosyal becerilere de en fazla ihtiyaç duydukları ortam okuldur. O'Reilly'e göre (2006) üstün yeteneklilerin potansiyellerini en üst seviyeye taşıyacakları bir eğitim ortamı oluşturulmalıdır. Bu ortama göre öğrencilerin akademik anlamda zorlanmaları gerekmektedir. Aynı zamanda bu bireylere eğitim sistemi içerisinde değer verilmelidir. Üstün yetenekli öğrencilere sahip oldukları potansiyelin en üst seviyesine ulaşmaları için destek verilmesi gerekmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler bu konuyla paralel olarak çoğunlukla bilgiye aç bir durum içerisinde. Bu durumun sonucunda da çokça soru sorma gereksinimi duyarlar. Ancak soruları öğretmenler tarafından genelde tatmin edici şekilde cevaplanmaz veya görmezden gelinir. Üstün yetenekli bireyin böyle bir ortamda gelişmesi beklenemez. Ayrıca öğretmenler bu öğrencilerin kendi istekleri doğrultusunda hareket etmesi konusunda baskı kurdukları için bireyselliklerinin de görmezden gelinmesi söz konusu olmaktadır (O'Reilly, 2006).

Üstün yetenekli öğrencilerde düşük başarıyı engellemede en önemli faktörlerden biri rehberlik hizmetleridir (Colangelo & Assouline, 2000; Wood, 2010). Bu öğrencilerin zayıf oldukları yönler düzeltilmeli, güçlü oldukları yönler ise desteklenmelidir. Akranlarından farklı olmalarına rağmen akranları ile aynı eğitimi alıyor olmaları önemli bir sorundur. Mevcut müfredat programı farklılıklar göz önüne alınarak hazırlanmadığı için üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermemektedir (Pak & Attepe-Özden, 2018).

2.7.1.1.3. Akran Faktörü

Santrock'a (2012) göre arkadaşlığın iki önemli niteliği benzerlik ve samimiyettir. Üstün yetenekli öğrencilerin bu iki niteliğe sahip arkadaşlık ilişkileri kurmaları doyurucu arkadaşlık kurmalarını sağlayacaktır. Zihinsel açıdan kendilerine denk bireyler ile arkadaşlık kurmaları yalnız kalmamalarının önüne geçecektir. Normal gelişim gösteren akranları ile aynı sınıfta öğretim gören üstün yetenekli bireylerin akran reddi yaşamaları ve kendilerine lakap takılması oldukça sık görülen bir durumdur. Bazı araştırmalar da bu durumu

desteklemekte ve üstün yetenekli öğrencilerin benzer ilgi ve yeteneklere sahip arkadaşları ile bir arada olmalarının duygusal gelişimleri açısından olumlu etkiler doğurduğunu göstermiştir (Brookby, 2004; Cunningham & Rinn, 2007; Lee vd., 2012).

Kendilerinden yaşça büyüklerle arkadaşlık kurdukları zaman üstün yetenekli öğrencilerde olumlu etkiler meydana gelirken, akranları konusunda yüksek beklentileri karşılanmayan bu öğrenciler genellikle bu konuda hayal kırıklığı yaşayabilmektedir. Akranlarını özellikle grup çalışmalarında yavaş ve yetersiz görebilirler. Ayrıca bu öğrencilerin normal gelişim gösteren akranları ile birlikte eğitim almaları sonucunda entelektüel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaları oldukça zordur. Bu nedenle kendilerinden yaşça büyük bireylerle veya yetişkinlerle arkadaşlık kurmaları olağandır (Davis vd., 2015). Bir başka ortaya çıkabilecek durum ise akranları tarafından dışlanmaları ve lakaplara maruz kalmalarıdır (Çitil, 2021a).

2.7.1.2. Sosyal Uyum Davranışlarında İçsel Faktörler

Kendilerine özgü kişilik özellikleri sebebi ile sosyal uyumda zorluk yaşaması mümkün olan üstün yetenekli bireylerin belirli duygusal hassasiyetlerinin olduğu bilinmektedir. Bunlar; sağlıksız mükemmeliyetçilik, yüksek beklentiler, okul terki, ruhsal sorunlar ve intihar düşüncesidir (Porter, 2005).

2.7.1.2.1. Mükemmeliyetçilik Faktörü

Bu faktör sağlıklı ve sağlıksız mükemmeliyetçilik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal uyum sorunlarının sebebi sağlıksız mükemmeliyetçiliğe büyük oranda dayanmaktadır (Callard-Szulgit, 2010; Çitil & Ataman, 2018). Üstün yetenekli bireyler aşırı duyarlı, mükemmeliyetçi olmaları ve yetenek geliştirme programlarının eksikliği, çok fazla aktiviteye katılma, kurallara aşırı bağlılık ve düzensizlik gibi konularda rehberlik desteklerine ihtiyaç duymaktadırlar (Oğurlu & Yaman, 2013).

2.7.1.2.2. Aşırı Uyarılma Faktörü

Keskin duyu organları beklenmedik tepkiler vermelerine yol açabilmektedir. Görme duyularının güçlü olması sebebiyle gözlem yetenekleri oldukça gelişmiştir. Başkalarının göremediği hata ve detayları fark edebilirler. Bu gibi durumlarda dersin akışını bozabilmektedirler (Çitil & Ataman, 2018). Bunun yanında duygusal yoğunlukları da

oldukça yüksektir. Adalet, empati, şefkat gibi ahlaki duyarlılıkları gelişmiştir. Aşırı uyarılma sebebiyle kendilerini çok sert şekilde eleştirebilmektedirler. Bu nedenle kendilerine karşı karmaşık duygular yaşayabilirler (Davis vd., 2015).

2.7.1.2.3. Eş Zamanlı Olmayan Gelişim Faktörü

Zihinsel, fiziksel, sosyal-duygusal ve dil gibi bir çocuğun gelişim alanlarını oluşturan etmenlerin üstün yetenekli çocuklarda eş zamanlı olmayacak (asenkron) şekilde gelişim göstermesi mümkündür (Coleman & Cross, 2000). Bu konu üstün yetenekli bireylerin sosyal uyum davranışlarını etkileyen önemli bir unsurdur (Çitil, 2019).

2.7.1.2.4. Diğer Sosyal ve Duygusal Faktörler

Üstün yetenekli öğrenciler; güçlü kelime hazineleri, ileri dil becerileri ve gelişmiş iletişim becerileri ile akranlarından ileride olabilirler. Çoğunun gelişmiş bir mizah anlayışı vardır (Davis vd., 2015). Akranları tarafından bu özellikleri sebebiyle yadırganabilir ve dışlanabilirler (Çitil & Ataman, 2018).

2.7.2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları

Üstün yetenekli öğrencilerde görülen bazı özellikler normal dışı olarak algılansa da bu davranışlar onların üstün yetenekli olması ile ilgilidir. Bu duruma örnek olarak, sınıfta sorulan sorulara; yüksek sesle, heyecanla, sabırsızca ve tez canlılıkla cevap vermeleri onların meraklarından ortaya çıkmaktadır (Markusic, 2012). Mükemmeliyetçilik özellikleri sebebiyle test türü bir sınavda bütün soruları doğru cevaplama isteğiyle bir soruya çok fazla takılarak zamanı doğru kullanamama gibi bir sorun ortaya çıkabilmektedir. Bir diğer zamanı yönetememe sorunu ise yoğun odaklanabilme özelliklerinin sonucunda detaylara çok fazla vakit ayırmaktan doğmaktadır. Ödev veya projelerini zamanında teslim edemeyince de ortaya hayal kırıklığı çıkmaktadır (Özbay, 2013). Sahip oldukları özelliklerden bir diğeri olan güçlü bellek ise kendilerine verilen sözleri unutmamalarını doğurmaktadır. Bu sözlerin tutulmaması sonucunda ise davranış problemleri ortaya çıkmaktadır (Ataman, 2009).

Üstün yetenekli öğrencilerin kendilerinden yaş olarak büyük veya kendi seviyelerindeki kişiler ile iletişim kurmayı sevmeleri ve mükemmeliyetçi olmaları sebebi ile arkadaş edinme ve arkadaşlıkları sürdürme konusunda problem yaşamaları da başka bir istenmeyen

davranıştır. Yaşıtlarını küçümseme, akranları konusunda yüksek beklentilere girme, grup çalışmalarında akranlarının hata yapacaklarından korkma gibi problemler de ortaya çıkabilmektedir (Bencik & Metin, 2006). Tüm bunların sonucunda üstün yeteneklilerin yalnız oynamayı ve yalnız çalışmayı daha çok tercih ettikleri görülmektedir (Cross, 2011; Özbay, 2013).

Üstün yeteneklilerin akranlarına göre daha ileride olan dil becerileri, kelime hazinelerinin akranlarına göre daha geniş olması ve akranlarına göre daha eleştirel düşünebilmeleri nedeniyle akranları tarafından çok bilmiş, ukala, kendini beğenmiş ve kibirli olarak algılanmaktadırlar. Bu gibi bilişsel gelişim farkları akranları tarafından dışlanmalarına sebep olabilir (Ataman, 2009; Özbay, 2013; Pfeiffer & Stocking, 2000, Webb, 1993). Akran kabulünü engelleyen özelliklerinden biri de yersiz esprileri olabilir. Bu durum akranlar ile yetişkinler arasında olan ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Ataman, 2009; Özbay, 2013).

Üstün yetenekli öğrenciler tekdüze etkinliklerden, aynı şekilde devam eden ödevlerden sıkılabilmektedir (Montgomery, 2003; Sezer, 2015). Sıkılmalarının sonucunda motive olamaz ve görevleri sürdürmekte zorlanırlar (Markusic, 2012). Bunların sonucunda ise ilgileri farklı alanlara yönelebilmektedir. Bu durum üstün yetenekli öğrencinin kendi seviyesinin altındaki eğitim müfredatını sıkıcı bulduğunun kanıtı olarak gösterilebilir. Bu durum öğretmenler tarafından öğrencinin derse karşı ilgisiz, olumsuz ve problemli davranışlar barındıran birey olarak algılamalarına sebep olur (Çitil & Ataman, 2018). Üstün yetenekli öğrencinin problem davranışı olarak sayılan bir başka durum ise el yazısını gereksiz, yorucu ve yavaş olarak görmeleridir. Zihinsel olarak hazır olsalar dahi ince motor becerileri bu öğrencilerin yazmayı gerçekleştirmelerini engelleyebilir. Bunun sonucunda ise el yazısı performansları beklenenin altında olabilir. Bunun sebebi ise eş zamanlı olmayan gelişimleridir (Ataman, 2009). Devamında ise öğretmenlerine karşı gelerek yazmayı reddedebilir ve yeni uyumsuz davranışları ortaya çıkabilir (Van der Meulen vd., 2014).

Liderlik özellikleriyle sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde genellikle lider olma ve kuralları kendi koyma arzuları vardır. Bunun sonucunda diğer kişilerin düşüncelerini reddedebilirler (Çetinkaya vd., 2012; Markusic, 2012). Ayrıca, öğretmenlerinin istediği şekilde değil, kendi yöntemleriyle problemleri çözmeye girişebilirler. Tüm bunlar sonucunda ise üstün yetenekli bireyin akranları ve öğretmeniyle çatışması başlayabilir (Sezer, 2015). Ayrıca katı kurallara uymaktan hoşlanmayan üstün yetenekliler çevrelerindeki bireylere hırçın davranmaya

başlayabilirler (Ataman, 2009). Üstün yeteneklilerin bu tür kurallara uymasını sağlamak için onları bu kuralların adil ve mantıklı olduğu konusunda ikna etmek gerekir (Çitil, 2016).

Üstün yetenekli öğrencinin kendisine yönelik akademik algısının, yer aldığı öğrenci grubunun ortalama yetenek düzeyinden olumsuz yönde etkilenmesi Büyük Balık Küçük Gölet Etkisi (BBKGE) olarak isimlendirilmiştir. Bu kavram Davis (1966) tarafından ortaya konulan, “küçük bir gölette büyük kurbağa olmak, büyük bir gölette küçük kurbağa olmaktan iyidir” fikrine dayanmaktadır. Yani, bu fikre göre üstün yetenekli öğrenciler normal gelişim gösteren akranlarının eğitim ortamlarında bulundukları zaman akademik benlik algıları daha yüksek olacaktır. Tam tersi durumda ise (üstün yetenekli öğrenciler ile eğitim aldıkları ortamda) akademik benlik algıları daha düşük olacaktır. Bu konu ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin bulunduğu çevrenin koşullarına göre kendilerine yönelik akademik algıları değişeceğinden dolayı, öncelikli olarak bu bireylerin akademik benlik algılarının desteklenmesi gerekmektedir. Bunun sebebi ise akademik başarının akademik benlik algısı ile yakından ilgili olmasından kaynaklanmaktadır. Üstün yetenekli öğrenciler kendilerine inandıkça başarılı olacaklardır. Başarıya ulaştıkça da akademik benlik algıları yükselecektir (Demirel-Dingeç & Sak, 2021). Özetle, üstün yetenekli öğrenciler; mükemmeliyetçilik, düşük motivasyon, aşırı düşünme, aşırı kendine güven, aşırı sınav kaygısı, dağınıklık, görevi tamamlayamama, dikkatsiz çalışma, zayıf organizasyon becerisi, düşük güdülenme, anlamsız taşkınlıklar yapma, agresif olma, başkalarının düşüncelerine önem vermeme ve diğer sorunları sebebiyle eğitim ortamına uyum sağlamada zorluk yaşayabilirler (Ataman, 2014; Çitil, 2016; İnci, 2014; Özbay, 2013; Sezer, 2015).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili süreçler anlatılmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, üstün yetenekli öğrencilerin okula uyumlarını belirlemek amacıyla nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırmalar belli bir konu üzerinde sürdürülen çalışmalarda derinlemesine bilgi edinmeyi sağlayan araştırmalardır. Psikolojik ölçümler veya sosyal olaylarla ilgili nicel araştırma yöntemlerine kıyasla daha derinlemesine bilgi sunarlar. Nitel araştırmalarda bireylerin olgulara yüklemiş oldukları anlamlara bakılır ve bu anlamlar yorumlanır. Bu sebeple araştırmacı konuyu farklı bakış açılarından inceleyecek şekilde sorular yöneltir ve mevcut durumu tüm gerçekliğiyle ortaya çıkarmaya çalışır. Bu aşamada öznel bakış açısına önem verilir (Frankel & Devers, 2000). Mevcut araştırmada nitel yöntemin seçilmiş olmasının sebebi ise nitel araştırma türlerinde ileri düzeyde sorgulama ve durumları kavrama imkânının bulunuyor oluşudur.

Bu araştırma nitel araştırma modellerinden durum çalışmasıdır. Durum çalışmaları (case studies) bilimsel sorulara yanıt aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olarak bilinmektedir. McMillian'a (2000) göre durum çalışmaları bir ya da birden fazla olayın, ortamın, programın, sosyal bir oluşumun veya birbirine bağlı diğer sistemlerin derinlemesine incelendiği bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmalar örnek olay çalışması olarak da bilinmektedir. Örnek olay çalışmaları literatürde vaka çalışmaları olarak da yer almaktadır. Vaka çalışması bir sistemin sınırlı olmasına rağmen derinlemesine betimlenmesine ve incelenmesini sağlamaktadır. Yin'e (2008) göre vaka çalışmaları güncel bir olguyu günlük hayattaki bağlantısıyla inceleyen ampirik bir araştırma türüdür. Mevcut

çalışma ise durum (vaka) çalışmalarından çoklu vaka çalışmaları kapsamına girmektedir. Çoklu vaka çalışmalarında pek çok vakadan veri toplamak ve analiz etmek gereklidir. Ayrıca içerisinde alt birimler veya alt vakalar da bulunmaktadır. Bu tür çalışmalarda ne kadar çok vaka varsa vakalar arasında o kadar çok çeşitlilik vardır ve verileri yorumlamak da sayıya göre zorlaşacaktır. Çok sayıda vakanın dahil edilmesi ise çalışmanın güvenilirliğini artıracaktır (Merriam, 2018).

Araştırmalarda durum çalışmalarının kullanılma sebepleri aşağıda yer almaktadır (Gall vd., 1996):

1. Bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek,
2. Bir olaya dair olası açıklamaları geliştirmek,
3. Bir olayı değerlendirmek amacı ile kullanılır.

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını Ankara’da merkez ilçede bulunan Bilim ve Sanat Merkezi’ne devam etmekte olan 2. ve 3. sınıf öğrencileriyle bu öğrencilerin ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırma için 2. sınıfa devam eden 15 öğrenci, 3. sınıfa devam eden 15 öğrenci ve onların ebeveynleri olmak üzere toplamda 60 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar, okul sürecinde; akademik açıdan, akran açısından veya başka sebeplerle uyum problemi yaşadığı düşünülen öğrencilerden seçilmiştir. Katılımcılar seçilirken öncelikle ebeveynler ile görüşülmüştür. Katılımcıların demografik özelliklerini belirtmek amacıyla Tablo 1 oluşturulmuştur.

Tablo 1
Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Sınıf Düzeyi	n	Cinsiyet
Öğrenci	2.	4	Kadın
		11	Erkek
	3.	6	Kadın
		9	Erkek
Ebeveyn	2.	12	Kadın
		3	Erkek
	3.	14	Kadın
		1	Erkek
Toplam		60	

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak bu araştırma için geliştirilen ve literatürden faydalanılarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır (EK-2, EK-3). Yarı yapılandırılmış görüşmeye göre veri toplama aşamasında duruma bağlı olarak esneklik sağlanması şartı ile ara sorular sorulabilmektedir. Ortaya çıkan durumlara göre katılımcının cevabını detaylandırması sağlanmaktadır. Sistematiik ve karşılaştırılabilir verileri sağlaması sebebiyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniğı eğitim bilimlerinde sıkça tercih edilmektedir. Mevcut çalışmada kullanılan görüşme tekniğinde en az iki kişi arasında sözlü olarak gerçekleşen bir süreç bulunmaktadır. Araştırma için cevabı aranan sorular çerçevesinde gerekli kişiler ile veri toplama gerçekleştirilir. Görüşme sayesinde belirli bir çalışmanın konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlanır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Görüşme oldukça esnek bir teknik olduğu için çalışmaların her aşamasında kullanılmaktadır. Örnek olarak:

- Hipotez üretme veya daha detaylı bir çalışmanın başlangıç aşamasında,
- Bazı veri toplama araçlarının pilot uygulamalarında veya doğrulanmalarında,
- Temel veri toplama aracı olarak veya
- Verilerden elde edilen çıkarımların doğrulanmasında ve temsil edilebilirliğinin sağlanmasında yer alabilir.

Görüşme yöntemi, anket ve gözlem gibi diğer yöntemlerle de birleştirilerek kullanılabilir. Diğer araştırma yöntemlerinde de olduğu gibi görüşmede de hata ve kişisel eğilimler gerçekleşebilir. Geçerli ve güvenilir sonuç elde etme zorunluluğı bu yüzden oldukça önemlidir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Mevcut çalışmada görüşme tekniğinin bu özelliğı göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca çalışma için yapılan görüşmeler iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcı ile tanışma, katılımcıya görüşmenin amacını bildirerek ona bilgi verme ve katılımcıyı psikolojik olarak rahatlatarak sorulara hazırlama aşamaları bulunmaktadır. İkinci bölüm ise görüşme sorularının sorularak verilerin elde edilmesi ve elde edilen verilerin özetlenmesi, katılımcı tarafından eklenmesi istenen detayın irdelenmesi ve teşekkür aşamalarından oluşmaktadır. Görüşmeler için hazırlanan formlarının geliştirilmesinde; konu ile ilgili dokümanlar incelenmiş ve literatür taraması yapılmıştır. Görüşme sorularının hazırlanmasında çeşitli kaynaklardan faydalanılmış ve elde edilen

bilgiler derlenmiştir. Sonrasında Özel Eğitim alanındaki iki uzmandan görüş alınarak ve pilot uygulama yapılarak görüşme sorularına son şekli verilmiştir. Pilot uygulama için katılımcı olabilme kriterlerine sahip üstün yetenekli bir çocuğun ebeveyni ve üstün yetenekli 2. sınıfa devam eden öğrenci ile uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamalar sırasıyla; ebeveynle 25 dakika ve öğrenciyle 11 dakika sürmüştür.

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışma verilerinin elde edileceği BİLSEM için Gazi Üniversitesi Etik komisyonundan E-77082166-302.08.01-712137 sayılı onay ve gerekli izinler alınmıştır. İzinlerin ardından çalışma yapılacak merkezin idarecisi ile görüşmeler yapılarak; çalışma, çalışmanın amacı ve görüşme talebinden bahsedilmiştir. Sonrasında görüşme için uygun olan katılımcılar belirlenmiştir. Görüşmeye katılım için ise katılımcının gönüllülüğü esas alınmıştır. Katılım için gönüllü olan ebeveyn ve öğrenciler için görüşme tarihleri belirlenerek randevular oluşturulmuştur. Görüşme öncesi her bir katılımcıya çalışma hakkında kısa bilgiler verilerek görüşmenin süresi ve amacına dair bilgilendirmeler yapılmış ve tanışma sağlanmıştır. Görüşmelerin verimli geçmesi için ve yazma süresini azaltmak adına görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacağı, bu kayıtların yazıya aktarılacağı ve üçüncü şahıslar ile paylaşılmayacağı bilgileri verilerek katılımcıların her birinden onay alınmıştır. Sonrasında araştırmacı, katılımcıların hazır olduğuna kanaat getirdikten sonra görüşme sorularını sormaya başlamıştır. Ebeveyn ile yapılan görüşmeler en az 4 dakika 52 saniye, en fazla ise 28 dakika 12 saniye sürmüştür. Öğrenciler ile yapılan görüşmeler ise en az 2 dakika 50 saniye, en fazla ise 7 dakika 13 saniye sürmüştür. Her bir görüşme katılımcıya teşekkür edilerek bitirilmiştir. Görüşmelerden hemen sonra her görüşmenin içeriği dijital ortama aktarılarak metin dosyasına dönüştürülmüştür. Dönüştürülen bu metinler veri analizinde kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Görüşme ile yapılan bu çalışmanın verilerinin analizinde harmonik yöntem olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu noktada görüşmelerin, elde edilen notların ve mevcut ses kayıtlarının içeriği analiz edilmiştir. İçerik analizi ise elde edilen bilgilerin derinlemesine incelenmesini ve sınıflandırılmasını sağlayan bir yöntemdir. Birbirine benzeyen verilerin

kodlar çerçevesinde birleştirilmesi ve okuyucuya uygun şekilde düzenlenerek sunulması veri analizi ile gerçekleştirilir (Maxwell, 2008).

Elde edilen verilerle özellikle çeşitliliği ve sıklığı yönüyle belli bir konuşma kalıbının veya sözcük grubunun kullanım sayısının üzerinde durularak kodlar meydana getirilir (Merriam, 2018). Ayrıca nitel verilerin analizi için elde edilen verilere sadık kalınması açısından katılımcıların söylediklerinin doğrudan verilmesi gerçekliği artırmaktadır. Toplanan ve ulaşılan verilerin uygun şekilde kod oluşturmaları ve kodlardan sınıflandırmalara, sınıflandırmalardan da alt sınıflandırmalara ulaşılması gerekmektedir. Ardından tüm bunlar arasında ilişkiler kurularak araştırmacının da yorumlamaları ile veri analiz süreci tamamlanmış olur (Baltacı, 2017). Mevcut çalışmada da bu adımlar izlenerek veri analizi süreci tamamlanmıştır.

Veriler analiz edilirken 2. sınıfa devam eden öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö15 olarak belirtilmişken 3. sınıfa devam eden öğrenciler ise Ö16, Ö17, Ö18, ..., Ö30 olarak belirtilmiştir. Görüşme yapılan öğrencilerin ebeveynleri ise E1, E2, E3, ..., E30 olarak kodlanmıştır. Kodlamada 2. sınıf ebeveynleri E1, E2, E3, ..., E15 olarak belirtilmişken; 3. sınıf ebeveynleri ise E16, E17, E18, ..., E30 olarak kodlanmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmede tüm durumların birbiri ile ilişkisine, çelişkilere ve tutarlılıklara bakılmıştır.

3.5.1. Geçerlik ve Güvenirlilik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin ifade edilmesi bazı kavramlar yardımıyla yapılmaktadır. Bu kavramlar ise; inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirliktir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Çalışmanın inandırıcılığı için bulgular kısmında incelenen verilerden katılımcıların yanıtlarına yer verilmiştir. Aktarılabilirlik açısından çalışmanın yöntem bölümü açık, anlaşılır ve detaylı şekilde anlatılmıştır. Katılımcıların araştırmaya uygun olarak seçimi, veri toplama aracının geliştirilme süreci ve analiz aşaması ayrıntılı bir şekilde okuyuculara ve araştırmacılara sunulmuştur. Tutarlılık özelliği için katılımcıların verdiği cevaplar aynı uzman tarafından farklı zaman dilimlerinde kodlanmıştır. Oluşturulmuş kodlar karşılaştırılarak farklılıklar tekrar değerlendirmeye alınmıştır. Duruma bağlı olarak ortak kodlar oluşturulmuştur. Bu yöntemde korelasyon sayısı hesaplanarak %85'in üzerinde bulunmuştur. Hesaplama yapılırken Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü [$\text{Güvenirlilik} = (\text{görüş birliği} / (\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı})) * 100$] kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak 2. ve 3. sınıfa devam eden üstün yetenekli öğrencilerin okula uyumlarına (okulu ve sınıf arkadaşlarını sevmek, okulla ilgili yaşadıkları can sıkıcı durumlar, derslere karşı bakış açısı, okulları ve öğretmenleri tarafından desteklenme durumları, öğretmenleri ile iletişimleri, grupla öğrenme etkinlikleri, okulda boş zamanlarını değerlendirme biçimleri ve arkadaşları tarafından maruz kaldıkları davranışlar gibi) ilişkin öğrenci görüşleri verilmiştir. Ardından konuyla ilgili ebeveyn görüşleri paylaşılmıştır.

4.1. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyumlarına İlişkin Öğrencilere Ait Bulgular

4.1.1. Üstün Yeteneklilerin Okulu Sevme Durumu

Üstün yetenekli öğrencilerin okula dair duygu ve düşüncelerini öğrenmek için “Okulu seviyor musun? Neden?” soruları yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar ise Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2
2. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Okulu Sevme Durumu

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Okulu sevme durumu	Seviyorum	Yeni öğrenmeler	20	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27, Ö30
		Arkadaşlarım sayesinde	8	Ö4, Ö7, Ö15, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö26
		Oyun imkânı	5	Ö2, Ö11, Ö13, Ö18, Ö19
		Öğretmen kaynaklı	4	Ö14, Ö18, Ö22, Ö23
	Sevmiyorum	Mutsuzum	1	Ö10
	Bilmiyorum	Sıkılıyorum	3	Ö21, Ö25, Ö28
		Geçimsizlikler	1	Ö29

Tablo 2 incelendiği zaman öğrencilerin çoğunlukla akademik sebeplerden dolayı okulu sevdikleri görülmüştür. Ayrıca bu cevabı veren öğrencilerin çoğunlukla “Okulu seviyorum, çünkü okulda yeni şeyler öğreniyoruz” cevabını sıkça verdikleri tespit edilmiştir. Elde edilen veriye göre üstün yetenekli öğrencilerin yeni şeyler öğrenmekten hoşlandıkları ve bu sebeple okulu sevdikleri anlaşılmaktadır. Ardından, sıkça tekrar edilen diğer okulu sevme sebebi ise arkadaşların varlığıdır.

Üstün yetenekli öğrencilerin akranlarından bilişsel kapasite olarak ayrılmasına ve onlardan farklı olmalarına rağmen akranlarıyla birlikte aynı ortamda bulunmaktan ve onlarla oyun oynamaktan keyif aldıkları görülmüştür. Bu yüzden alt tema olarak “Seviyorum” bölümünde yer alan katılımcılar bulunmaktadır. Ancak aradaki ayrımı yapmak gerekir, bu noktada öğrencilerin sevdiği, okuldaki arkadaşları ve onlarla teneffüslerde geçirdikleri vakitlerdir. Bununla birlikte öğretmenini sevdiğini vurgulayan öğrenciler bulunmaktadır. Okulu sevmediğini belirten, tam olarak sevip sevmediğinden emin olmayan öğrenciler de olmuştur. Üstün yetenekli öğrencilerin okulu sevme durumuna ilişkin cevaplardan örnekler aşağıda verilmiştir.

“Seviyorum. Çünkü yeni şeyler öğreniyoruz.” (Ö1)

“Arkadaşlarımla oyun oynayabildiğim için seviyorum.” (Ö2)

“Teneffüslerde arkadaşlarımla çok eğleniyorum.” (Ö7)

“Sevmiyorum, çünkü annemden ayrı kalıyorum.” (Ö10)

“Seviyorum, bence öğretmenlerle alakalı.” (Ö14)

“... Bildiğim konuları görüyorum, bu yüzden biraz sıkılıyorum” (Ö21)

“... Pek değil, bizim sınıfta birbirini dövenler var. Ondan dolayı birazcık düşündüm.” (Ö29)

4.1.2. Üstün Yeteneklilerin Okulda Yaşadıkları Can Sıkıcı Durumlar

Öğrencilerin okulda canlarını sıkıyan durumların varlığını ve bu durumların nedenlerini tespit edebilmek için “Okulda ya da okulla ilgili konularda seni üzen ya da zorlayan bir şey var mı?” sorusu yönlendirilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 3’te yer almaktadır”.

Tablo 3

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okulla İlgili Yaşadıkları Can Sıkıcı Durumların Nedenleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Canlarını sıkıyan durumlarla ilgili bulgular	Can Sıkıcı Durumlar	Yok	18	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö19, Ö20, Ö21, Ö23, Ö25, Ö26, Ö28, Ö30
		Dersler	7	Ö5, Ö6, Ö15, Ö17, Ö22, Ö24, Ö27
		Akranlar	5	Ö7, Ö9, Ö10, Ö18, Ö29

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun okulda canını sıkı bir durum olmadığını söylediği görülmekle birlikte can sıkıcı durum yaşadığını belirten öğrencilerin de olduğu ve bu durumun nedeni olarak öğrencilerin daha çok dersleri sorumlu tuttuğu görülmektedir. Can sıkıcı durum yaşayanların bir kısmı ise arkadaş kaynaklı olarak böyle bir durum yaşamaktadır. Konuyla ilgili örnek öğrenci görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“... zaman zaman dersler benim canımı sıkabiliyor.” (Ö5)

“Okulda bazen bana zorba davranan çocuklar olabiliyor. Bu benim canımı sıkıyor” (Ö7)

“Bazı görevleri yapmak zor olabiliyor ve canım sıkılıyor.” (Ö22)

“Arkadaşlarımdan bazı davranışları beni üzebiliyor.” (Ö29)

Verilen cevaplardan anlaşıldığı üzere öğrencilerin bazı derslerde zorlandıkları ve stres yaşadıkları, bazı akranları yüzünden ise huzurlu olmadıkları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin çoğunun okulu sevdiğini belirtmesine rağmen aslında bu gibi can sıkıcı durumların varlığı göz önünde bulundurulmalıdır.

4.1.3. Üstün Yeteneklilerin Derslerde Sıkılma Durumu

Öğrencilere “Derslerde sıkılıyor musun? Sıkılıyorsan sence neden?” sorusu yöneltilmiştir.

Öğrencilerin bu soruya vermiş olduğu cevaplar Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Derslerde Sıkılma Durumları ve Nedenleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Derslerde sıkılma durumları ve nedenleri	Sıkılıyorum	Derslerin içeriği ve işlenişi	13	Ö3, Ö7, Ö10, Ö11, Ö18, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30
		Öğrenciler arasındaki seviye farklılığı	3	Ö1, Ö24, Ö29
		Kişisel nedenler	1	Ö15
	Sıkılmıyorum	Yeni öğrenmeler	13	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö22, Ö26
		Değişiyor	2	Ö9, Ö12

Tablo 4 incelendiğinde derslerde sıkılan ve sıkılmayan öğrencilerin sayı olarak birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir. Sıkılma nedenini çoğu öğrenci derslere bağlamıştır. Bazıları da (öğrenciler arasındaki seviye farklılığı nedeniyle) verilen görevleri arkadaşlarından önce bitirdikleri için onları beklemek zorunda kaldıklarından sıkıldıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra bazı öğrenciler için ise dersler eğlenceli geçmektedir. Çünkü yeni bilgileri öğrenmeyi sevdiklerini ifade etmişlerdir. Sonuç olarak derslerde sıkıldığını belirten öğrencilerin sayısının azımsanmayacak kadar çok olduğu görülmüştür. Ayrıca bir önceki soruda (Tablo 3’te) okulda can sıkıcı durum yaşamadıklarını söyleyen

(Ö1, Ö3, Ö11, Ö21, Ö23, Ö25, Ö28 ve Ö30) öğrencilerin bazı derslerde sıkıldıklarını belirtmiş olmaları dikkat çekmektedir. Tablo 4 ile ilgili örnek katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Arkadaşlarımdan önce bitiriyorum hep, sıkılıyorum.” (Ö1)

“Sıkılmıyorum, yeni şeyler öğreniyoruz.” (Ö4)

“Bazı bölümlerde ve derslerde sıkılıyorum.” (Ö9)

“Yorgun olduğumda çok sıkılıyorum” (Ö15)

“Bedensel eğitiminde sıkılıyorum” (Ö18)

“Bildığım şeyleri tekrar ettiğim için sıkılıyorum.” (Ö21)

“Derslerde arkadaşlarımdan önce bitirdiğimde sıkılıyorum. Mesela bugün Türkçeyi öğretmen dört sayfa falan vermişti, önceden hepsini doğru yapınca sırada oturup bekliyorum. Bir keresinde öğretmenime sordum, öğretmenim de arkadaşlarımdan bana yetişemediğini söyledi. Yani ben o kadar hızlı yapınca diğerleri bana yetişemiyor, o yüzden.” (Ö24)

“Dersler sıkıcı olduğu için bazen uykum geliyor.” (Ö27)

“Bazen sıkılıyorum, çünkü bazıları çok fazla vakit kaybediyor. Çok yavaş yapıyorlar.” (Ö29)

4.1.4. Üstün Yeteneklilerin Derslere Bakış Açısı

Öğrencilere sorulan 4. soruda ise *“Okuldaki dersler benim için... Çünkü...”* cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Bu soruyla amaçlanan; öğrencilerin derslere bakış açılarını nedenleriyle birlikte tespit edebilmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin cevapları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5

Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Derslerin İfade Ettiği Anlamlar

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Okuldaki derslere bakış açıları	Olumlu	Eğlenceli	12	Ö1, Ö2, Ö7, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö29, Ö30
		Kolay	6	Ö3, Ö13, Ö19, Ö22, Ö26, Ö27
		Önemli	3	Ö4, Ö5, Ö6
	Olumsuz	Sıkıcı	6	Ö15, Ö20, Ö21, Ö23, Ö25, Ö28
		Yazmayı sevmiyorum	1	Ö10
		Değişiyor	2	Ö8, Ö24
	Nötr			

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin genel olarak derslere yönelik olumlu bir bakış açısına sahip olduğu ve dersleri sevdiği anlaşılmaktadır. Bu öğrencilere göre dersler eğlenceli, önemli ve kolaydır. Tabloya bakıldığında dersleri sıkıcı bulmaları ve yazı yazmayı bir zorluk olarak görmeleri sebebiyle derslerle ilgili olumsuz bakış açısına sahip olan öğrencilerin de olduğu görülmektedir. Ayrıca verilen görevleri arkadaşlarından önce bitirdikleri için sonrasında sıkılan öğrencilerin de sayısının dikkate alınması gerektiği görülmüştür. Bazı öğrencilerin ise net bir görüşünün olmadığı söylenebilir. Bazı öğrencilerin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Okuldaki dersler benim için eğlenceli. Çünkü ben dersleri seviyorum.” (Ö2)

- “Dersler benim için çok önemli. Çünkü derslerde bazı şeyler öğreniyoruz.” (Ö4)
 “Güzel değil, çünkü hep yazmam gerekiyor.” (E10)
 “Benim için çok kolay, çünkü tüm sorular çok basit.” (Ö19)
 “Sıkıcı, çünkü ben birazcık hızlı çözüyorum.” (Ö20)
 “Biraz sıkıcı, çünkü hep aynı konuları işliyoruz.” (Ö21)
 “Bazen kolay oluyor, bazen zor oluyor, bazen de orta oluyor, değişebiliyor.” (Ö24)
 “Biraz sıkıcı, çünkü konular bana çok kolay geliyor.” (Ö28)

4.1.5. Üstün Yeteneklilerin Sevdikleri ve Sevmedikleri Dersler

Öğrencilerin en sevdiği ve sevmediği dersleri tespit etmek amacıyla “En sevdiğin ve sevmediğin ders hangisi?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya vermiş olduğu cevaplar ise Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6
 Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sevdikleri ve Sevmedikleri Dersler

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Sevdikleri ve sevmedikleri dersler	Sevilen dersler	Sayısal Dersler	19	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20, Ö21, Ö26, Ö27, Ö29, Ö30
		Seçmeli Dersler	3	Ö10, Ö17, Ö28
		Hepsi	3	Ö13, Ö19, Ö22
		Yabancı Dil	2	Ö7, Ö16
		Sanat Dersleri	2	Ö12, Ö18
		Sözel Dersler	1	Ö6
	Sevilmeyen dersler	Yok	13	Ö2, Ö6, Ö11, Ö13, Ö14, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö24, Ö30
		Sözel Dersler	9	Ö1, Ö3, Ö8, Ö9, Ö17, Ö25, Ö26, Ö27, Ö29
		Sayısal Dersler	2	Ö23, Ö28
		Yabancı Dil	2	Ö10, Ö15
		Beden Eğitimi	2	Ö4, Ö12,
		Satranç	1	Ö7
		Sanat Dersleri	1	Ö5

Tablo 6 incelendiğinde, çalışma kapsamındaki üstün yetenekli öğrencilerin daha çok sayısal grubundaki dersleri sevdikleri, en sevilmeyen derslerin de sözel dersler olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca “Sevmediğim ders yok” cevabıyla da sıkça karşılaşılması üstün yetenekli öğrencilerin genel olarak dersleri sevdiğini göstermektedir. Özetle, üstün yetenekli bireylerin mutlaka ilgisini çeken bir dersin varlığının olduğu görülmüştür. Bazı öğrencilerin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

- “En sevdiğim ders matematik. En sevmediğim ders hayat bilgisi.” (Ö1)
 “Benim sevmediğim ders yok ki. En sevdiğim ders de matematik.” (Ö2)
 “Matematik en sevdiğim, çünkü biz ailecek matematiği çok seviyoruz. En sevmediğim ise müzik.” (Ö5)
 “En sevdiğim ders Türkçe. Sevmediğim ders de yok.” (Ö6)
 “En sevdiğim ders İngilizce. En sevmediğim ders de satranç. Çünkü ben satranç oynarken hiç eğlenmiyorum.” (Ö7)

“Kodlamayı seviyorum. İngilizceyi sevmiyorum. Çünkü İngilizcede yazmam gerekiyor.” (Ö10)
 “En sevdiğim ders resim. Beden eğitimi koşturmalı olduğu için onu sevmiyorum.” (Ö12)
 “Hepsini seviyorum, benim için fark etmez.” (Ö13)

4.1.6. Üstün Yeteneklilerin Mükemmeliyetçilik Algıları

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik algılarının tespit edilmesi amacıyla “*Ortaya koyduğün ödev veya etkinlikte hata olduğu zaman ne hissediyorsun?*” sorusu yönlendirilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7
 Üstün Yetenekli Öğrencilerin Hatalarına Karşı Bakış Açıları

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Hatalarına bakış açıları	Olumsuz	Üzülüyorum	12	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö14, Ö15, Ö18, Ö20, Ö21, Ö24, Ö26, Ö27
		Stres oluyorum	1	Ö17
	Olumlu	Anlayışla karşılarım	9	Ö3, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö28, Ö29
		Motivasyon	8	Ö8, Ö9, Ö16, Ö19, Ö22, Ö23, Ö25, Ö30

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin hatalarına ilişkin olumlu ve olumsuz bakış açısına sahip olduğu görülmektedir. Hataların yapılabilceğini, bunu motivasyon aracı olarak gördüğünü ifade eden öğrenciler nispeten daha fazladır. Hatalarının kendisini üzdüğünü belirten öğrencilerinin de çoğunlukta olduğu görülmektedir. Öğrencilerin hata yapmaları sonucu oluşturdukları stresi göz ardı etmemek gerildiği ortaya konmuştur. Üstün yeteneklilerin mükemmeliyetçilik algıları elde edilen bu veri ile paraleldir. Konuyla ilgili örnek öğrenci görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Kötü hissediyorum.” (Ö1)
 “Onu inceleyip doğru anlamak için kendimi zorluyorum” (Ö9)
 “Üstümde bir yük var gibi hissetmiyorum.” (Ö10)
 “Stres oluyorum.” (Ö17)
 “Onu düzeltmem lazım, hata yapa yapa öğreneceğim, tabii ki hata yapacağım” (Ö22)
 “Üzülüyorum.” (Ö27)

4.1.7. Üstün Yeteneklilerin İlgi Alanlarının Okulda Destekleniyor Olduğuna Dair Görüşleri

Öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda desteklendiklerine dair düşüncelerini belirlemek için onlara “*Okulun; ilgi alanlarını, merak ettiğin konulara dair öğrenmeni desteklediğini düşünüyor musun?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8

Üstün Yetenekli Öğrencilerin İlgi Alanlarının Okul Tarafından Destekleniyor Olmasına Dair Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Okul desteği	Olumsuz	Desteklemiyor	2	Ö3, Ö15
		Az	2	Ö13, Ö18
	Nötr	Değişiyor	2	Ö21, Ö29
		Bilmiyorum	1	Ö10
	Olumlu	Destekliyor	23	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö30

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin çoğunlukla ilgi alanlarının okul tarafından desteklendiğini belirttiği görülmüştür. Bununla birlikte önceki sorularda derslerden sıkıldığını ve zorlandığını belirten katılımcıların varlığını göz önünde bulundurmak oldukça önemlidir. Örnek öğrenci görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Okulum ilgi alanlarıma ve merak ettiğin konulara destek verir.” (Ö5)

“Bilmiyorum.” (Ö10)

“Hayır, verdiğini düşünmüyorum.” (Ö15)

“Evet, bence birazcık.” (Ö18)

“Net bir şey söyleyemem belli olmuyor.” (Ö21)

“Veriyor ama oldukça sınırlı.” (Ö18)

4.1.8. Üstün Yeteneklilerin Okuldaki Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimleri

Üstün yetenekli öğrencilere yöneltilen bir sonraki soru ise “Okulda boş zamanlarda ve teneffüslerde neler yapıyorsun?” sorusudur. Bu soruda amaçlanan, öğrencilerin kendi hallerine bırakıldığında zamanı nasıl değerlendirdiğini tespit etmektir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okulda Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Boş zamanlarını değerlendirmeleri	Sınıf ve bahçede vakit geçirme	Oyun	25	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö30
		Beslenme	4	Ö1, Ö19, Ö24, Ö27
		Resim çizme	4	Ö5, Ö8, Ö12, Ö20
		Sınıfta vakit geçirme	4	Ö3, Ö14, Ö18, Ö29
		Kitap okuma	4	Ö10, Ö18, Ö20, Ö27
		Ders çalışma	3	Ö2, Ö15, Ö16

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin çoğunlukla boş zamanlarında ve teneffüslerde oyun oynadıkları görülmüştür. Bu bulgu ise onların üstün yetenekli olmalarının hala çocuk

olmaları durumunu değiştirmiyor olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte üstün yetenekli öğrencilerin boş zamanlarında kitap okudukları da görölmüştür. Ayrıca öğrencilerin resim çizmeye de vakit ayırmaları dikkat çekmektedir. Bu konuyla ilgili örnek öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Sınıfta duruyorum.” (Ö3)

“Genelde oyun oynarım. Kitap okuduğum da oluyor.” (Ö10)

“Beslenmemi yaparım, arkadaşlarımla oynarım.” (Ö24)

“Ders çalışırım.” (Ö16)

“Kafamı dinlendirmek için resim yapmayı tercih ediyorum.” (Ö12)

4.1.9. Üstün Yeteneklilerin Öğretmenleri ile İletişimleri

Üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenleri ile iletişimlerinin durumunu ortaya koymak için öğrencilere *“Öğretmenlerinle ilişkin, iletişimin nasıl?”* sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenleri ile İletişimleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Öğretmenleri ile iletişimlerine yorumları	Olumlu	Güzel	28	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30
	Olumsuz	Kötü	2	Ö3, Ö24

Tablo 10 incelendiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun öğretmeniyle iletişiminin iyi olduğu görölmektedir. Ancak öğretmeniyle iletişiminin olumsuz olduğunu belirten öğrenciler de bulunmaktadır. Bu öğrencilerin iletişimlerinin kötü olmasının sebebinin dersler olduğu görölmüştür. Bu öğrenciler, derslerde yapamadıkları görevlerde stres olmalarını öğretmenleriyle iletişimlerine yansıtmaktadır. Örnek öğrenci görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Öğretmenimle iletişimim iyi.” Ö2

“Güzel.” (Ö12)

“Derslerde yaptıklarım öğretmenimle olan ilişkimi kötü etkiliyor.” Ö24

4.1.10. Üstün Yeteneklilerin Öğretmenleri Tarafından Desteklenme Durumuna Dair Görüşleri

Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin merakını giderebilme, verdikleri sorulara tatmin edici cevaplar verebilme ve onları desteklemelerindeki rolünü ortaya koymak amacıyla

“Öğretmenlerin sorularını cevaplıyor mu? Öğrenmene yeterince destek oluyor mu?” soruları yöneltilmiştir. Bu sorulara gelen cevaplar Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenleri Tarafından Desteklenmeleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Öğretmenleri tarafından desteklenmelerine yorumları	Olumlu	Destekliyor	26	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö29, Ö30
	Olumsuz	Yetersiz	4	Ö3, Ö10, Ö15, Ö28

Tablo 11 incelendiğinde, genel olarak öğretmenlerin öğrencilere destek olduğunun ifade edildiği görülmektedir. Az da olsa öğretmenleri tarafından yeterince desteklenmediğini söyleyen öğrencilerde bulunmaktadır. Konuyla ilgili örnek öğrenci görüşlerinin bazıları aşağıda paylaşılmıştır.

- “Evet, destekliyor.” (Ö1)
 “Ben istemiyorum, yeterli bulmuyorum.” (Ö3)
 “İstediğim şekilde olmuyor.” (Ö15)
 “Bence destekliyor.” (Ö18)
 “Hayır, yeterli olmuyor.” (Ö28)

4.1.11. Üstün Yeteneklilerin Grup Etkinliklerine Dair Görüşleri

Üstün yetenekli öğrencilerin tek başlarına veya grup arkadaşlarıyla etkinlik yapmaları sonucu hangi durumu daha iyi deneyimlediklerini ve hangisinden daha memnun olduklarını öğrenmek amacıyla “Okuldaki derslerde grup etkinlikleri yapıyor musunuz? Yapıyorsanız grup ile etkinlik yapmaktan memnun musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Grup Etkinliklerine Dair Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Grup etkinliklerine dair görüşleri	Yapıyoruz	Memnunum	23	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26, Ö29
		Tek daha iyi	3	Ö25, Ö27, Ö28
		Fikrim yok	2	Ö6, Ö30
	Yapmıyoruz	Bilmiyorum	2	Ö3, Ö21

Tablo 12 incelendiğinde çalışma kapsamındaki öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarda genellikle grupta öğrenme etkinliğinin yapıldığı ve öğrencilerin büyük çoğunluğun grup ile

etkinlik yapmaktan memnun olduğu görülmüştür. Yine de grup ile etkinlik yapmaktansa tek başına etkinlik yapmanın daha iyi olduğu görüşünde olan öğrenciler de bulunmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin akranları ile birlikte etkinlik yapmayı sevdikleri ve akranları ile beraber olmaktan mutluluk duydukları verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır. Sadece iki öğrenci okullarında grupta öğrenme etkinliğinin yapılmadığını belirtmiştir. Konuyla ilgili örnek öğrenci görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Grupla etkinlik yapmak iyi.” (Ö1)

“Grup etkinliği hiç yapmadık, o yüzden bilmiyorum.” (Ö6)

“Grupla etkinlik yapmak birbirimize olan saygımızı artırıyor ve eğlenceli de oluyor. Tek yapmaktan daha zevkli.” (Ö7)

“Arada sırada yapıyoruz, benim de hoşuma gidiyor.” (Ö20)

“Grupla etkinlik yapıyoruz ama tek yapmak daha iyi” (Ö25)

“Ben tek başıma etkinlik yapmayı seviyorum.” (Ö27)

4.1.12. Üstün Yeteneklilerin Sınıf Arkadaşlarını Sevme Durumları

Öğrencilerin sınıf arkadaşlarına karşı bakış açılarını ve duygularını nedenleri ile birlikte öğrenmek amacıyla onlara “Okuldaki sınıf arkadaşlarını seviyor musun? Neden?” soruları sorulmuştur. Bu soruya gelen cevaplar Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 13

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Arkadaşlarını Sevme Durumları

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Arkadaşlarını sevme durumları	Seviyorum	Çok iyiler	11	Ö1, Ö7, Ö8 Ö14, Ö18, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö28
		Oyun sebebiyle	10	Ö4, Ö6, Ö9, Ö11, Ö16, Ö17, Ö25, Ö26, Ö27, Ö29
		Sebebi yok	5	Ö2, Ö12, Ö13, Ö19, Ö30
	Bazılarını Sevmiyorum	Anlaşamıyorum	2	Ö3, Ö15
		Çalışkan değililer	1	Ö5
		Sorunlular	1	Ö10

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin genel olarak sınıf arkadaşlarını sevdiği görülmektedir. Sınıf arkadaşlarını sevdiğini söyleyen öğrencilerin çoğunluğu, ortak oyunlardan dolayı ve arkadaşlarının kendilerine iyi davrandığı için onları sevdiğini söyleyenlerden oluşturmaktadır. Bazı öğrenciler arkadaşlarının bir kısmını sevdiğini ifade etmiştir. Her iki öğrenci grubunun görüşleri dikkate alındığında üstün yetenekli öğrencilerin akranları sevme sebepleri; çalışkan olmak, kavgacı olmamak, iyi geçinmek, oyun arkadaşı olabilmek ve saygı duymak olarak sıralanabilir. Aşağıda konuyla ilgili örnek öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

- “Çok yardımseverler.” (Ö1)
 “Seviyorum, niye sevdiğimi bilmiyorum.” (Ö2)
 “Hepsiyle anlaşıyoruz.” (Ö3)
 “Akıllı ve çalışkan olanları seviyorum” (Ö5)
 “Seviyorum, çünkü onlarla oyun oynuyoruz.” (Ö6)
 “Çete olanları sevmiyorum.” (Ö10)
 “Bazılarını hiç sevmiyorum, çünkü beni gıcık ediyorlar.” (Ö15)

4.1.13. Üstün Yeteneklilerin Sınıf Arkadaşları Tarafından Maruz Kaldıkları Kötü Davranışlar

Üstün yetenekli öğrencilerin sınıf arkadaşları tarafından dışlanma, lakap takılması veya farklı akran zorbalıklarına uğrama durumları hakkında fikir edinmek için “Okuldaki sınıf arkadaşlarının sana karşı yapmasını istemediğin davranışları var mı? Var ise neler?” soruları yöneltilmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14

Üstün Yeteneklilerin Maruz Kaldıkları Zorba Davranışlar

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Akranlarının yaptıkları rahatsız edici davranışlar	Var	Sataşma	9	Ö1, Ö8, Ö12, Ö15, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22, Ö25
		Vurma	8	Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö9, Ö25, Ö26, Ö29
		Lakap	5	Ö2, Ö6, Ö10, Ö17, Ö25
		Israr	1	Ö4
	Yok	İyiler	10	Ö11, Ö13, Ö14, Ö16, Ö21, Ö23, Ö24, Ö27, Ö28, Ö30

Tablo 14 incelendiğinde sınıf arkadaşlarının kendisine yapmasını istemediği davranışların var olduğunu ifade eden üstün yetenekli öğrencilerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Buna karşılık, öğrencilerin üçte biri böyle bir durumun söz konusu olmadığını belirtmiştir. Üstün yetenekli öğrenciler arkadaşlarının en çok vurma ve sataşma davranışlarından rahatsız olduğunu ifade etmiştir. Özetle, üstün yetenekli çocukların sevdiği arkadaşlarının olduğu gibi onları zor durumlarda bırakan arkadaşlarının da olduğu görülmektedir. Aşağıda konuyla ilgili örnek öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

- “Bazıları bana lakap takıyor, bunlardan hiç hoşlanmıyorum.” (Ö2)
 “Israr etmelerini sevmiyorum.” (Ö4)
 “Bir keresinde arkadaşım bana rahatsızlık vererek baktı. Niye baktığını sorduğunda ‘bir mal var fiyatını anlamaya çalışıyorum’ dedi. Bazen böyle şeyler yapabiliyor.” (Ö15)
 “Dalga geçip lakap takıyorlar.” (Ö17)
 “Birbirleriyle çok kavga ediyorlar, beni de çok rahatsız ediyorlar. Bana da sataşıyorlar.” (Ö20)
 “Çok gürültü yapıyorlar ve birbirlerini dövüyorlar. Bana da bazen vuruyorlar.” (Ö29)
 “Yok, iyiler.” (Ö30)

4.1.14. Üstün Yeteneklilerin BİLSEM Sürecinden Sonra Arkadaşlarında Görülen Davranış Değişiklikleri

Üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM'e gittiğini öğrenen akranlarının onlara karşı istenmeyen davranışlarda bulunma durumlarını tespit etmek amacıyla onlara “*BİLSEM'e gittiğini öğrendiklerinde arkadaşlarının sana karşı davranışları değişti mi? Evet ise nasıl?*” soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 15'te yer almaktadır.

Tablo 15

Üstün Yetenekli Öğrencilerin BİLSEM'e Gittiğini Öğrenen Akran Tepkileri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Akranlarındaki davranış değişikliği	BİLSEM'e gittiğini biliyorlar	Değişmedi	22	Ö1, Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21, Ö24, Ö25, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30
		Kötü yönde	1	Ö2
		İyi yönde	4	Ö18, Ö22, Ö23, Ö26
	BİLSEM'e gittiğini bilmiyorlar	Değişmedi	3	Ö4, Ö7, Ö15

Tablo 15 incelendiğinde çalışma kapsamındaki üstün yetenekli çocukların çoğunun BİLSEM'e gittiğini öğrendiklerinde arkadaşlarının kendisine yönelik davranışlarının değişmediği görüşünde olduğu görülmektedir. Az da olsa bazı öğrenciler arkadaşlarının kendilerine yönelik davranışlarının olumlu ya da olumsuz yönde değiştiğini düşünmektedir. Örnek öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Biraz değişti, kötü söz söyleyenler oldu.” (Ö2)

“BİLSEM'e gittiğini bilmiyorlar.” (Ö4)

“Evet, biliyorlar. Davranışları değişmedi, aynılar.” (Ö5)

“BİLSEM'de yaptığımız etkinlikleri soruyorlar.” (Ö23)

“Bana kralmışım gibi davranıyorlar.” (Ö26)

4.1.15. Üstün Yeteneklilerin Tercih Ettiği Akran Grubu

Öğrencilere sonrasında “*Sınıf arkadaşlarıyla mı yoksa BİLSEM'deki arkadaşlarıyla mı daha fazla vakit geçirmek istersin? Neden?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16

Üstün Yeteneklilerin Tercih Ettiği Akran Grubu

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
En fazla vakit geçirmek istediği akranlarının yer aldığı kurum	Okul	Daha iyi tanıyorum	10	Ö1, Ö7, Ö8, Ö10, Ö13, Ö14, Ö15, Ö19, Ö21, Ö30
		Daha iyi anlaşıyorum	3	Ö17, Ö25, Ö28
		Belirtmedi	2	Ö3, Ö18
	BİLSEM	Daha keyifli	6	Ö2, Ö9, Ö16, Ö23, Ö26, Ö27
	İkisi de	Seviyorum	6	Ö11, Ö12, Ö20, Ö22, Ö24, Ö29
		Belirtmedi	3	Ö4, Ö5, Ö6

Tablo 16 incelendiğinde çalışma kapsamındaki üstün yetenekli öğrencilerin çoğunlukla kendi okullarındaki sınıf arkadaşlarını tercih ettikleri görülmüştür. Bu duruma gerekçe olarak öğrenciler daha iyi tanımayı ve daha iyi anlaşmayı göstermişlerdir. Her ikisini de tercih edenlerin sayısı da oldukça fazladır. Genel olarak öğrenciler BİLSEM'deki arkadaşlarını daha az tercih etmişlerdir. Bu doğrultuda görüş sunanlar BİLSEM'deki arkadaşlarıyla daha keyifli vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca belirtilmiş olan tüm fikirlere dair örnek öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Okuldakilerle, çünkü daha iyi tanıgım için.” (Ö1)

“İkisindeki arkadaşlarımı da seviyorum.” (Ö6)

“Okuldakilerle, çünkü onların çoğu erkek ve ben erkeklerle daha iyi anlaşıyorum.” (Ö17)

“Sınıf arkadaşlarımla.” (Ö18)

“BİLSEM’dekilerle, çünkü onlar daha eğlenceli.” (Ö26)

“İkisi de çünkü iki okuldakileri de seviyorum.” (Ö11)

4.1.16. Üstün Yeteneklilerin Tercih Ettiği Eğitim Kurumu

Üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM ve okul arasında bir tercih yapmalarını istemek amacıyla “BİLSEM ve okul arasında bir tercih yapmak istesen hangisine gitmeyi seçerdin? Ya da başka bir seçenek daha olmasını ister miydin?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17

Üstün Yeteneklilerin Tercih Ettiği Eğitim Kurumu

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Tercih edilen kurum	Okul	Akran kaynaklı	3	Ö3, Ö7, Ö30
		Daha iyi	1	Ö1
	BİLSEM	Daha iyi	16	Ö2, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö22, Ö23, Ö25, Ö27, Ö28, Ö29
		İkisinin birleşmesini	7	Ö11, Ö12, Ö13, Ö19, Ö20, Ö21, Ö24
	Başka seçenek	İlgi alanım doğrultusunda	3	Ö6, Ö10, Ö26

Tablo 17 incelendiğinde çalışma kapsamındaki üstün yetenekli öğrencilerin tercih ettikleri eğitim kurumunun çoğunlukla BİLSEM olduğu ortaya konmuştur. Öğrencilerin çoğunun BİLSEM’i, tercih etme nedenlerini, BİLSEM’de yaptıkları etkinliklerin okulda olmaması ve BİLSEM’in imkânlarının okuldan daha iyi olması ile açıklamıştır. Bunun yanında az da olsa bazı öğrenciler okullarını, bazıları ise her ikisini ya da ilgi alanları doğrultusunda bir tercihte bulunduklarını belirtmişlerdir. Okulunu tercih etmede akran faktörünün öne çıktığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin okuldaki eğitim sistemini beğenmekten ziyade akranları için okul fikrini kabul ettikleri düşüncesini akla getirmektedir. Özetle, öğrenciler BİLSEM’de aldıkları eğitimi daha çok beğenmektedirler. Bu bulgu, öğrencilerin okulu seçmemesindeki unsurun eğitim kalitesi olduğunu göstermektedir. Tercih edilen eğitim kurumuyla ilgili örnek öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

- “Okul, çünkü daha başarılı olduğumu düşünüyorum. Benim için daha iyi.” (Ö1)
 “Başka bir seçenek daha olmasını istemezdim, BİLSEM’i seçerdim.” (Ö2)
 “Tabii ki sadece BİLSEM’i seçerdim.” (Ö5)
 “Başka bir seçenek olmasını isterdim. Mesela kodlama okulu gibi. Çünkü en sevdiğim ders kodlama.” (Ö10)
 “Başka bir seçenek daha olmasını isterdim, ikisi aynı okulda olsun.” (Ö20)
 “BİLSEM, çünkü BİLSEM daha güzel.” (Ö23)
 “BİLSEM, çünkü daha eğlenceli.” (E29)
 “Okulu seçerdim, çünkü oradaki arkadaşlarımı daha iyi tanıyorum.” (Ö30)

4.2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyumlarına İlişkin Ebeveynlere Ait Bulgular

4.2.1. Tanılamadan Sonra Üstün Yetenekli Öğrencilerin Ailelerinin Hayatlarında Meydana Gelen Değişimler

Görüşülen öğrencilerin ebeveynlerine ilk olarak “Çocuğunuzun üstün zekâlı olduğunu öğrendikten sonra hayatınızda neler değişti?” sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynlerin verdikleri cevaplar Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18
Ailelerin Hayatında Meydana Gelen Değişiklikler

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Hayatlarındaki değişimler	Değişiklik olmadı	Aynı	14	E2, E3, E6, E9, E12, E13, E15, E17, E20, E22, E25, E26, E28, E30
	Değişiklik oldu	Çocuğuma yetememe endişesi	6	E7, E14, E16, E18, E24, E27
		Bilinçlendik	5	E1, E4, E8, E11, E21
		Olumlu	5	E5, E10, E19, E23, E29

Tablo 18’de ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde tanılama sonrası hayatlarında değişiklik olduğunu ve olmadığını belirten ebeveyn sayısının yakın olduğu söylenebilir. Hayatlarında değişiklik olduğunu belirten ebeveynlerden birine ait ifade aşağıda yer almaktadır.

“Çocuğumun üstün zekâlı tanısı almasından sonra rehberlik araştırma merkezinde çalışan öğretmen sevinmemizi değil, aksine üzülmemizi söylemişti. Türkiye’de üstün zekâlı çocuklara uygun eğitimin yer almadığını ifade etmişti.” (E7)

Değişiklik olduğunu ifade eden ebeveynler tanı almasından sonra çocuğuna yetememe psikolojisiyle araştırma sürecine girdiklerini söylemişlerdir. Ebeveynlerin çocuklarına yetebilme konusunda endişeleniyor olmaları önemli bir noktadır, ebeveynlerin eğitimlere ihtiyaç duyduğunu gösteren bir bulgudur. Bazı ebeveynlerin ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğumun kendine güveni geldi, bizler de mutlu olduk.” (E5)
“Çocuğumu en donanımlı şekilde nasıl yetiştireceğim konusunda endişelerim oluştu.” (E16)
“Daha dikkatli ve donanımlı bir ebeveyn olma konusunda bilinçlendiğimi düşünüyorum.” (E21)
Öğretmenimizle ilgili sıkıntı vardı. Öğretmenin çocuğuma bakış açısı olumlu yönde değişti.” (E23)

4.2.2. Üstün Yeteneklilerin Ailelerinin Yaşadığı Zorluklar

Ailelere üstün zekâlı bir çocuğa sahip olmanın yaşatmış olduğu zorluklara dair soru yöneltilmiştir. Bunun üzerine velilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19
Ebeveynlerin Yaşadığı Zorluklar

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Yaşadıkları zorluklar	Zorluk yaşamıyoruz	Sıkıntısız	3	E9, E23, E26
	Zorluk yaşıyoruz	Sosyal zorluklar	12	E2, E7, E14, E15, E17, E19, E20, E21, E24, E25, E29, E30
		Merak	8	E4, E6, E10, E11, E12, E15, E22, E28
		İnatçılık	8	E2, E3, E5, E8, E13, E16, E18, E27
		Akranlarıyla seviye farkı	3	E2, E7, E21
		Hareketlilik	2	E1, E15
		Az uyuma	1	E11

Tablo 19 incelendiğinde, üstün yetenekli öğrenci velilerinin çok azının herhangi bir zorluk yaşamadığı yönünde görüş belirttiği görülmektedir. Ebeveynlerden çoğu zorluk yaşadıklarını ve yaşadıkları zorlukların genellikle sosyal zorluklar olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra bazı ebeveynler; merak, inatçılık, hareketlilik, az uyumayı da yaşadıkları zorluklar

arasında sıralamışlardır. Ebeveynlerin ifade ettikleri zorlukların genellikle üstün yetenekli öğrencilerin baskın özellikleri ile uyumluluk gösterdiği söylenebilir. Sosyal zorluk yaşadıklarını belirten ebeveynlerden biri (E2), çocuğunun sınıfta her soruya parmak kaldırmasından dolayı akranları tarafından zorbalığa uğradığını ve çocuğunun bu davranışını geri çektiğini belirtmiştir. Yaşanılan zorluklar konusunda görüş belirten bazı ebeveynlerin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“Mesela bazı konularda inattır. Bir şeyi ona iki kere anlatmamı asla istemez. İkinci defa söylediğim zaman bu onda öfke ortaya çıkarıyor. Zaten bildiğini söylüyor. Bir de akademik anlamda akranlarından önce olduğu için derste çok fazla parmak kaldırıyormuş. Diğer çocuklar onu şikâyet edince bu davranışını geri çekti.” (E2)

“Çok soru sorması bazen yorabiliyor. Bazen cevaplayamıyorum sorularını.” (E4)

“Kendi yaşlarıyla oynamaktansa büyüklerle oynamayı tercih ediyor.” (E7)

“Okulu çok iyi bir okul değil. Velilerle iletişim benim için çok zor. Veli toplantılarında ben çok ayrı tutuluyorum. Bu da benim için çok zor oluyor.” (E14)

“Çok hareketli ve meraklı olduğu için gözümüzü bir saniye bile üzerinden ayırmamız gerektiği anlar oluyordu.” (E15)

“Bazı ortamlarda çabuk sıkılıyor. Bazı arkadaş gruplarında ve oyunlarda çabuk sıkılıyor ve akranları yetersiz geliyor. Akran seçiyor, yaşlıları bir şeyleri anlamadığı için sıkılıyor. Şu anda da derslerde çok sıkıldığını dile getiriyor, çünkü konuları biliyor.” (E21)

4.2.3. Üstün Yeteneklilerin Ailelerinin Yaşadığı Kolaylıklar

Üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynlere çocuklarından kaynaklı yaşamış oldukları sorunların sorulmasından sonra bu kez üstün yetenekli çocuğa sahip olmanın yaşatmış olduğu kolaylıklar sorulmuştur. Ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 20’de yer almaktadır.

Tablo 20
Ebeveynlerin Yaşadığı Kolaylıklar

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Yaşadıkları kolaylıklar	Kolaylık	Yoruyor	1	E6
	yaşamıyoruz	Sosyal zorluk	1	E14
	Kolaylık	Çabuk kavrama	16	E3 E4, E5, E7, E8, E10, E11, E12, E16, E18, E19, E20, E21, E22, E23, E30
	yaşıyoruz	İletişim	12	E2, E9, E13, E15, E16, E17, E21, E24, E25, E26, E28, E29
		Fiziksel gelişim	2	E1, E27

Tablo 20 incelendiğinde ebeveynlerin çoğunun üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmanın bazı kolaylıklar sağladığı yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Çoğunlukla ebeveynler çocukları açısından yaşadıkları kolaylığın çabuk kavrama olduğunu ifade etmişlerdir. Üstün yetenekli öğrencilerde çabuk kavramanın, daha etkili iletişim becerisinin yaygın bir özellik

olduğu ve bu özelliğin de ailelerinin hayatlarını kolaylaştırdığı ebeveyn görüşlerinden anlaşılmaktadır. Bazı ebeveyn görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Çok kolay iletişim kuran ve derdini anlatabilen bir çocuk.” (E17)

“Fiziksel olarak çabuk gelişti ve öğrenmesi gereken becerilerini çabuk öğrendi.” (E27)

“Bir şeyi öğrenmesi için hiç çaba harcamıyorsunuz, çok zahmetsiz oluyor. Çünkü kendi öğreniyor.” (E30)

4.2.4. Üstün Yeteneklilerin Aileleri ile Rutinleri

Ebeveynlerin çocuklarının gelişimini desteklemek amacıyla aile içerisinde birlikte yaptıkları rutinler sorulmuştur. Ebeveynlerin verdiği cevaplar Tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 21

Üstün Yetenekli Çocuğa Sahip Ailelerde Rutinler

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Rutinler	Rutinlerimiz yok	Özel bir şey yapmıyoruz	12	E2, E3, E5, E7, E9, E12, E13, E14, E16, E17, E18, E23
	Rutinlerimiz var	Kitap okuma	8	E4, E10, E11, E21, E24, E25, E27, E30
		Zekâ/Kutu oyunları	7	E1, E8, E15, E22, E26, E28, E29
		Etkinlik	3	E19, E20, E27
		Film izleme	2	E6, E15

Tablo 21 incelendiğinde rutini olmayan ailelerinin sayısının fazlalığı göze çarpsa da oyunlar, etkinlikler ve kitap okuma gibi aktiviteleri rutin haline getirmiş ailelerin sayısının rutini olmayan ailelerden daha fazla olduğu görülmektedir. Örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Bazen ailecek geziler düzenliyoruz. Hayvanat bahçesi, müze gibi yerlere gidiyoruz. Ama rutin gibi değil.” (E2)

“Ailecek kutu oyunu oynuyoruz. Film izliyoruz.” (E15)

“El becerilerini geliştirecek etkinlikler yapıyoruz, kitap okuyoruz her gün.” (E27)

4.2.5. Ebeveynlerin Üstün Yetenekli Çocuklarını Destekleme Yöntemleri

Ailelere çocukları ile birlikte yapmış olduğu rutinleri sorulduktan sonra çocuklarının ilgi ve yeteneklerini nasıl geliştirdikleri ve desteklediklerine dair soru yöneltmiştir. 2. sınıfa devam eden öğrencilerin ve 3. sınıfa devam eden öğrencilerin ebeveynlerinin vermiş olduğu cevaplar Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22
Ebeveynlerin Çocuklarını Destekleme Yöntemleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Destekleme yöntemleri	Desteklemiyoruz	Özel bir şey yapmıyoruz	6	E8, E9, E13, E17, E26, E28
		Kurs	19	E1, E2, E4, E5, E6, E7, E9, E10, E15, E16, E18, E20, E21, E22, E23, E24, E25, E27, E29
	Destekliyoruz	İlgi alanlarını besleyerek	5	E11, E12, E14, E15, E30
		Motive ederek	2	E3, E19

Tablo 22 incelendiğinde ebeveynlerin çoğunun çocuklarını desteklediği ve çoğu ebeveynin de çocuklarını bu amaçla çeşitli kurslara göndermeyi tercih ettiği anlaşılmaktadır. Bazılarının ise bisiklet sürme, kitap okuma, birlikte resim çizme, müzeye ve gezilere gitme gibi çocuklarının ilgi alanlarını besleyemeye yönelik destekler verdiği görülmektedir. Ayrıca Tablo 22 incelendiğinde üstün yetenekli çocuklara sahip ebeveynlerin çocuklarını destekleme şekillerinin benzerlik gösterdiği de söylenebilir. Bazı ebeveynlere ait görüşler aşağıda yer almaktadır.

“Çok fazla kursa gitti. Çok maymun iştahlı. Sonrasında kursları bırakıyor. Çünkü kendisine birinin bir şeyleri öğretmesini sevmiyor.” (E15)

“Özel bir şey yapmıyoruz.” (Ö17)

“Sözlü olarak motive ediyorum. Üzülmesini önliyorum.” (E19)

“İlgisini çeken farklı alanlarla ve materyallerle destekliyorum.” (E30)

4.2.6. Üstün Yeteneklilerin Ebeveynlerine Göre Çocuklarının Okulla İlgili Süreçlerde Yaşadığı Problemler

Üstün yetenekli çocukların okula dair ne tür sorunlar yaşadıklarını belirlemek amacıyla ebeveynlerine “Çocuğunuz ile okula dair süreçlerde ne tür problemler (okula yönelik kaygı, mutlu veya mutsuz gitmesi gibi) yaşıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. 2. sınıfa ve 3. sınıfa devam eden öğrencilerin ebeveynlerinin vermiş olduğu cevaplar Tablo 23’te yer almaktadır.

Tablo 23

Ebeveynlere Göre Çocuklarının Okulla İlgili Yaşadığı Problemler

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Okulda yaşadıkları problemler	Problem yaşamıyoruz	Sorun yok	10	E1, E3, E4, E7, E8, E9, E11, E14, E26, E27
	Problem yaşıyoruz	Sıkılma	10	E5, E6, E13, E15, E17, E20, E21, E22, E29, E30
		Akran zorbalığı	6	E2, E12, E13, E15, E19, E24
		Dışlanma	5	E10, E13, E16, E18, E23, E28
		Yarışa tabi tutulma	1	E20
		İsteksizlik	1	E25

Tablo 23 incelendiğinde ebeveynlerin bir kısmının üstün yetenekli öğrencilerinin okulda problem yaşamadığını belirttiği görülmüştür. Özellikle çocukların okula başlama sürecinde okuma-yazmayı okul öncesinde kendi istekleriyle öğrenmeleri sebebiyle 1. sınıfı çok rahat geçirdiklerini belirten ebeveynler bulunmaktadır. Ebeveynlerin çoğu ise çocuklarının okulda akran zorbalığı ve kıskançlığı, dışlanma, yarıştıırılma, ya da sıkılma gibi problemler yaşadığını ifade etmiştir. Üstün yetenekli öğrencilerin okulda yaşadıkları problemlere ilişkin örnek ebeveyn görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Problem yaşamıyoruz.” (E1)

“Arkadaşları bazen onu hırpalayabiliyor” (E2)

“Derslerde çok sıkılıyor.” (E15)

“Bazen dışlanıyor ve kendini yalnız hissettiğini söylüyor” (E16)

“Akranlarının ebeveynleri çocuklarını yarışa sokuyor, kendi çocuklarıyla üstün yetenekli çocukları kıyaslıyorlar ve sınıf öğretmene “O zaten zeki, sen bizim çocuklarımızla ilgilen” gibi baskılar yapıyorlar.” (E20)

“Okula her sabah çok zor gidiyor, isyan ediyor. Okula hiç seerek gitmiyor. Çok zor gönderiyorum, her sabah zorlanıyorum.” (E25)

4.2.7. Üstün Yeteneklilerin Ebeveynlerinin Karşılaştıkları Problemleri Çözme Yöntemleri

Üstün yetenekli çocukların okula dair yaşadıkları sorunları ebeveynlerinin nasıl çözdüklerini öğrenmek amacıyla “Çocuğunuz ile okula dair süreçlerde yaşadığı problemleri nasıl çözüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 24’te yer almaktadır.

Tablo 24

Ebeveynlerin Problemleri Çözme Yöntemleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Problemleri çözme yöntemleri	Problem yaşamıyoruz	Gerek kalmıyor	6	E2, E3, E8, E9, E11, E26
	Problem yaşıyoruz	Kendisiyle konuşarak	14	E5, E10, E12, E14, E15, E17, E19, E21, E22, E23, E24, E28, E29, E30
		Öğretmenle konuşarak	9	E1, E4, E13, E16, E18, E20, E24, E25, E27
		Kendisi hallediyor	2	E6, E7

Tablo 24 incelendiği zaman karşılaşılan problemlerde çoğunlukla öğrenci ile konuşularak çözüme gidildiği görülmektedir. Aynı zamanda öğretmenden de destek alındığı görülmüştür. Tüm bunlarla birlikte problem yaşanmadığını belirten ebeveynlerin de sayısı oldukça fazladır. Aşağıda bazı ebeveynlerin ifadelerine yer verilmiştir.

“Problem yaşamıyoruz.” (E3)

“Kendisi hallediyor.” (E6)

“Kendisiyle konuşuyoruz.” (E15)

“Öğretmenimizden yardım alıyorum.” (E18)

4.2.8. Ebeveynlerin Çocuklarını Motive Etme Yöntemleri

Üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarını; okula gitmeye, aynı zamanda ödev ve sorumluluklarını yerine getirmeye motive etmek için neler yaptıkları sorulmuştur. Ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 25’te yer almaktadır.

Tablo 25

Ebeveynlerin Çocuklarını Motive Etme Yöntemleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Motive etme biçimleri	Özel yöntemimiz yok	Gerek kalmıyor	12	E1, E2, E5, E7, E8, E10, E11, E14, E22, E23, E24, E26
	Özel yöntemimiz var	Kendisiyle konuşarak	10	E4, E12, E13, E15, E16, E17, E20, E28, E29, E30
		Ödül	5	E3, E9, E15, E19, E21
		Akademik destek	4	E6, E18, E25, E27

Tablo 25 incelendiğinde ebeveynler çoğunlukla çocuklarının sorumluluk sahibi olduğunu, ödev ve sorumluluklarını yapmak için ekstra motivasyona ihtiyaç duymadıklarını belirtilmişlerdir. Bunun dışında çocuklarla konuşarak da motivasyon sağlandığı görülmektedir. Çocukları ile iletişim kurmakta zorluk çeken ebeveynler ise öğretmen desteği ile sorumlulukların yerine gelmesini sağlamaktadır. Ayrıca çocuğun etüt yoluyla da

öğretmenden destek almasını sağlayan aileler bulunmaktadır. Bununla birlikte aile içerisinde rol model olabilecek kişilerden örnekler vererek de çocuğun motive olmasını sağlayan ebeveynler vardır. Sonuç olarak, çocukların genellikle sorumluluklarının bilincinde olduğu ve ebeveynlerinin kendileriyle konuşması sonucu çocukların sorumluluklarını yerine getirdiği görülmüştür. Bazı ebeveynlerin ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

“Sorumluluklarının bilincinde.” (E1)

“Ödev yapmayı sevmiyor çok zor yaptırıyoruz. Çok fazla müdahale ediyoruz. Sorumluluk sahibi değil, ödev ona çok zor geliyor. Ödevlerini etütte yapıyor.” (E6)

“Ödevde sıkıntımız var. Bildiği şeyleri tekrar yapmak istemiyor, sıkılıyor. Sözel olarak söylememiz de işe yaramıyor ama sorumluluk duygusundan yapıyor.” (E13)

“Ödül koyuyoruz.” (E15)

“Yazı yazmayı sevmiyor, sözlü olarak müdahale ediyoruz.” (E17)

“Öğretmenimiz destek oldu, yoksa ben ödevlerini kolay yaptırıyordum.” (E18)

“Ödev yapmayı sevmiyor. Bu konuda çok zorlanıyoruz. Sözlü olarak müdahale ediyoruz.” (E20)

“Etütte gittiği için ödevlerini yapıyor, yoksa asla evde yaptırıyoruz.” (E25)

“Etütte bırakıyorum, ödevlerini o şekilde yapıyor. Yoksa sıkıntı yaşıyoruz.” (E27)

4.2.9. Ebeveynlerin Profesyonel Desteğe İhtiyaç Duyma Durumları

Üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerin çocuklarıyla iletişim kurma ve onları anlayabilme konusunda profesyonel destek alma durumları ve ihtiyaçları sorulmuştur. Bu soruya yönelik 2. ve 3. sınıfa devam eden çocukların ebeveynlerinin vermiş olduğu cevaplar Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26

Ebeveynlerin Profesyonel Desteğe İhtiyaç Duyma Durumları

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Profesyonel desteğe ihtiyaç duyma durumları	İhtiyaç duymuyoruz	Gerek yok	11	E5, E7, E9, E11, E17, E20, E24, E26, E28, E29, E30
		Seminerler ve eğitimler yeterli	2	E2, E19
	İhtiyaç duyuyoruz	Gerek var	15	E1, E6, E8, E10, E12, E13, E14, E15, E16, E18, E21, E22, E23, E25, E27
		Aldım/Alıyorum	3	E3, E4, E18
		Pahalı	1	E21

Tablo 26 incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarına nasıl davranmaları gerektiği konusunda desteğe ihtiyaç duydukları görülmektedir. Önceki sorularda da verilen cevaplardan yola çıkıldığında üstün yetenekli çocuğa sahip olan ebeveynlerin profesyonel desteğe ihtiyaç duydukları söylenebilir. Ayrıca bu profesyonel desteklerin çok maliyetli olması sebebiyle hizmetlerden faydalanamayan ebeveynlerin de olduğu görülmektedir. Bu gibi durumlar

üstün yeteneklilerin eğitiminde ve yetiştirilmesinde problem oluşturmaya sebep olabilecek belirleyicilerdir. Örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Evet gerek var, alıyoruz.” (E3)

“Şu anda düşünmüyorum.” (E5)

“Elimden geldiğince seminerlere ve eğitimlere katılıyorum ama ileri düzeyde psikolojik bir destek düşünmüyorum. Çocuğuma yetebileceğime inanıyorum.” (E2)

“Belli bir dönem almışlığım var. Ara ara gerek duyuyorum.” (E18)

“Kesinlikle gerek var ama fiyat olarak çok yüksek.” (E21)

4.2.10. Ebeveynlere Göre Okulun ve BİLSEM’in Çocuklarına Katkıları

Ebeveynlere yöneltilen diğer sorular ise sırasıyla; okulun ve BİLSEM’in üstün yetenekli çocuklara katkılarıdır. Her iki soruya gelen cevaplar tek tabloda birleştirilerek verilmiştir. Bu noktada amaçlanan; okul ve BİLSEM hakkında gelen yorumların karşılaştırılabilmesi ve bu iki kurum arasındaki farkların daha rahat görülebilmesidir. Ebeveynlerin bu sorulara vermiş olduğu cevaplar Tablo 27’de yer almaktadır.

Tablo 27

Ebeveynlere Göre Okulun ve BİLSEM’in Katkıları

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Okulun çocuklarına katkıları	Katkısı var	Disiplin	17	E1, E2, E4, E6, E8, E9, E12, E14, E15, E16, E17, E18, E19, E22, E24, E25, E28
		Sosyal katkı	15	E1, E2, E3, E4, E5, E7, E11, E12, E15 E18, E20, E21, E27, E28, E30
		Duyuşsal katkı	3	E2, E15, E18
		Motor gelişim	1	E12
	Katkısı yok	Zararı var	5	E10, E13, E23, E26, E29
BİLSEM’in çocuklarına katkıları	Katkısı var	Akademik katkı	14	E2, E3, E4, E5, E6, E8, E9, E11, E12, E13, E16, E21, E22, E24
		Motor beceriler	5	E14, E19, E21, E26, E27
		Sosyal katkı	3	E2, E19, E21
	Fikrim yok	Bilmiyorum	11	E1, E7, E10, E15, E17, E20, E23, E25, E28, E29, E30

Tablo 27 incelendiği zaman ebeveynlerin çoğunlukla okulun sosyal ve akademik açıdan çocuklarına katkı sağladığını belirttikleri görülmüştür. Ebeveynlerin büyük kısmı okulun katkısının olduğunu ifade etseler de bazı ebeveynlerin okul için olumsuz düşünceler belirtmesi dikkat çekicidir. Bu konuda görüş sunan ebeveynlerden bazıları çocuğunun kolaylıkla öğrenebileceği konular için zamanının boşa harcandığını dile getirmiştir.

Buna karşılık ebeveynlerin çoğunun ise BİLSEM’in akademik açıdan çocuklarına katkı sağladığını belirttiği görülmüştür. Ayrıca okulda yapmadıkları etkinlikleri çocuklarının BİLSEM’de yaptıklarını, motor becerilerini ve hayal güçlerini burada etkili şekilde geliştirdiklerini ifade eden çok sayıda ebeveyn bulunmaktadır. Ebeveynlerin bazıları ise

BİLSEM uygulamalarının katkısı hakkında fikri olmadığını belirtmiştir. Ebeveynlerin bir kısmının okulun ve BİLSEM'in çocuklarına katkısıyla ilgili görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Okulda sosyalleşiyor, akranları var. Okul disiplin de sağlıyor.” (E1)

“Disiplin anlamında bir sürü şey katmıştır. Bunun yanında sosyal anlamda, duygusal anlamda da çocuğumu geliştirdiğini düşünüyorum. Mesela paylaşmak, duyguların farkına varılması, empati duygusunu kazanması açısından okulun etkili olduğunu düşünüyorum.” (E2)

“Okulun çocuğuma disiplin kattığını düşünüyorum.” (E4)

“Harcanan zamanla edinilen bilginin orantısız olduğunu düşünüyorum. Çocuğumun bir veya iki günde öğrenebileceği bilgi için hem daha fazla öğrenci ortamı hem de birbirinden farklı seviyelerdeki öğrencilerin bulunduğu ortamda bir konu için çok fazla zaman harcadığını düşünüyorum. Aylarca toplama-çıkarma öğrenilmesi gibi.” (E10)

“Okul; el becerilerini destekliyor, disiplin sağlıyor, sosyal aktiviteler yaptırıyor.” (E12)

“Okulun kattıklarından çok ondan bir şeyler aldığını düşünüyorum. Yani katkısından çok zararının olduğunu düşünüyorum. Hatta imkânım olsa hiç okula göndermem. Çünkü verdiğim değerleri yitiriyorlar orada. Mesela evde çocuğa yalan söylememesi gerektiğini öğretiyoruz ama okulda yalan söyleyen çocukların ceza almaktan kurtulduğunu duyduğunda bu sefer ikilemde kalıyor. Yalan kurtarıcı bir öge oluyor. Okulsuzluk benim için daha ideal diye düşünüyorum. Çünkü okulda tek tip bir kişi yetiştirmeye çalışıyorlar. Orada baskı altında çocukları tutmaya çalışıyorlar. Okulda kendi yetenekleri doğrultusunda, her bireyin farklı olduğuna dayalı bir eğitim sistemimiz yok maalesef. Tek kalıp ve tek şekil... Her çocuk o kalıba uymak zorunda.” (E23).

“Okulun hiçbir şey kattığını düşünmüyorum, okul bizim için tam bir hayal kırıklığı. Çocukların yeterince desteklendiklerini düşünmüyorum, gelişimleri hep göz ardı ediliyor. Duygusal anlamda hiçbir şey katmıyor.” (E29)

“Okulda çok zorlanıyor, arkadaşlarıyla iyi anlaşamıyor. Ama BİLSEM'i çok seviyor ve BİLSEM'e koşarak geliyor.” (E26)

“BİLSEM'in akademik anlamda kesinlikle ufku çok genişlettiğini düşünüyorum. Bir de buradaki çocuklar kendi okulundaki çocuklara göre daha çok frekansına uygun. Akademik anlamda daha çok kendi seviyesine uygun çocuklar var.” (E2)

“BİLSEM uygulamalarının çocuğuma katkısının olacağına inanıyorum. Burada not kaygısı ve akademik kaygı olmadan çocuklar özgürce bir şeyler üretiyorlar.” (E4)

“BİLSEM uygulamalarının bence katkısı var. Burada proje yapıyorlar ve araştırma yapıyorlar.” (E6)

“BİLSEM'e geldiğinden beri dışarıdan kurs almayı bıraktık.” (E12)

“El becerisi çok gelişti. BİLSEM'e başlamadan önce her şey çok fazla yardımla yapan bir çocuktı. Ama buraya başladıktan sonra işlerini tek başına yapabilmeye başladı.” (E14)

“BİLSEM'e yeni başladığımız için bilmiyorum.” (E23)

4.2.11. Ebeveynlere Göre BİLSEM'in Çocuklarının İlgi Alanlarını Destekleme Durumu

Ebeveynlere yöneltilen bir diğer soru ise *“BİLSEM’de çocuğunuzun ilgi alanlarını geliştirebilecek bir eğitim aldığını düşünüyor musunuz? Nasıl?”* sorusudur. Ebeveynlerin bu soruya vermiş olduğu cevap ise Tablo 28’de yer almaktadır.

Tablo 28

BİLSEM Uygulamalarının Üstün Yetenekli Çocukların İlgi Alanlarını Destekleme Durumu

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
BİLSEM uygulamalarının çocuklarının ilgi alanlarını geliştirme durumu	Olumlu	Akademik katkı	16	E2, E3, E4, E5, E8, E9, E11, E12, E13, E16, E18, E21, E24, E26, E27, E29
		Farklı etkinlikler	5	E1, E15, E19, E20, E22
	Fikrim yok	Yeniyiz	7	E6, E7, E14, E17, E23, E25, E28
	Olumsuz	Pek değil	2	E10, E30

Tablo 28 incelendiğinde 2. sınıfa ve 3. sınıfa devam eden üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin çok büyük kısmının BİLSEM uygulamalarının katkısının olacağı hakkında olumlu yönde düşüncelere sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında katkısı olacağını düşünmediğini belirten ebeveynler ise verilen eğitim ve yapılan etkinliklerin çocuklarının potansiyellerine göre yeterli gelmediğini belirtmişlerdir. Bunun yanında, çocuğu BİLSEM uygulamalarına henüz yeni başladığı için “bilmiyorum”, “fikrim yok” gibi ifadelerde bulunan ebeveynlerin de olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili örnek ebeveyn görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Daha yeni başladık, o yüzden bilmiyorum.” (E6)

“Evet, özellikle akademik anlamda çok katkısı oluyor.” (E9)

“Çocuğumun bildiği kodlama seviyesinin çok altında etkinlikler yapılıyor. BİLSEM uygulamalarının da onun için yeterli olmadığını düşünüyorum” (E10)

“Benim büyük kızım da BİLSEM’deydi, haftada bir gün yeterli değil. Buna rağmen akademik olarak giderek gelişiyor” (E13)

“Burada farklı ve güzel etkinlikler yapılıyor. Katkısının olacağını düşünüyorum.” (E19)

4.2.12. Ebeveynlere Göre Çocuklarının Mutlu Gittiği Eğitim Kurumu

Üstün yetenekli çocukların okula mı yoksa BİLSEM’e mi daha mutlu gittiklerini öğrenmek amacıyla ebeveynlere “Çocuğunuz devam ettiği ilkokula mı, BİLSEM’e mi daha mutlu gidiyor? Sizce bunun nedeni ne?” sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 29’da yer almaktadır.

Tablo 29

Ebeveynlere Göre Çocuklarının Mutlu Gittiği Eğitim Kurumu

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Çocukların mutlu gittiği kurum	BİLSEM	Eğitim kaynaklı	17	E2, E8, E13, E14, E15, E16, E17, E18, E19, E20, E21, E22, E23, E24, E25, E26, E30
		Akran kaynaklı	2	E21, E28
	Okul	Belirtmemiş	4	E10, E11, E12, E29
		Öğretmen kaynaklı	1	E7
	İkisi de	Belirtmemiş	6	E3, E4, E5, E6, E9, E27
		Akran kaynaklı	1	E1

Tablo 29’a bakıldığında ebeveynlerin çoğunun çocuklarının BİLSEM’e daha mutlu gittiğini ifade ettikleri görülmüştür. Bu durumun nedenini ebeveynler genellikle BİLSEM’de verilen eğitime bağlamıştır. Bazı ebeveynler ise çocuklarının her iki kurumda da mutlu olduğunu ifade ederken nispeten daha az ebeveyn okulda çocuğunun mutlu olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda görüş sunan ebeveynlerin çoğunun bunun nedenine ilişkin bir açıklama yapmadığı görülmektedir. Bazı ebeveynlerin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okuldan çıkıp geldiği için buraya biraz yorgun geliyor. Yine de hiç gitmeyeceğim demedi. Okulu da burayı sevdiği gibi seviyor. Arkadaşlarını seviyor. Hemen hemen eşit gibi yani.” (E1)
 “İkisine de mutlu gidiyor, fark göremiyorum.” (E3)
 “Okuldaki öğretmenini daha çok sevdiği için okula daha mutlu gidiyor.” (E7)
 “Okula daha mutlu gidiyor.” (E11)
 “BİLSEM’e çok daha mutlu geliyor. Buradaki eğitimi seviyor. Buraya gelmeyi iple çekiyor.” (E13)
 “BİLSEM’e uçarak geliyor, çok mutlu. Buradaki eğitimden çok memnun” (E25)
 “BİLSEM’deki çocuklarla kafası daha çok uyduğu için buraya mutlu geliyor.” (E28)

4.2.13. Ebeveynlere Göre Çocuklarının Yaşadığı Sosyal ve Duygusal Problemler

Ebeveynlere çocuklarının sosyal ve duygusal açıdan okula veya BİLSEM’e uyumla ilgili bir problemin varlığı sorulmuştur. Ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 30’da yer almaktadır.

Tablo 30

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okulda ve BİLSEM’de Yaşadığı Sosyal ve Duygusal Problemler

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Yaşadıkları sosyal ve duygusal problemler	Problem yaşamıyor	Sorun yok	18	E1, E4, E5, E6, E7, E8, E9, E10, E11, E12, E14, E16, E17, E18, E21, E26, E27, E28
	Problem yaşıyor	Okula veya BİLSEM’e uyumsuzluk	11	E2, E3, E13 E15, E20, E22, E23, E24, E25, E29, E30
		Akran zorbalığı	2	E13, E19

Tablo 30 incelendiğinde, ebeveynlerin çoğunun sosyal ve duygusal açıdan okulda veya BİLSEM’de problem yaşamadığı yönünde görüş sunduğu görülmektedir. Nispeten daha az olsa da azımsanamayacak sayıda ebeveynin ise iki kurumda da çocuklarının problem yaşadığını ifade ettiği anlaşılmaktadır. Örnek ebeveyn görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Çocuğumun uyum problemi yaşadığını düşünüyorum, sonrasında alışsa da mutlu görünmüyor.” (E2)
 “BİLSEM’deki öğrenciler birbirlerini etkileyen eleştiriler yapabiliyorlar. Sanırım biraz yarışa giriyorlar.” (E3)
 “Okulu hiç sevmiyor.” (E15)

“Geçen sene BİLSEM’de öğretmen kaynaklı problem yaşıyordum. Kendisini yetersiz hissediyordum. Şu an problem yok” (E18)
 “Okulda uyum problemi yaşıyoruz.” (E22)
 “Evde verilen değerler eğitiminin okuldakinden çok farklı olduğunu gördüğü için problem yaşadık.” (E23)

Buraya kadar elde edilen bulguların özeti, çocukların ve ebeveynlerin deneyimlerine göre üstün yeteneklilerin okula uyumunda sorun yaşadığı doğrultusundadır. Çocuklardan bazıları yeni öğrenmeleri sevdiği için okulu sevse de yazı yazmaktan veya ödev yapmaktan hoşlanmamaktadır. Akranları için okulu sevenler ise derslerde sıkılmaktadır. Okulda hiçbir sorun yaşamayan çocuğun olmadığı görülmüştür. Üstün yetenekliler bazı durumlarda kendi karakter özelliklerinden, bazı durumlarda çevresel kaynaklı olarak okula uyumda problem yaşamaktadır. Ebeveynlerin görüşlerinin de genel olarak bu doğrultuda olduğu görülmüştür.

4.3. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Okula ve Eğitime Yönelik Beklentileri

4.3.1. Üstün Yeteneklilerin Hayalindeki Okul

Üstün yetenekli öğrencilerin hayal etmiş olduğu okul hakkında fikir edinebilmek için onlara “Hayalindeki okul nasıl?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 31’de yer almaktadır.

Tablo 31
 Üstün Yeteneklilerin Hayal Ettiği Okul

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Hayal edilen okul	Gerçeğe uygun	Kendi okulum	9	Ö1, Ö3, Ö4, Ö11, Ö14, Ö16, Ö17, Ö26, Ö30
		İmkanları olan	8	Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö12, Ö21, Ö22, Ö28
		Huzurlu	5	Ö2, Ö15, Ö20, Ö23, Ö29
		Nitelikli/İyi öğretmenler	4	Ö7, Ö8, Ö18, Ö24
		Az ders	1	Ö27
	Hayale uygun	Ütopik	2	Ö10, Ö19
	Nötr	Fark etmez	2	Ö13, Ö25

Tablo 31 incelendiğinde, öğrencilerin önemli bir kısmının kendi okulundan memnun olduğu görülmektedir. Bazıları ise yemekhanesi, spor salonu, oyun alanı, yüzme havuzu gibi imkânlarla sahip olan okullarda öğrenim görmek istediğini belirtmiştir. Bazıları huzurlu bir ortama sahip, bazıları nazik öğretmenlerin olduğu okullara gitmek istediklerini ifade etmiştir. Bazıları ise hayal gücünü diğer arkadaşlarına göre gerçek dışı şekilde kullanarak bulutların üzerinde bir okul istemiştir. Öğrencilerin sıraladıkları bu nitelikler, okullarının

onları tatmin etmediği şeklinde yorumlanabilir. Örnek öğrenci görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

- “İyi bir okul, kötü söz ve dövüşme olmayan bir okul.” (Ö2)
 “Şimdiki okulum.” (Ö3)
 “Eğlenceli oyun parkı, öğretmenleri çok nazik ve iyi olan.” (Ö7)
 “Bana bir şeyler öğreten, sorularıma cevap verebilen.” (Ö8)
 “Benim için fark etmez.” (Ö13)
 “Hayalindeki okul bulutun üstünde, uzayda.” (Ö10)
 “Herkesin iyi anlaştığı, sessiz, huzurlu, hiç kavga olmayan bir okul.” (Ö20)
 “Değişik oyun alanları olan.” (Ö21)
 “Kocaman, içinde çok fazla sınıf olan, zekâ geliştirici oyunlar oynanan.” (Ö22)
 “Derslerin biraz az olduğu bir yer.” (Ö27)
 “Spor salonu, futbol sahası, yüzme havuzu, yemekhanesi olan bir okul.” (Ö28)

4.3.2. Üstün Yeteneklilerin Ders ve Teneffüs Sürelerine Yorumları

Öğrencilerin ders ve teneffüs süreleri hakkında fikirlerini öğrenmek için “*Ders ve teneffüs süreleri hakkında ne düşünüyorsun?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32
 Üstün Yetenekliler İçin Ders ve Teneffüs Süreleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Ders ve teneffüs süreleri hakkındaki düşünceleri	Sorun var	Teneffüsler kısa	10	Ö4, Ö6, Ö15, Ö17, Ö18, Ö23, Ö25, Ö26, Ö28, Ö30
		Eşit olmalı	2	Ö7, Ö10
		Dersler kısa	2	Ö8, Ö23
		Dersler uzun	2	Ö15, Ö29
	Sorun yok	Gayet iyi	9	Ö3, Ö5, Ö9, Ö11, Ö13, Ö19, Ö21, Ö24, Ö27
		Normal	7	Ö1, Ö2, Ö12, Ö14, Ö16, Ö20, Ö22

Tablo 32 incelendiğinde, genel olarak ders ve teneffüs sürelerinden memnun olan ve olmayan öğrenci sayısının yaklaşık olarak aynı olduğu görülmektedir. Bu durumdan memnun olmayan öğrencilerin sayısının yadsınamayacak kadar az olduğu ortaya konmuştur.

- “Bence ikisi de normal.” (Ö1)
 “Bence teneffüs süreleri gayet iyi, ihtiyaçlarımızı rahat karşılayabiliyoruz. Dersler de iyi.” (Ö24)
 “Teneffüsler kafamı boşaltabilmek için biraz daha uzun olmalı. Ders saatleri de daha kısa olmalı” (Ö15)
 “Bence ikisi eşit olmalı.” (Ö10)
 “Ders süreleri kısa, yeterince alıştırmayı yapamıyoruz.” (Ö23)

4.3.3. Üstün Yeteneklilerin Okulda Olmasını İstedikleri Alanlar

Öğrencilerin hayal ettikleri okul sorulduğunda verecekleri cevapların kısıtlı olma ihtimalinden dolayı “*Okulda nasıl alanların olmasını istersin?*” sorusu da yöneltilerek

ihtiyaç duydukları alanların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 33'te yer almaktadır.

Tablo 33
Öğrencilerin Okulda Olmasını İstedikleri Alanlar

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Okulda olmasını istediği alanlar	Akademik alanlar	Sayısal alanlar	6	Ö2, Ö4, Ö8, Ö9, Ö16, Ö26
		Yabancı dil sınıfı	3	Ö2, Ö15, Ö16
		Laboratuvarlar	2	Ö10, Ö26
		Kütüphane	2	Ö15, Ö24
	Sosyal sportif alanlar	Spor alanları	15	Ö1, Ö5, Ö6, Ö9, Ö11, Ö17, Ö19, Ö21, Ö22, Ö23, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30
		Sanat alanları	6	Ö4, Ö16, Ö18, Ö20, Ö27, Ö29
		Oyun alanı	6	Ö3, Ö7, Ö9, Ö12, Ö13, Ö24
	Diğer	Uyku alanı	1	Ö10
	Talep yok	Okulum yeterli	2	Ö14, Ö25

Tablo 33 incelendiğinde, öğrencilerin okula ilişkin akademik, sosyal ve sportif bağlamda birçok alanın bulunması yönünde görüş belirttiği görülmektedir. Ayrıca en fazla talebin spor alanları yönünde olduğu görülmektedir. Bu da üstün yetenekli öğrencilerin spor alanlarını sevdiğini ve enerjilerini atmaya ihtiyaç duymalarını ortaya koymaktadır.

“Matematik ve İngilizce alanlarının olmasını isterdim.” (Ö2)

“Oyun oynamak için alanların olmasını isterdim.” (Ö7)

“Matematik alanlarının olmasını isterdim.” (Ö8)

“Bilgi öğrenmek için bilgisayar laboratuvarı olabilir. Yorulunca uyumak için uyku alanı olabilir.” (Ö10)

“Şu anki okulum güzel.” (Ö14)

“Kütüphane gibi alanlar.” (Ö24)

“Resim, spor gibi alanların olmasını isterdim.” (Ö29)

4.3.4. Üstün Yeteneklilerin İsteddiği Sınıf Mevcudu

Üstün yetenekli öğrencilerin sınıflarında kaç kişinin olmasını istediklerini ortaya koymak amacıyla *“Okuldaki sınıfında kaç kişinin olmasını isterdin?”* sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 34'te yer almaktadır.

Tablo 34

Öğrencilerin İsteddiği Sınıf Mevcudu

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Talep ettikleri sınıf mevcudu	Öğretmenin yönetebileceği büyüklükte	30 kişi	4	Ö1, Ö9, Ö17, Ö18
		30'dan az	6	Ö10, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö21
		20'den az	4	Ö6, Ö27, Ö29, Ö30
	Kendi sınıfım iyi	Değişmesin	5	Ö3, Ö11, Ö19, Ö20, Ö24
	Farklı sebepler	Çok arkadaş	8	Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö23, Ö25, Ö26, Ö28
		2 kişi	1	Ö13
		Salgın hastalıklar sebebiyle az	1	Ö2
		Saygısız öğrencilerin olmayacağı sayı	1	Ö22

Tablo 34 incelendiğinde öğrencilerin isteği sınıf mevcudunun öğretmenin rahat yönetebileceği sayıda olmasını isteyenlerin olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çok arkadaş isteyen öğrencilerin sayısı da fazladır. Konuyla ilgili bazı öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çok az kişi olmasını isterdim, çünkü o zaman hiç kimseye birbirimizden hastalık bulaşmazdı.” (Ö2)

“Bizimki 26. Bundan az olmalı, çünkü öğretmen baş edemiyor. Bir de çok konuşuyorlar.” (Ö6)

“26 olmasını isterdim, çünkü giden arkadaşlarımın geri gelmesi için.” (Ö7)

“Çok, çünkü onlarla vakit geçirmek, oynamak, yardımlaşmak, kaynaşmak için.” (Ö8)

“Şu an 35 ama ben 30 isterdim. Çünkü öğretmen daha az sinirlenir ve yorulur.” (Ö9)

“Kendi sınıfımla aynı sayıda olmasını isterdim. Çünkü çok fazla olunca herkes herkesle çarpışır, az olunca da eğlenceli olmaz.” (Ö11)

“Çok fazla da istemezdim, az da. Çok az olursa sınıfın havası değişecek. Çok fazla olunca da öğrenmem biraz daha zor oluyor, çünkü uğultu falan oluyor. Ayrıca bazen derslerde teker teker ayağa kalkıyoruz ve uzun sorularda beklemek zorunda kalıyoruz. 25 kişi falan iyi.” (Ö21)

“18 kişi falan olmamızı isterdim, çünkü hem arkadaş sayım çok hem de 20'nin üzerinde olmaması iyi.” (Ö30)

4.4. Ebeveynlerin Okula ve Eğitime Yönelik Beklentileri

4.4.1. Ebeveynlerinin Üstün Yetenekli Çocuklarının Almasını İsteddiği Eğitime Yönelik Beklentileri

Ebeveynlere çocuklarının nasıl bir eğitim alması gerektiği sorulmuştur. Ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 35'te yer almaktadır.

Tablo 35

Ebeveynlere Göre Çocuklarının Alması Gereken Eğitimin Özellikleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Çocukların alması gereken eğitim	Mevcut sistem değişmeli	İlgi ve yetenekleri doğrultusunda	19	E1, E2, E3, E4, E8, E9, E10, E11, E12, E13, E15, E20, E22, E23, E25, E26, E27, E28, E29
		Öğrenci merkezli/yaparak yaşayarak	12	E2, E6, E9, E16, E18, E19, E21, E22, E24, E25, E29, E30
		Değerler eğitimi verilmeli	1	E16
	Mevcut sistem iyi	Memnunuz	3	E5, E7, E14
	Fikrim yok	Bilmiyorum	1	E17

Tablo 35 incelendiğinde çoğunlukla ebeveynlerin çocuklarının ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ve öğrenci merkezli eğitim almaları gerektiğini söyledikleri bilgisi elde edilmiştir. Ayrıca yaparak ve yaşayarak (öğrenci merkezli) öğrenmeye önem veren ebeveynlerin de sayısı diğer kodlara göre çoktur. Bununla birlikte bazı ebeveynlerin birden fazla talebi olduğu görülmüştür. Mevcut durumdan memnun olan ve bu konuda fikri olmayan ebeveynlerin de olduğu anlaşılmıştır. Bir ebeveynin “*Bilmiyorum*” cevabını vermesi, bu konuda fikrinin olmaması dikkat çekicidir. Bu doğrultuda ebeveynlerin bilinçlendirilmesi ve çocuklarının ilgi ve yeteneklerini, ihtiyaçlarını, kişisel özelliklerini fark etmelerinin sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Bazı ebeveyn ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

“Kesinlikle kendi ilgi alanına ve ihtiyacına göre eğitim almalı. Sadece bir alanda eğitim almamalı. Eğitim sadece bilişsel olarak kalmamalı, duygusal anlamda da bir şeyler öğrenmeli. Bunu bir sac ayağı gibi düşünmek lazım. Duygusal, bilişsel, psikomotor alanlarda yaparak yaşayarak öğrenmesini istiyorum. Ezbere dayalı bir eğitimde öğrenmesini istemiyorum. Sistemde köklü bir değişikliğe ve yeniliğe gidilmesi lazım.” (E2)

“Şu an aldığı eğitim ilköğretim için yeterli.” (E5)

“İlgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim almalı. BİLSEM eğitiminin uzun süre devam etmesi gerekiyor. Ezbere dayalı bir eğitim almamalı; görerek ve deneyerek, yaparak ve yaşayarak eğitim almalı. Kendi istekleriyle ve yetenekleriyle uyuyan bir eğitim alsın istiyorum. Her çocuk doktor ve mühendis olmak zorunda değil. Belki sanata eğilimi var.” (E9)

“Kendi ilgi ve yeteneklerine göre bir eğitim almaları lazım. Diğer çocukların seviyesine göre bir eğitim verdikleri için aldıkları eğitim yeterli değil. Sosyal anlamda diğer çocuklarla bir araya gelmeleri yeterli. Akademik anlamda eksikleri olmadığı için ayrı okullar olması lazım. Bu çocukları biz doyurmaya çalışıyoruz. Farklı kurslara götürerek biz desteklemeye çalışıyoruz.” (E13)

“Bu konuda BİLSEM de yetersiz. Bu çocukların ülkenin geleceği olduğu dikkate alınmalı. Ezbere dayalı eğitim almamalıdır. Okullar çok yetersiz. Çocukların konuşma üslubu, terbiyeleri hiç iyi değil. Eğitim yeterli değil.” (E16)

“Bilmiyorum.” (E17)

“BİLSEM’deki gibi okullarda da her çocuğun bireysel yeteneklerinin farkına vararak bu yönde eğitim almasını isterdim. İşine yaramayan bilgilerin öğretilmesini istemezdim. Yetenekleri doğrultusunda, farklı bireyler oldukları doğrultusunda eğitim almasını isterdim.” (E23)

“Eğlenceli, uygulamalı ve onu her açıdan destekleyecek bir eğitim almalı. Yetenekleri keşfedilsin, yaptığı şeyi severek yapsın istiyorum. Kendi isteğiyle araştırsın, mutlu olsun isterim.” (E25)

“Kendi ilgi ve yeteneklerini geliştirebileceği bir eğitim almalı. Çok fazla ödev verilmemeli, at yarışı olmamalı, tek kalıp yetiştirilmemeli, düşünme becerileri, eleştirme becerileri dinç kalmalı. Düşünme fırsatı sunulmalı. Kâğıtta yazılı olan kazanımların sadece kâğıtta kalması sıkıntı. Çocukların böyle dört duvar arasında değil, doğayla da iç içe eğitim alması gerekiyor. Her çocuğun bir yeteneği olduğunu ve çocukların yetenekleri doğrultusunda eğitim alması gerektiğini düşünüyorum. Kendilerini rahatça ifade edebilmeleri sağlanmalı, eğitim daha çok öğrenci merkezli olmalı.” (E29)

4.4.2. Ebeveynlere Göre Çocuklarına Eğitim Veren Öğretmenin Sahip Olması Gereken Özellikler

Ebeveynlere yöneltilen son soru ise *“Sizce çocuğunuzun okuldaki öğretmenleri nasıl olmalı?”* sorusudur. Bu soru ile amaçlanan; üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinde bulunması gereken temel özellikleri tespit etmek, ebeveynlerin yakındıkları durumları ortaya koymak ve üstün yetenekli çocukların yetiştirilmesinde görev alan ideal öğretmen tipini tasvir etmektir. Bu doğrultuda ebeveynlerin bu soruya vermiş olduğu cevaplara Tablo 36’da yer verilmiştir.

Tablo 36
Üstün Yeteneklilerin Öğretmenlerinde Bulunması Gereken Özellikler

Tema	Alt Tema	Kodlar	n	Katılımcılar
Öğretmenlerde bulunması gereken özellikler	Mesleki özellikler	Alanına hâkim (Yetkin)	11	E2, E3, E5, E9, E10, E12, E13, E22, E21, E22, E27
		Yenilikçi	8	E2, E5, E11, E16, E20, E21, E22, E27
		İletişim becerisi yüksek	5	E2, E12, E15, E21, E23
		İşini seven	4	E12, E16, E20, E28
		Vizyon sahibi	3	E4, E21, E22
		Öğrenciyi merkeze alan	2	E21, E23
	Kişilik özellikleri	Empati yapan/Anlayışlı	22	E1, E2, E3, E4, E5, E6, E7, E9, E10, E12, E13, E15, E18, E19, E20, E21, E23, E24, E25, E26, E28, E30
		Sevecen	9	E2, E3, E4, E6, E18, E20, E23, E28, E30
		Yumuşak mizaçlı	4	E2, E6, E14, E24
		Enerjik/Heyecanlı	3	E11, E23, E29
		Adil	2	E5, E23
		İlgili	1	E19
		Yardımsever	1	E2
		Değerleri önemseyen	1	E8
	Diğer	Mevcut öğretmenimizin özellikleri	3	E14, E17, E26

Tablo 36 incelendiğinde, ebeveynlerin çocuklarının mesleki ve kişilik açısından bazı özelliklere sahip öğretmenlerden eğitim alması arzusunda olduğu anlaşılmıştır. Ebeveynlerin vurguladıkları özellikler dikkate alındığında çocukları için etkili öğretmen özelliklerinde öğretmenler istedikleri, ebeveynlerin büyük bir kısmının çocuklarının empati

yapabilen, yeterliliği yüksek, yenilikleri takip edebilen sevecen öğretmenleri tercih ettiği anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra yanı sıra yumuşak başlı, iletişim becerisi yüksek, işini seven, anlayışlı, heyecanını yitirmemiş olmanın da ebeveynler tarafından aranılan öğretmen özellikleri arasında yer aldığı görülmektedir. Konuyla ilgili örnek ebeveyn görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Öğretmen, öğretmen olmalı... Sürekli kendisini geliştirerek teknolojiye ayak uydurmalı. Her anlamda kendini geliştirmeli. Sevecen olmalı, anlayışlı, çocukla çocuk olabilmeli, yardımsever olmalı. Yumuşak huylu olmalı, yeri geldiğinde mizacını sert göstermeli ama bunu sürekli yapmamalı, çocuğu korkutmamalı.” (E2)

“Ona yetebilmeli, sorularına cevap verebilecek yeterlilikte olmalı. Daha sevecen olmalı, sert yapılı olmamalı.” (E3)

“İşinin ehli olan, çocuklara nasıl davranması gerektiğini bilen, her çocuğa ayrı ayrı davranan ve yenilikleri takip eden öğretmen isterim.” (E5)

“Öğretmen değerler eğitimi iyi vermeli. Bilgi zaten ediniliyor. Değerler eğitimi önemli.” (E8)

“Öğretmenin mutlu olması gerek ve istediği şeyi yapıyor olması gerekli. Kendini geliştirebiliyor olması gerek.” (E11)

“Formasyonu iyi öğretmenler olmalı, çocuğa hitap edebilen, çocuğun seviyesine inebilen veya çıkabilen insanlar olması gerekiyor. İşini iş olarak yapan öğretmenler olmaması gerekiyor.” (E12)

“Şu anki öğretmenimizden çok memnunuz. Öğretmen çok minnoş ve despot olmanın ortasında olmalı, çok yumuşak olmamalı, çok despot olmamalı ve bunların arasında olmalı.” (E14)

“Çocuklarla iletişimi yüksek, çocuk dilinden anlayan bir öğretmen olmalı.” (E15)

“Daha ilgili olan bir öğretmen istiyorum.” (E19)

“İşini severek yapmalı, çocukları sevmeli, kendini geliştirmiş olmalı. Kendini yeniliyor olmalı, eğitim sistemini takip etmeli.” (E20)

“Çocuğumuzun vizyonunu açacak, vizyonu geliştirecek öğretmenler olmalı. Çocuğumuzun sorularına cevap verebilmeli, kendini geliştirmeli.” (E22)

“Merak duygularını kaybetmemiş olmaları gerekiyor. Heyecan duymaları gerekiyor. Ezbere dayalı değil, hayatın içerisinde bilgiler vererek, yaparak ve yaşayarak eğitim vermeleri gerekiyor. Çocuğu anlamaları ve sevmeleri gerekiyor.” (E23)

“Öğretmenlerin enerjik ve heyecanlı olmaları gerekiyor. Hastane ortamında gibi mutsuz gezmeleri gerekiyor. Keyifsiz olmaları gerekiyor.” (E29)

Elde edilen bulguların özeti olarak, çocukların ve ebeveynlerin deneyimlerine göre üstün yeteneklilerin okula uyumunda sorun yaşadığı görülmektedir. Çocuklardan bazıları yeni öğrenmeleri sevdiği için okulu sevse de yazı yazmaktan veya ödev yapmaktan hoşlanmamaktadır. Akranları için okulu sevenler ise genellikle derslerde sıkılmaktadır. Derslerde sıkılmayıp zaten bildiği konuları gören çocuklar da hevesle derse katılmak istediklerinde ya akranları tarafından uyarılmakta ya da öğretmenleri tarafından uyarılmaktadır. Aynı şekilde ebeveynler de veli toplantılarında diğer veliler sebebiyle zorlanmaktadır. Özetle, okulda hiçbir sorun yaşamayan çocuğun olmadığı görülmüştür. Üstün yetenekliler bazı durumlarda kendi karakter özelliklerinden, bazı durumlarda ise çevresel kaynaklı olarak okula uyumda problem yaşamaktadır. Ebeveynlerin çoğu bu durumun farkındadır. Ancak ebeveynlerin ifadelerine göre çocuklarına nasıl davranmaları gerektiği konusunda profesyonel destek almaları gerekmektedir. Son olarak, ebeveynlerin

ve öğrencilerin beklentileri göz önünde bulundurulduğunda beklentilerinin şu anda karşılanmadığı ortaya çıkmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, elde edilen bulgular ışığında araştırmanın sonuçları ortaya konmuş ve tartışılmıştır. Aynı zamanda sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Akranlarıyla birlikte MEB'e bağlı okullarda öğrenim görmekte olan üstün yetenekli öğrenciler okula uyum sağlamada bazı sorunlar yaşamaktadırlar. Yapılmış olan mevcut çalışmada bu çocukların yaşadığı sorunlar ebeveynlerinin de görüşleri yardımıyla incelenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- *Öğrencilerin Okulu Sevme Durumu:* Öğrencilerin birçoğu okulu yeni bilgiler edindiklerinden dolayı sevdiğini belirtmiştir. Diğer öğrenciler ise oyun oynayabildikleri için ve arkadaşları için okulu sevdiklerini ifade etmiştir. Bu etkenlerin okulu sevmeye kritik rol oynadığı görülmektedir. Ayrıca bazı öğrenciler de öğretmen kaynaklı olarak okulu sevdiğini belirtmiştir. Tüm bunlar çevresel etkenlerin okulu sevme üzerindeki payını gözler önüne sermektedir. Ayrıca üstün yetenekli çocukların yeni bilgiler edinmeyi sevdikleri de ortaya konulmuştur. Okulu sevmediğini belirten üstün yetenekli çocuklar ise derslerden sıkıldıklarını ve bazı kişisel nedenlerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum da üstün yeteneklilerin kendi seviyelerinin altında olmayan ve ilgilerini çeken bir müfredatla eğitilmeleri gerektiğini göstermektedir. Üstün yetenekli öğrencilere özellikle yazı yazma konusunda esneklik sağlanması gerektiği de görülmüştür.
- *Okulla İlgili Yaşanılan Can Sıkıcı Durumlar:* Öğrencilerin çoğu okulu sevdiğini belirtse de kayda değer sayıda öğrenci okulda can sıkıcı durumlar yaşadıklarını ifade etmiştir. Özellikle üstün yetenekli öğrencilerin ders ve akran kaynaklı sorunlar

yaşadıkları görülmüştür. Bununla birlikte sorun yaşamadığını belirtenlerin sayısı daha fazladır. Ancak bu veri ilerleyen sorularda ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplarla paralellik göstermemektedir.

- *Öğrencilerin Derslerde Sıkılma Durumları:* Katılımcıların çoğu derslerde sıkıldıklarını ifade etmiştir. Benzer sonuç, Oruç ve diğerleri (2020) tarafından yapılan çalışmada da tespit edilmiştir. Bu çalışmada, üstün yetenekli öğrencilerin eğitim sisteminin kendileri için yetersiz olduğunu ve eğitim programının uygulandığı sınıf ortamının kendi seviyelerinin altında olduğu görüşünde olduklarını ortaya konmuştur. Benzer sonuçlara ulaşan çalışmalara alan yazında rastlanmaktadır (Polat, 2020). Derslerde sıkılmadığını söyleyen öğrenciler ise yeni öğrenmelere heyecan duydukları için sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. Bu durum üstün yetenekliler için onları düşündürecek ve ilgilerini çekecek ders planlamalarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.
- *Öğrencilerin Derslere Bakış Açıları:* Öğrencilerin çoğu dersleri eğlenceli veya kolay bulmaktadır. Öğrencilerin dersleri eğlenceli bulmasının sebebinin onlara ders içeriklerinin kolay gelmesi ve kolaylıkla verilen görevleri yapıyor olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu durum bazı katılımcıların derslerde sıkılırlar da derslerle baş edebildikleri için onları aynı zamanda eğlenceli buluyor olduğu düşüncesini akla getirmektedir. Bununla birlikte derslere bakış açısı olumsuz olan öğrencilerin sayısı da yadsınamayacak kadar çoktur. Öğrencilerin derslere olumsuz bakış açısı geliştirmelerini ortaya çıkaran sebepler ise yazmanın zor olması ve derslerin kendi akademik seviyelerinin altında olmasıdır. Alanyazınla paralel olan bu bulgular üstün yetenekli bireylerin okul ortamında bilişsel ihtiyaçlarını karşılayacak derecede eğitim almadıklarını göstermektedir (Oğurlu & Yaman, 2013; O'Reilly, 2006; Toprak, 2018). Bir anlamda öğrencilerin derslerde sıkılıyor olması ve bu öğrencilerin etkinlikleri akranlarından erken bitiriyor olması daha ileri seviyede eğitim almaları gerektiğine işaret etmektedir.
- *Sevilen ve Sevilmeyen Dersler:* Üstün yetenekli öğrencilerin çoğunluğu sayısal dersleri sevmektedir. Ayrıca öğrencilerin çoğu sevmediği dersin olmadığını belirtmiştir. Buna rağmen azımsanmayacak sayıda öğrenci sözel derslerden hoşlanmadıklarını ifade etmiştir. Bu durum öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim almaları gerektiğini göstermektedir. Çünkü öğrenciler bu sözel derslerden bahsederlerken mutsuz olduklarını dile getirmişlerdir.

- *Mükemmeliyetçilik:* Öğrencilerin büyük kısmı hatalarına karşı tepki olarak çok üzüldüğünü ifade etmiştir. Buna rağmen öğrencilerin bir kısmı da bu hatalarından dolayı üzülmeyi ve hemen o hatayı düzeltme girişiminde bulunduğunu söylemiştir. Ayrıca kendini motive ederek hatalarını olgunlukla karşılayan öğrencilerin sayısı da fazladır. Yine de üstün yeteneklilerin mükemmeliyetçi özelliklerinin ağır bastığı görülmektedir. Bu sonuçlar alanyazınla paralellik göstermektedir (Oğurlu & Yaman, 2013).
- *İlgi Alanlarının Okul Tarafından Desteklenmesi:* Öğrencilerin çok büyük kısmı okulun ilgi duydukları alanlara karşı kendilerini desteklediğini ifade etmiştir. Ancak ilerleyen sorularda ve daha önce sorulan sorularda verdikleri cevaplarla ortaya çelişen bir durum çıkmaktadır. Öğrencilerin henüz ilgi alanlarının farkında olmaması da olası bir durumdur. Bu sorudan elde edilen veriler alanyazın ile çakışmaktadır (Polat, 2020).
- *Boş Zamanları Değerlendirme:* Üstün yetenekli öğrencilerin teneffüslerde ve boş zamanlarında çoğunlukla oyun oynadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bu bulgu akranlarından farklı da olsalar onların hala çocuk olduğunu ve oyuna ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Diğer öğrenciler ise; ders çalışma, beslenme, resim çizme ve kitap okuma gibi etkinlikler yaparak boş zamanlarını veya teneffüslerini değerlendirdiğini belirtmiştir.
- *Öğretmenle İletişim:* Öğretmen ile iletişim konusunda öğrencilerin çoğu olumlu cevap vermiştir. Ancak bazı ebeveynler öğretmenin çocuğu anlamadığı konusunda eleştiride bulunmuştur. Hatta bazı öğretmenlerin üstün yetenekli çocuğun çok enerjik olmasından dolayı onu “yaramaz” ve “sorunlu” diye nitelendirdiği ve ötekileştirdiği belirtilmiştir. Bu da göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Elde edilen veriler öğretmenlerin çocuğu anlama konusunda yetersiz olduğunu göstermektedir.
- *Öğretmen Tarafından Desteklenme:* Öğrencilerin çoğu öğretmenleri tarafından ilgi alanlarının desteklendiğini ve öğretmenlerinin öğrenmelerine yeterince destek olduğunu belirtmiştir. Bu soruya verilen cevaplar okulun ilgi alanlarını desteklemesi konusundaki cevaplarla paralellik göstermektedir. Öğrenciler, öğretmenleri tarafından desteklendiğini belirtse de derslerde sıkılan öğrencilerin sayısını göz ardı etmemek gerekir. Ayrıca verilen ödevlerde de üstün yetenekli çocukların şiddetli

şekilde ödevi yapmayı reddetme davranışında bulunduğu ebeveynleri tarafından dile getirilmiştir.

- *Grup ile Etkinlik Yapma:* Alanyazının aksine, elde edilen bu bulgularda üstün yetenekli öğrenciler grup ile etkinlik yapmayı tek başlarına etkinlik yapmaya tercih etmektedir. Öğrenciler genel olarak etkinlik yaparken arkadaşlarıyla birlikte olmaktan mutluluk duymaktadır. Çok azı tek başına etkinlik yapmayı tercih etmiştir. Bu durum da üstün yeteneklileri akranlarından ayırmamak gerektiğini göstermektedir. Son olarak grupta etkinlik yapma konusunda elde edilen verilerin alanyazınla paralellik göstermediği görülmüştür (Cross, 2011; Davis vd., 2015; Özbay, 2013).
- *Sınıf Arkadaşlarını Sevme:* Öğrencilerin çoğu sınıf arkadaşlarını sevmektedir. Bunun en belirgin sebepleri ise arkadaşlarının iyi olduklarını düşünmeleri ve birbirlerine oyun arkadaşı olmalarıdır. Bu bulgu üstün yetenekli bireylerin akranlarından sosyal anlamda ayrılmaması gerektiğine işaret eden bir bulgudur. Okula uyum konusunda bazı problemlerin varlığı söz konusu olsa da üstün yetenekli öğrenciler akranlarını genel olarak sevmektedir. Yalnızca sınıflarındaki bazı zorba çocukları sevmediğini belirten üstün yetenekliler için hassasiyet önemli bir kişilik özelliği konumundadır.
- *Zorbalığa Maruz Kalma:* Katılımcıların çoğunluğu akranları tarafından çeşitli zorbalıklara maruz kaldığını belirtmiştir. Bu zorba davranışlardan bazıları; sataşma, vurma ve lakap takmadır. Zaman zaman üstün yetenekli öğrencilerin arkadaşları tarafından farklı konularda ısrara maruz kaldığı ve bundan çok rahatsızlık duydukları da saptanmıştır. Bunun yanında zorbalığa maruz kalmadığını belirten çocuklar da olmuştur. Ancak ebeveynlerinin verdiği cevaplara bakıldığında üstün yeteneklilerin hassas olduğu ve çoğunlukla zorbalığa maruz kaldıkları bulgusu elde edilmiştir. Bu sorudan elde edilen veriler alanyazın ile paralellik göstermektedir (Çitil, 2021a; Karakuş, 2010).
- *Hayal Edilen Okul:* Öğrenciler çoğunlukla kendi okulundan memnun olduğunu belirtmiş ise de imkânları daha iyi olan ve huzurlu okul talebinde bulunanlar çok sayıdadır. Ayrıca öğretmenler konusuna vurgu yapan katılımcıların da olduğu görülmüştür. Daha iyi öğretmenler isteyen üstün yetenekli öğrenciler için öğretmenlerinin üstün yetenekli bireyler yetiştirebilecek nitelikte olması çok önemli bir konudur. Özellikle yakından ilgilenme konusuna vurgu yapan öğrenciler

bulunmaktadır. Benzer şekilde ebeveynler de bu talepte bulunmaktadır. Bu bulgular Gürültü ve Alcı'nın (2020) bulguları ile paralellik göstermektedir.

- *Ders ve Teneffüs Süreleri:* Öğrencilerin çoğu teneffüslerin kısa olduğunu ve uygun süre dengesinin sağlanamadığını belirtmiştir. “*Sorun yok*” diyenlerin sayısı fazla olsa dahi ders ve teneffüs sürelerinin öğrencilerin daha huzurlu olması için yeniden değerlendirilmesi ve esnetilebilir olması gerektiği görülmüştür.
- *Okulda Gerekli Olan Alanlar:* Üstün yetenekli öğrenciler sahip oldukları enerjiyi istediği yönde değerlendirebilmek için okulda en çok spor alanına ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Düşünülenin aksine üstün yetenekli öğrencilerin sadece akademik beklentileri yoktur. Bu bulgu, onların spor alanlarına da ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Ayrıca sanat ve oyun alanı isteyenlerin de sayısı fazladır. Özetle, bu öğrenciler okullarında ilgi ve yeteneklerini geliştirebilecekleri doğrultuda alanlar istemiştir. Bu alanların okullarda yeterli şekilde olmaması ya da hiç olmaması onların okula uyumunu etkileyen belirleyici unsurlardandır. Elde edilen veriler alanyazın ile paralellik göstermektedir (Gürültü & Alcı, 2020; Karakuş, 2010).
- *Sınıf Mevcudu:* Katılımcılar çoğunlukla; çok arkadaş istediklerini belirtmiştir. Bununla birlikte kendi sınıf mevcudunun iyi olduğunu söyleyen ve 30'dan az sınıf mevcudunun olması gerektiğini belirten öğrencilerin olduğu görülmüştür. Sınıf mevcudunun azalması gerektiğini vurgulayan öğrenciler gerekçe olarak çoğunlukla; öğretmenin derslerde kalabalık mevcuttan dolayı zorlanması, dersleri kolay işleyememesi, öğrencilerle bireysel olarak ilgilenememesi ve öğrencilerin öğretmenden destek isteme konusunda kalabalığı beklemek zorunda kalmaları sebeplerini belirtmiştir. Bu veriler alanyazındaki çalışmalardan elde edilen verilerle aynı doğrultudadır (Dimitriadis, 2012). Üstün yeteneklilerin eğitiminde ve okula uyumunda öğretmen desteğinin ve ilgisinin oldukça önemli bir unsur olduğu ortaya çıkmaktadır.
- *BİLSEM’de Eğitim Aldığını Öğrenen Akranlarının Tepkileri:* Öğrencilerin çoğu, BİLSEM’e gittiğini öğrendiğinde akranlarının davranış olarak değişmediğini ifade etse de ebeveynler hem bazı öğrencilerin zorluk çıkardığını ve kıskançlık oluşturduğunu hem de bazı velilerin özellikle veli toplantılarında kendilerini zor duruma soktuğunu belirtmiştir. Elde edilen bu veri alanyazınla paralellik göstermektedir (Karakuş, 2010). Bunlarla birlikte BİLSEM’e gittiğini öğrenen

akranların üstün yetenekli öğrenciye eskisine göre daha saygılı davranması durumu da olmuştur. Sınıf arkadaşlarının BİLSEM’de yapılan etkinlikleri merakla sorduğunu belirten katılımcılar da olmuştur.

- *Tercih Edilen Akran Grubu:* 2. sınıfa devam eden öğrenciler BİLSEM’e gelmeye yeni başlamaları sebebiyle okul arkadaşlarını tercih ettiklerini söylemiştir. Ancak bu öğrencilerin bir kısmı BİLSEM’deki arkadaşlarıyla olmaktan daha fazla keyif aldıklarını belirtmiştir. 3. sınıfa devam eden öğrenciler ise çoğunlukla her iki kurumdaki arkadaşlarını da sevdiklerini ifade etmiştir. Bu bulgular üstün yeteneklilerin genel olarak akranlarıyla sosyal anlamda birlikte olmayı sevdiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak veriler alanyazın ile paralellik göstermektedir (Gürültü & Alcı, 2020).
- *Sevilen Kurum:* Katılımcıların çoğunlukla BİLSEM’i veya her iki kurumun birleştiği bir yapıyı tercih ettiği görülmüştür. Sadece okulu tercih edenler ise çoğunlukla 2. sınıfa devam eden öğrencilerdir. Bunun sebebinin BİLSEM’e gelmeye henüz yeni başlamaları olduğu düşünülmektedir. Çünkü 3. sınıfa devam eden öğrencilerin neredeyse hiçbiri BİLSEM’den vazgeçmek istememiştir. Bu noktada üstün yeteneklilerin BİLSEM mantığında bir eğitimle yetiştirilmeleri gerektiği oldukça önem arz etmektedir. Üstün yeteneklilerin alışmış olduğu okula rağmen BİLSEM’i seçmiş olmaları okulun eksiklerinin olduğunu göstermektedir. Bu veriler alanyazın ile paralellik göstermektedir (Bildiren, 2013; Oğurlu & Yaman, 2013; Polat, 2020).

Özetle, üstün yetenekli öğrencilerden elde edilen bulgular, onların; sosyal, arkadaşlarını seven, okul fikrini mecburiyetten kabullenmiş ve dersleri genellikle basitliğinden dolayı kolay veya sıkıcı olarak algılayan, okulda çok geniş ve çeşitli spor alanlarına ve etkinliklere ihtiyaç duyan bireyler olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca çoğunlukla sayısal derslerden keyif almaları zihinsel anlamda zorlanmayı sevmelerini göstermektedir. Bazıları sözel derslerden hiç haz etmemektedir. Ödev yapmayı hiç sevmeyen öğrencilerin yalnızca etüt sürecinde bu görevlerini yerine getirdiği görülmüştür. Yazı yazmayı sevmemeleri ve derslerdeki görevleri akranlarından önce bitirip sonrasında sıkılmaları da ayrı görevlere ve etkinliklere ihtiyaç duymalarını ortaya koymaktadır (Ataman, 2009). Ayrıca sıklıkla akran zorbalığına maruz kaldıkları, bazılarının okula çok mutsuz gittiği, BİLSEM’deki eğitimi daha eğlenceli buldukları ve buraya daha mutlu gittikleri, okulda arkadaşlarından önce etkinlikleri bitirmelerinden dolayı sıkılmaları ve sınıf mevcudunun az olmasını istemeleri gibi durumlar görülmüştür. Tüm bu durumlar da üstün yeteneklilerin kendilerine özgü eğitim

sistemine muhtaç olduğunu kanıtlar niteliktedir. Elde edilen bulgular büyük oranda alanyazınla paralellik göstermektedir. Öğrencilerden elde edilen görüşlerle, üstün yeteneklilerin okula uyum konusunda problem yaşadıklarını ortaya konmuştur (Bildiren, 2013; Montgomery, 2003; Oğurlu & Yaman, 2013; Polat, 2020; Sezer, 2015, Toprak, 2018) Ebeveynlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- *Hayatlarındaki Değişiklikler:* Ebeveynlerin çoğu, çocuklarına üstün yetenekli tanısı verildikten sonra hayatlarında değişiklik olmadığını, değişiklik olanların da çoğu BİLSEM faktörünün hayatlarına girdiğini belirtmiştir. Bazı ebeveynler tanılanma sonrasında çocuklarının akranlarından farklı olan anlam veremedikleri davranışlarının sebebini öğrenmiş olduğunu belirtmiştir. Bazı ebeveynler endişe içine girmiş, bazıları da kendilerini geliştirecek yönde adımlar atmıştır. Bu bulgulardan biri olan ebeveynlerin endişelenmesi, ebeveynlerin çocuklarına yetememe kaygısı içinde olduğunu, çocuklarının yeterli kalitede eğitim alamayacakları kaygısını ve onlara yeterli imkânın genel olarak sunulması konusunda kaygılı olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu bulgular alan yazınla paralellik göstermektedir (Karakuş, 2014)
- *Yaşanan Zorluklar:* Ebeveynler çoğunlukla zorluk yaşadığını ifade etmiştir. Katılımcılar çocuklarının daha çok sosyal alanda zorluk yaşamasıyla birlikte inatçılık ve merak özelliklerinin hayatlarını zorlaştırdığını belirtmiştir. Aynı şekilde İnci (2014) yapmış olduğu çalışmada üstün yeteneklilerin inatlaşma ve çok meraklı olma özelliklerinin bulunduğunu ortaya koymuştur. Alanyazınla paralellik gösteren bu bulgular üstün yetenekli çocukların yetiştirilmesinde ebeveynlerin kendilerini geliştirmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.
- *Yaşanan Kolaylıklar:* Ebeveynlerin büyük bölümü iletişim veya çabuk kavrama konusunda kolaylık yaşadıklarını ifade etmiştir. Ayrıca çocuğunun fiziksel gelişim konusunda kolaylık yaşattığını belirten ebeveynler de bulunmaktadır. Bunlarla birlikte çok az sayıda ebeveyn kolaylık yaşamadığını belirterek çocuğunun kendisini yordüğünü ve akranları tarafından dışlandığını ifade etmiştir. Bu durum üstün yetenekli bireylerin ailelerinin hayatlarını aslında genel olarak kolaylaştırır da yadsınamayacak sayıda ebeveyn için de hayatlarının zorlaştığı görülmüştür.

- *Rutinler:* Aileler çoğunlukla zekâ oyunları oynadıklarını veya kitap okuma etkinliği yaptıklarını ifade etmiştir. Bu aileler dışında azımsanamayacak sayıda ebeveynin de rutinlerinin olmadığını, farklı zamanlarda farklı etkinlikler yaptıklarını belirttikleri görülmüştür. Bu veriler ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte rutin oluşturma konusunda yetersiz olduğunu ve çocukları konusunda bilinçlenmeleri gerektiğini ortaya koymuştur.
- *Çocuklarını Destekleme Yöntemleri:* Genellikle çocuklarını kursa gönderdiğini belirten katılımcılar BİLSEM'e başladıktan sonra bazı kurslara göndermeye gerek kalmadığını da ifade etmiştir. Bu durum BİLSEM'in eğitim açısından okuldan daha avantajlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca ebeveynlerin bir kısmı da özel bir yöntem uygulamadığını belirtmiştir. Sonuç olarak, üstün yetenekli çocukların gelişiminde ilgi ve yeteneklerini desteklemeleri gerektiği konusunda ebeveynlerin yeterli bilinçte olmadığı görülmüştür.
- *Okulla İlgili Yaşanan Problemler:* Katılımcıların çoğu çocuklarının okulda sıkıldığını belirtmiştir. Bunun yanında ebeveynlerin ifadelerine göre dışlanma ve fiziksel şiddete kadar varabilen akran zorbalığına maruz kalma da üstün yetenekli öğrencilerin okulda yaşadıkları problemlerden bazılarıdır. Okul fikrini kabullenmiş öğrencilerin de sayısı çoktur. Ancak bu öğrenciler içerisinde de okula uyum sağlamada zorluk yaşayanlar vardır. Çocuğunu her sabah okula gönderirken çok zorlanan ebeveynlerin yer aldığı görülmüştür. Ödevlerini asla yapmak istemeyen ve okula istemeyerek giden çocuklar da katılımcılar arasında bulunmaktadır. Alanyazında benzer şekilde Dalgıç (2017) da üstün yetenekli öğrencilerin ödev yapmayı sevmemelerinden dolayı onlara uygun ödev ve görevlerin verilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Okulun da BİLSEM'in de çocuğuna yetersiz kaldığını düşünen ebeveynler de vardır. Sonuç olarak, tüm bu sayılan unsurların üstün yetenekli bireylerin okula uyum konusunda çok ciddi bir duvar olduğu varsayılmaktadır. Gürültü ve Alcı (2020) yaptıkları çalışmada benzer sonuçlar elde etmişlerdir.
- *Problemleri Çözme Yöntemleri:* Ebeveynlerin çok büyük kısmı karşılaşılan problemleri çocukları ile konuşarak çözmektedir. Bu durum üstün yetenekli bireylerin iletişime açık olduğunu ve problem çözme konusunda uzlaşacak olgunlukta olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte problem yaşamadığını belirten ebeveynlerin de olduğu görülmüştür. Bu bulgular genellikle üstün yetenekli

çocukların bulundukları ortamlara uyum sağlama konusunda problem çıkarmadıklarını ortaya koymaktadır.

- *Motive Etme Yöntemleri:* Ebeveynlerin çoğunluğu çocuğunu motive etme konusunda özel bir yönteme başvurmamış olduğunu belirtmiştir. Ebeveynler, çocuğun sorumluluk sahibi olduğunu ve yapması gereken sorumluluklarının bilinci olduğunu ifade etmiştir. Bu ebeveynler dışında çocuğuna çok zor ödev yaptıran ailelerin olduğu da görülmüştür. Ebeveynlerin bu gibi problemleri öğretmenden yardım alarak ve çocuklarını etüte göndererek aştıkları anlaşılmıştır. Ebeveynler üstün yetenekli çocuklarının ödevleri gereksiz bulduklarını ve bildikleri şeyleri tekrar yapmaya gerek duymadıklarını belirtmiştir. Üstün yeteneklilere zorla dayatılan bu görevler onların okula uyum sağlamalarında önemli bir belirleyicidir.
- *Profesyonel Destek:* Ebeveynler genellikle üstün yetenekli çocuğa sahip oldukları için profesyonel desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Bununla birlikte bu desteğin çok maliyetli olduğunu ve ihtiyaçları olduğu halde alamadıklarını belirten ebeveynlerin olduğu görülmüştür. “Desteğe gerek yok” diyen ebeveynler ise çocukları ile aynı iletişim dilini konuşabildiklerini ve onların kendilerine profesyonel destek alacak derecede sorun çıkarmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak, ailelerin çocukları konusunda gerekli eğitimleri ve destekleri almaya ihtiyaç duydukları ortadadır.
- *Okulun Katkıları:* Ebeveynlerin ifadelerine göre, okulun çocuklarına verdiği akademik katkının büyük kısmını disiplin unsuru oluşturmaktadır. Yani okulun çocuklarına disiplinli olma yönünde katkı yaptığını ifade etmişlerdir. Yine ebeveynlerin büyük bölümü okulun çocuklarına sosyal anlamda katkıda bulunduğunu ifade etmiştir. Bunların dışında az sayıda da olsa okulun katkısının olmadığını, aksine zararının bulunduğunu söyleyen ebeveynlerin cevapları oldukça çarpıcıdır. Okulda harcanan zaman ile edinilen bilginin orantısız olduğunu ifade eden ebeveynler bulunmaktadır. Çocuğuna verdiği eğitimi çocuğun okulda yitirdiğini ve ahlak olarak okulun ona zarar verdiğini söyleyen ebeveynler de söz konusudur. Ayrıca okulun tek tip öğrenci yetiştirdiğini ve bunun çocuğuna vereceği zararlardan endişe duyduğunu ifade eden katılımcılar da vardır. Tüm bu veriler okulun, üstün yeteneklilere disiplin anlamında ve sosyal anlamda katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ancak psikolojik olarak ilerleyen dönemlerde iyi dönüşler olmayacağı endişesi de uyanmaktadır (Oğurlu & Yaman, 2013).

- *BİLSEM'in Katkıları:* Ebeveynler BİLSEM'in çocuklarına en çok akademik anlamda katkı sağladığını ve motor becerilerini desteklediğini belirtilmiştir. Ebeveynlerin büyük bir kısmı bu konuda fikrinin olmadığını söylemiştir. Bunun sebebinin ikinci sınıfa devam eden üstün yetenekli çocukların bu uygulamayla henüz yeni tanışıyor olması olabilir. Sonuç olarak genellikle ebeveynlerin BİLSEM hakkındaki fikirleri olumlu yöndedir. Bu bulgular, BİLSEM'in okula kıyasla daha iyi olduğunu gösteren kanıtlar olarak yorumlanabilir.
- *BİLSEM'in Destekleyiciliği:* Ebeveynlerin vermiş olduğu cevaplara göre BİLSEM, çocuklara en çok akademik anlamda katkı sağlamaktadır. Ayrıca BİLSEM'de yapılan farklı etkinlikler de ebeveynler için umut verici unsurlardandır. Bütün bunlar göstermektedir ki ebeveynler BİLSEM'e okula göre daha sıcak bakmaktadır.
- *Çocukların Mutlu Gittiği Kurum:* Katılımcıların çoğu çocuklarının BİLSEM'e gitmeyi ipe çektiğini belirtmiştir. Ebeveynler özellikle verilen eğitimin etkisinin çok büyük olduğunu ifade etmiştir. Ebeveynlerin bir bölümü de çocuklarının her iki kuruma da mutlu gittiğini söylemiş, ancak sebebini belirtmemiştir. Ebeveynlerin bu doğrultudaki görüşlerinde çocuklarının okula ve BİLSEM'e giderken sahip oldukları ruh hallerinin farklılığı ve iki kurumda aldıkları eğitimler arasındaki farkın etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu bulgular, üstün yetenekli öğrencilerin okul yerine BİLSEM'i tercih etmelerinin ebeveynleri tarafından da onaylandığını göstermektedir. Bu sonuç Koç'un (2016) yaptığı çalışmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir.
- *Sosyal ve Duygusal Problemler:* Ebeveynlerin çoğu sosyal ve duygusal herhangi bir problemin olmadığını ifade etmiştir. Çocuklarının hassas olduğu ve sınıf ortamlarına uyum sağlamada problem yaşadığını belirten ebeveynlerin de söz konusudur. Alan yazın incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşan başka çalışmaların da olduğu görülmektedir (Karakuş, 2010; Oğurlu & Yaman, 2013) Bunun dışında çocuğunun sosyal ve duygusal anlamda problem yaşadığını ifade eden ebeveynlerin sayısı da yadsınamayacak kadar çoktur. Ayrıca ebeveynler ve öğrenciler bu gibi, "...herhangi bir problem/sorun yaşıyor musunuz?" şeklindeki doğrudan sorulan sorulara görüş belirtirken genellikle "...problem yaşıyoruz" şeklinde cevap vermekten kaçınmış olsalar da araştırmada katılımcılara yöneltilen diğer sorulardan üstün yetenekli öğrencilerin bazı problemler yaşandığı açıkça görülmektedir. Örneğin, öğrencilerin özellikle ödev yapma konusunda evde ailelerine sorun çıkardıkları bulgusu elde

edilmiştir. Öğrencilerin verdiği cevaplara bakıldığında derslerde sıkılmadıklarını ifade etmelerine rağmen bazı sorulardaki cevaplarında derslerde bildiği konuları gördüklerini ve bunun çok sıkıcı olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

- *Üstün Yeteneklilerin Alması Gereken Eğitim:* Ebeveynlerin çoğunluğu üstün yetenekli çocukların alması gerektiği eğitimin, onların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda veya öğrenci merkezli olması gerektiğini belirttikleri görülmüştür. Bu ebeveynler dışında az olsa da çocuklarının aldığı mevcut eğitim sisteminin iyi olduğunu söyleyen ebeveynler de olmuştur. Elde edilen bu veriler, ebeveynlerin çocuklarının almasını istedikleri eğitimin mevcut eğitim sisteminden farklı olduğunu ve çocuklarının, içlerine sinen bir eğitim almadıkları görüşünde olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca BİLSEM'in de bu konuda yetersiz olduğunu vurgulayan katılımcılar da olmuştur. Bu sonuç Koç'un (2016) çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Benzer sonuçlara Gürültü ve Alcı (2020), Eraslan-Çapan (2010) ile Özdemir ve Gürten (2019) tarafından da ulaşılmıştır. Araştırmada, BİLSEM'deki eğitimin sürekli olarak uygulanması gerektiğini belirten ebeveynler olmuştur. Tüm bu bulgular, üstün yetenekli bireylerin yetiştirilmesinde ebeveynleri tatmin eden bir eğitimin henüz mevcut olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, her ne kadar ebeveynler okulda çocuklarının bir problem yaşamadığını veya okula mutlu gittiklerini ifade etmiş olsalar da ebeveynlerin mevcut sistemin yetersiz olduğunu belirtiyor olmaları çocuklarının okulda uyum problemi yaşıyor olabileceklerini akla getirmektedir.
- *Üstün Yeteneklilerin Öğretmenlerinin Özellikleri:* Katılımcıların öğretmen konusunda en yakındıkları özellik empatidir. Ebeveynler bir öğretmende bulunması gereken en önemli özelliğin empati olması gerektiğini vurgulamışlardır. Ebeveynlerin öğretmenlerde istedikleri diğer özellikler ise; sevecen, mutlu ve enerjik, işini seven, sürekli kendini geliştiren ve yenilikleri takip eden, ilgili, anlayışlı, çocuğa yetebilen, çocuklara adaletli davranan, çocuğu gözlemleyebilen, çocuğun sıkıntısını anlayabilen ve enerjik olma gibi özelliklerdir. Davis (2015) de benzer özellikleri dile getirerek üstün yetenekli çocuğun öğretmenin; çocuğu çok iyi tanıyan, yenilikçi ve çocuğu akademik anlamda destekleyebilen nitelikte olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Aynı şekilde Carman (2011), Gürültü ve Alcı (2019) ve Sözel (2019) de benzer sonuçları ortaya koymuştur. Bunların dışında benzer

sonuçları ortaya koyan birçok araştırma bulunmaktadır (Carman, 2011; Gürültü & Alcı, 2019; Seeley, 1998; Sözel, 2019; Vidergor & Harris, 2015).

Sonuç olarak araştırma kapsamında yöneltilen sorulara yönelik öğrenci ve ebeveyn görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde üstün yetenekli öğrencilerin genel olarak okula uyumda sorunlar yaşadıkları söylenebilir. Öğrencilerin uyum problemi yaşamalarında genelde aşağıda verilen hususların rol oynadığı ifade edilebilir.

- Derslerin seviyelerinin altında olması,
- Akran kaynaklı sorunlar yaşamaları (lakap takılması, sataşma, vurma, dışlanma, kıskançlık gibi)
- Bazı dersleri, ödev yapmayı ve yazı yazmayı sevmemeleri,
- Hatalarına tahammül edememeleri,
- Teneffüslerin kısa olması,
- Öğretmenlerin çocuğu anlamaması ve etiketlemesi,
- Öğretmenlerin öğrenciye yetememesi,
- Okulun imkânlarının yetersiz olması,
- Sınıf mevcutlarının fazla olması,
- Ebeveynlerin yeteri kadar destek olamaması,
- Kendilerinden yaşça büyüklerle arkadaşlık etmeyi istemeleri,
- Zorlu karakter özelliklerine sahip olmaları (inatçılık, merak, aşırı duyarlılık, hassaslık gibi)
- Farklılıklarından dolayı dışlanmaları,
- Ebeveynlerin profesyonel yardıma yeteri kadar başvuramamaları,
- Okulun tek tip öğrenci oluşturmaya çalışması,
- Öğretmenlerinin bazı özelliklere sahip olmamaları,
- Öğretmen desteğinden yoksunluk.

Araştırmada, çalışma kapsamındaki katılımcılar arasında, yukarıda sıralanan hususların en az birkaç tanesiyle karşı karşıya kalan çocuk sayısının oldukça fazla olduğu söylenebilir.

Üstün yetenekli çocukların çoğunun bu konuların en az birine yönelik okulla ilgili süreçlerde sorun yaşadığı ifade edilebilir. Ebeveynlerin de bu durumlar karşısında çaresiz olmaları ve çocuklarına gereken desteği verememeleri sonucunda okula uyum problemlerinin çıkması ve çocukların okula sadece zorunluluktan gidiyor olması gibi durumların ortaya çıktığı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Öğretmenlere Öneriler

- Öğretmenlerin problem ve çatışma çözme becerisi konusunda üstün yetenekli öğrencilere destek olmaları, okul ve arkadaş çevresi kaynaklı sorunların çözülmesini kolaylaştırabilir. Ayrıca bu doğrultudaki öğretmen desteği, öğrencilere sınıf içinde ve sınıf dışında stres oluşturan durumlarla baş etmeleri konusunda yardımcı olup okula uyumlarının artmasına katkı yapabilir.
- Üstün yetenekli öğrencilerin akranlarına göre yeni bilgileri daha kolay kavramasının dersten sıkılma, yapılanları anlamlı bulmama ve buna bağlı olarak da okula uyumda problem yaşamaya neden olabildiği göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin öğretim etkinliklerini öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınarak planlamaya daha fazla özen göstermesi önerilebilir.
- Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin derslerde sıkılmasının önüne geçebilmek için dersleri öğrencinin merak duygusunu uyandıracak etkinliklere, gözlem, deney ve araştırmalara yer verebilir. Sınıf içerisinde veya dışında daha fazla yaparak-yaşayarak öğrenme imkânı sunmalıdır.
- Öğretmenler, üstün yetenekli öğrencilerine yazı ağırlıklı ödevlerden ziyade araştırmaya yönelik, alışılmışın dışı, ilgilerini çekecek ve yetenekleri ile doğru orantılı ödev ve etkinlikler verebilir.
- Anne-baba ile daha fazla iş birliği yaparak üstün yetenekli çocuğun gelişimini daha iyi destekleyebilir.

5.2.2. Politikacılara Yönelik Öneriler

- Aile desteği öğrenci açısından son derece önemlidir. Üstün yetenekli öğrenci ebeveynlerinde oluşan çocuğuna yetememe kaygısını gidermek/azaltmak amacıyla okullarda velileri güçlendirecek seminer vb. etkinlikler düzenlenebilir. Mevcut düzenlenen etkinliklerin sayısı, kapsamı, içeriği ve çeşitliliği artırılabilir. Ayrıca, fiyatları nedeniyle özel güçlendirme programlarına kendi imkânlarıyla ulaşamayacak velilere bu etkinliklere katılımında öncelik verilmelidir. Böylece velilerin profesyonel destek almaları kolaylaştırılabilir.
- Okullarda, tipik gelişim gösteren öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilerin birbirlerine karşı hoşgörülerini artıracak ve sosyal kabulü güçlendirecek müdahale programları oluşturulabilir.
- Üstün yetenekli öğrenci eğitimi konusunda öğretmenlerin güçlendirilmesi açısından hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen yetiştirme sürecinin gözden geçirilmesi önerilebilir.
- Üstün yetenekli öğrencilerin beklentilerini ve gelişimlerini destekleyecek şekilde müfredat güncellenmelidir. Bunun yanı sıra bireyselleştirilmiş eğitim planı, esnek teneffüs ve ders saatlerine ihtiyaç olduğu söylenebilir.

5.2.3. Ebeveynlere Yönelik Öneriler

- Ailede rutinlerin oluşturulması oldukça önemlidir. Gün içerisinde belli rutinlerin oluşturulması üstün yetenekli bireyin stres ve kaygı seviyesinin düşürülmesinde yardımcı olabilir.
- Okuldan kopma olmadan önce müdahalede bulunabilmek adına ebeveynler üstün yetenekli çocuklarının okulda problem yaşama durumunu belirlemek amacıyla çocuklarını düzenli olarak profesyonel destek alabilecekleri bir uzmana götürebilirler.
- Ebeveynler, fikir verecek ve model olacak içerikteki kitapları alıp çocuklarının okumalarını sağlayabilirler. Başarılı hayat hikâyeleri ve örnek rol modeller sayesinde okula yönelik olumlu düşünceler geliştirmelerini ve motivasyonlarının yükselmesini destekleyebilirler.
- Ebeveynlerin çocukları ile olumlu bir iletişim kurmaları ve okula uyumsuzluk yaşama durumlarına karşı her an destek olma hissini yaşatmaları önerilebilir.

5.2.4. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma Ankara ilinde yürütölmüştür. Benzer alışmalar farklı illerde ebeveyn görüşlerinin yanı sıra öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri de dahil edilerek yürütölebilir.
- Yapılacak araştırmalarda konu, görüşmenin yanı sıra gözlem yoluyla veriler toplanarak da incelenebilir.
- Nicel araştırma yöntemiyle yapılacak araştırmalarda tipik gelişim gösteren öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilerin okula uyumları benzerlik ve farklılık yönünden karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Akar, İ. (2015). *Üstün yetenekli öğrencileri genel eğitim sınıflarında destekleyecek sınıf öğretmeninin sahip olması gereken yeterlikler*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekli çocuklar*. Ankara: Eduser.
- Akkanat, H. (2004). Üstün veya özel yetenekliler. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili. (Haz.). *Üstün Yetenekli Çocuklar seçilmiş makaleler* kitabı içinde (s. 169-194). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Ataman, A. (2004). Aileler ve öğretmenler üstün zekâlı çocuklara nasıl yardımcı olabilir? M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili. (Haz.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler* içinde (s. 467-480). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Ataman, A. (2007). Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler. S. Eripek (Ed.), *Özel Eğitim* içinde (s.172-194). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Ataman, A. (Ed.). (2009). *Özel Gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. (7.Baskı) Ankara: Gündüz.
- Ataman, A. (Ed.). (2014). *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler konusunda bilinmesi gerekenler*. Ankara: Vize.
- Ataman, A. B. (2008). *Üstün Yetenekli çocuklarda aile ortamının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: İstanbul BİLSEM örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Baykoç-Dönmez, N. (2004). *Bilim Sanat Merkezleri'nin kuruluşu ve işleyişinde yapılması gereken düzenlemeler*. 1. Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı. Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.

- Bektaş, M. (2007). *Hayat bilgisi dersinde ailelerin çoklu zekâ kuramı hakkında bilgilendirilme biçimlerinin ve öğrencilerin farklı baskın zekâ gruplarında yer almalarının proje başarıları ve tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bencik S. & Metin, N. (2006). Mükemmeliyetçilik ve üstün yetenekliler. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(2), 92-105.
- Bildiren, A. (2011). *Üstün yetenekli çocuklar*. İstanbul: Doğan.
- Bildiren, A. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar aileler ve öğretmenler için bir kılavuz*. İstanbul: Doğan.
- Bostan-Sarıoğlu, A., & Küçüközer, H. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili görüşlerinin araştırılması. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 1-15.
- Bozan-Deniz, C., & Kurtulmuş, Z. (2018, Haziran). Okul öncesi dönem üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren çocuğu olan ailelerin üstün yetenekli çocuklara ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi*, Ankara.
- Brookby, S. A. (2004). *Academic self-efficacy and social self-concept of mathematically gifted high school students in a summer residential program* (PQ number: 3133644). (Doctoral thesis, University of Missouri-Kansas City) ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Callahan, C. M., Sowa, C. J., May, K. M., Tomchin, E. M., Plucker, J. A., Cunningham, C. M., & Taylor, W. (2004). *The Social and Emotional Development of Gifted Students*. National Research Center on the Gifted and Talented.
- Callard-Szulgit, R. D. (2010). *Parenting and teaching the gifted*. R&L Education.
- Carman, C. A. (2011). Stereotypes of giftedness in current and future educators. *Journal for the Education of the Gifted*, 34(2), 790-812.
- Clemons, T. L. (2008). Underachieving gifted students: A social cognitive model. *Roeper Review*, 30(1), 69-78.
- Colangelo, N., Assouline, S.G., & Gross, M.U.M. (2004). *A Nation deceived: How schools hold back America's brightest students (V.II.)*. Iowa City: University of Iowa.

- Colangelo, N., & Assouline, S. G. (2000). Counseling gifted students. In K. A. Heller, F. J. Mönks, R. J. Sternberg ve R. F. Subotnik (Eds.), *International handbook of giftedness and talent* (2nd ed. ss. 595-607). Oxford, England: Pergamon.
- Coleman, L. J., & Cross, T. L. (2000). Social-emotional development and the personal experience of giftedness. *International handbook of giftedness and talent*, 2, 203-212.
- Cross, T. L. (2011). *On the social and emotional lives of gifted children*. Prufrock.
- Cunningham, L. G., & Rinn, A. N. (2007). The role of gender and previous participation in a summer program on gifted adolescents' self-concepts over time. *Journal for the Education of the Gifted*, 30(3), 326-352.
- Çağlar, D. (2004) Üstün zekâlı çocukların özellikleri. M.R. Şirin, A. Kulaksızoğlu & A. E. Bilgili. (Haz.), *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı* içinde (s.111-125). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Çamdeviren, Ş. (2014). *Bilim ve sanat merkezine (BİLSEM) devam eden üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler (Sakarya ili örneği.)* Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çetinkaya, Ç; Maya Çalışkan, İ., & Güngör, H. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özelliklerinden kaynaklanan sınıf yönetimi sorunları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(24), 7-29.
- Çitil, M. (2021a). Özel yetenekli öğrencilerin okulda sosyal uyum davranışları. Sak, U. *Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Duygusal ve Akademik Gelişimi* içinde (s. 121-146). Ankara: Pegem.
- Çitil, M. (2021b). Bir ebeveynlik sınavı: özel yetenekli çocuk sahibi olmak. *Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Dergisi*, 1(8), 32-37.
- Çitil, M. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilere sunulan olumlu davranışsal destek temelli problem davranışları önleyici sınıf yönetimi uygulamaları: eylem araştırması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çitil, M., & Ataman, A. (2018). İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özelliklerinin eğitim ortamlarına yansımaları ve ortaya çıkabilecek sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 185-231.

- Dağlıoğlu, H. E. (2014). Erken çocuklukta üstün zekâ/üstün yetenek. Ayşegül Ataman (Ed.), *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler konusunda bilinmesi gerekenler içinde* (s. 46-81). Ankara: Vize.
- Dağlıoğlu, H. E., & Alemdar, M. (2010). Üstün yetenekli bir çocuğun ebeveyni olmak. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 849-860.
- Dalgıç, N. Ş. (2017). *Üstün yetenekli veya zekâlı çocuğa sahip anne-babaların karşılaştıkları sorunların ve beklentilerin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa.
- Davis, G. A. (2015). *Üstün yetenekli çocuklar ve eğitimi öğretmenler ve ebeveynler için el kitabı*. İstanbul: Özgür.
- Davis, J. A. (1966). The campus as a frog pond: An application of the theory of relative deprivation to career decisions of college men. *American Journal of Sociology*, 72(1), 17-31.
- Delisle, J. (2006). *Üstün yetenekli çocuklara ebeveynlik*. Prufrock.
- Demirel-Dingeç, Ş., & Sak, U., (2021). *Özel yetenekli öğrencilerde akademik benlik algısı. Özel yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal ve akademik gelişimi*. Ankara: Pegem.
- Demirkaya, H., Ünal, O., & Bozan, İ. (2021). Ebeveynlerinin bakış açısından üstün yetenekli çocuklar. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1671-1687.
- Dimitriadis, C. (2012). How are schools in England addressing the needs of mathematically gifted children in primary classrooms? A review of practice. *Gifted Child Quarterly*, 56(2), 59-75.
- Dowdall, C. B., & Colangelo, N. (1982). Underachieving gifted students: review and implications. *Gifted Child Quarterly*, 26, 179-184.
- Eraslan-Çapan, B. (2010). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin metaforik algıları. *Journal of International Social Research*, 3(12).
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (3. Baskı). Ankara: Pegem.
- Fornia, G. L., & Frame, M. W. (2001). The social and emotional needs of gifted children: Implications for family counselling. *The Family Journal*, 9(4), 384-390.
- Frankel, R. M., & Devers, K. J. (2000). Study design in qualitative research education for health. *Change in Learning and Practice*, 13(2), 251-261.

- Gall, M., Borg, W., & Gall, J. P. (1996). *Educational research an introduction* (6. Baskı). USA: Longman.
- Gardner, D. (1991). Eating disorders in th gifted adolescent. M. Bireley ve J. Genshaft (Ed.). *Understanding the gifted adolescent. Educational, development, and multicultural isusues* içinde (s. 50-64) New York: Teachers Colege Press.
- Gökdere, M. & Çepni, S. (2003). Üstün yetenekli çocuklara verilen değerler eğitiminde öğretmen rolü. *Değerler Eğitim Dergisi*, 1(2), 93-107.
- Gürültü, E., & Alıcı, B. (2020). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde fırsat eşitliği bağlamında öğrenci ve veli görüşleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(24), 2413-2442.
- Hughes, J. N., Cavell, T. A., & Jackson, T. (1999). Influence of the teacher-student relationship on childhood conduct problems: A prospective study. *Journal of Clinical Child Psychology*, 28(2), 173-184.
- Kaplan, S. N. (1986). Alternatives for design of gifted inservice and staff development. *Gifted Child Quarterly*, 30(3), 138-139.
- Karakuş, F. (2010). Üstün yeteneklilerin ana-babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Karakuş, F. (2014). Üstün yetenekli çocukları olan anne babaların çocuklarının eğitime yönelik algıları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 289-304.
- Kaufman, S. B. & Sternberg R.J. (2008). Conception of giftedness, S. I. Pfeiffer (Ed.), *Handbook of giftedness in children* içinde (s. 71-92) N.Y. Springer Science.
- Kim, K. H. (2011). The creativity crisis: The decrease in creative thinking scores on Torrence Tests of Creative Thinking. *Creativity Research Journal*, 23(4), 285-295.
- Koç, İ. (2016). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenci velilerinin Bilim ve Sanat Merkezi'yle ilgili görüşleri: Bir BİLSEM örneği. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(3), 17-24.
- Kunkel, M. A., Chapa, B., Patterson, G., & Walling, D. D. (1992). Experiences of giftedness: "Eight Great Gripes" six years later. *Roeper Review*, 15(1), 10-14.

- Kutlu-Abu, N. (2019). Üstün yetenekli çocuklara yönelik okul dışı öğretim uygulamaları hakkında öğretmen algıları. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 144-165.
- Laçın-Şimşek, C. (2011). Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi. *Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları*. (Ed. Laçın-Şimşek). Ankara: Pegem.
- Larson, R. W, & Richards, M. H. (1991). Boredom in the middle school years: Blaming schools versus blaming students. *American Journal of Education*, 99(4), 418-443.
- Lee, S. Y., Olszewski-Kubilius, P., & Thomson, D. T. (2012). Academically gifted students' perceived interpersonal competence and peer relationship. *Gifted Child Quarterly*, 56(2), 90-104.
- Levent, F. (2011). *Üstün yetenekli çocukların hakları*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Levent, F. (2014). *Üstün yetenekli çocukları anlamak*. Ankara: Nobel.
- Markusic, M. (2012). *Unusual Behaviors of Gifted Students* <http://www.brighthubeducation.com/teaching-gifted-students/49993-disciplining-bad-behavior-in-gifted-children/> sayfasından erişilmiştir.
- Matthews, M. S., & McBee, M. T. (2007). School factors and the underachievement of gifted students in a talent search summer program. *Gifted Child Quarterly*, 51(2), 167-181.
- Maxwell, J. A. (2008). The value of a realist understanding of causality for qualitative research. In N. K. Denzin & M. D. Giardina (Eds.), *Qualitative inquiry and the politics of evidence* (pp. 163-181). Walnut Creek, CA: Left Coast.
- McMillan, J. H. (2000). *Educational research: Fundamentals for consumer* (3. Baskı). New York: Longman.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı) (2016). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. Ankara: MEB.
- Merriam, S. B. (2018). *Qualitative research a guide to design and implementation*. Ankara: Nobel.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage, Thousand Oaks.
- Montgomery, D. (2003). *Gifted and talented children with special educational needs: Double exceptionality*. David Fulton.
- Nazlı, S. (2014). *Aile Danışmanlığı*. Ankara: Anı.

- Oğurlu, Ü., & Yaman, Y. (2013). Guidance needs of gifted and talented children's parents. *Turkish Journal of Giftedness and Education*, 3(2), 81-94.
- O'Reilly, C. (2006). Maximising potential-both. *Including the gifted and talented: Making inclusion work for more gifted and able learners*, 102.
- Oruç, Ş., Çağır, S., & Ateş, H. (2020). Üstün yetenekli çocukların eğitimsel beklentileri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(2), 302-319.
- ÖEHY, (2018). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. 07.07.2018 tarih ve 30471 sayılı Resmî Gazete.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını. PDF kitap. ISBN: 978-605-4628-54-4.
- Özdemir, G., & Gürlen, E. (2019). Üstün yetenekli öğrencilere yönelik zenginleştirilmiş fen bilimleri öğretim programına ilişkin eylem araştırması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49, 231-255.
- Özkan, M. U. (2013). *Üstün yetenekli çocukların özellikleri*. <https://docplayer.biz.tr/95360-Mustafa-ugur-ozkan-ustun-yetenekli-cocuklarin-ozellikleri.html> sitesinden 31.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Özsoy, Y. (2015). *Özel yetenekli (üstün yetenekli) ortaokul öğrencilerinde yazma kaygısı*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Pak, M. D., & Attepe-Özden, S. (2018). Üstün yetenekli çocukların eğitim hakkı. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-24.
- Pfeiffer, S. I., & Stocking, V. B. (2000). Vulnerabilities of academically gifted students. *Special Services in the Schools*, 16(1-2), 83-93.
- Plucker, J. A., & McIntire, J. (1996). Academic survivability in high-potential, middle school students. *Gifted Child Quarterly*, 40(1), 7-14.
- Plucker, J. A., Robinson, N. M., Greenspon, T. S., Feldhusen, J. F., McCoach, D. B., & Subotnik, R. E. (2004). It's not how the pond makes you feel, but rather how high you can jump. *American Psychologist*, 59(4), 268-269.
- Porter, L. (2005). *Gifted young children: A guide for teachers and parents*. Crows Nest: Allen & Unwin.

- Renzulli, J.S. (1986) The three-ring conception of giftedness: a developmental model for creative productivity. In: Sternberg, R.J. and Davidson, J.E., Eds., *Conceptions of Giftedness*, Cambridge University Press, New York, 53-92.
- Robinson, A., Shore, B. M., & Enersen, D. L. (2006). *Best practices in gifted education: An evidence-based guide*. Sourcebooks, Inc.
- Sağlam, A., & Polat, İ. (2020). Özel yetenekli öğrencilerin sınıf ortamındaki davranışlarına yönelik öğretmenlerin görüşleri. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 473-493.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekâlılar: Özellikleri, tanınmaları eğitimleri*. Ankara: Maya.
- Santrock, J. W. (2012). *Ergenlik*. (Çev. Ed: A. D. M. Siyez) Nobel.
- Saranlı, A. G. & Metin, N. (2012). Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal duygusal sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1),139-163.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2019). Velilerin gözüyle BİLSEM. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 114-133.
- Seeley, K. (1998). Facilitators for talented students. In Vantassel-Baska, J. (Ed). *Excellence in educating gifted and talented learners* (3th ed). (pp. 373-488). Denver: Love.
- Seeley, K. (2004). *Gifted and talented students at risk*. In L. K. Silverman, Counseling the Gifted and Talented. Denver, CO: Love.
- Sezer, Ş. (2015). Üstün yeteneklilerin sınıf içinde olumsuz davranışları ve yönetilmesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 317-333.
- Sıdar, R. (2011). *Bilim ve sanat merkezlerinde okuyan öğrencilerin yaratıcılıklarının problem çözme becerisine etkisi* (yüksek lisans tezi). YÖK Tez merkezinden edinilmiştir (277430).
- Sisk, D. A. (1988). The bored and disinterested gifted child: Going through school lockstep. *Journal for the Education of the Gifted*, 11(4), 5-18.
- Sözel, H. K. (2019). Öğretmenlerin üstün yetenekli bireylerin eğitimine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 40-54.

- Suveren, S. (2006). *Anasınıfına devam eden çocuklar arasından üstün yetenekli olanların belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Şenol, C. (2011). *Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Şentürk, Ü. (2006). Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya örneği 2006). *Sosyal Politika Çalışmaları*, 12(7), 263-277.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2016). *Güncel Sözlük*. http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&view=gts sayfasından erişilmiştir.
- Toprak, F. (2018). *Zihinsel engelli ve üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerin yaşam duyumları, yaşam kaliteleri ve sosyal destek algılarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Van der Meulen, R. T., van der Bruggen, C. O., Spilt, J. L., Verouden, J., Berkhout, M., & Bögels, S. M. (2014). The pullout program day a week school for gifted children: effects on social–emotional and academic functioning. *In Child & Youth Care Forum* 43(3), 287-314.
- VanTassel-Baska, J., & Stambaugh, T. (2006). *Comprehensive curriculum for gifted learners* (3rd ed.). Boston: Pearson, Allyn, & Bacon.
- Vidergor, H. E., & Harris, C. R. (2015). *Applied practice for educators of gifted and able learners*. Boston: Sense.
- Webb, J. T. (1993). Nurturing social–emotional development of gifted children. In K. A. Heller, F. J. Moñks, & A. H. Passow (Eds.), *International handbook of research and development of giftedness and talent* (pp. 525-538). Oxford, England: Pergamon Press.
- Wood, S. (2010). Best practices in counseling in gifted schools: What’s really happening? *Gifted Child Quarterly*, 54(1), 42-58.
- Yaman, Y., & Oğurlu, Ü. (2014). Üstün yetenekli öğrencilerde beklenmedik düşük akademik başarı. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 1-21.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H., (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yin, R. K. (2008). *Case study research: Design and methods* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yoon, Y. (2012). *The role of family routines and rituals in the psychological well being of emerging adults*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Amhers, University of Massachusetts, Massachusetts.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrenci,

Bu çalışma, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL danışmanlığında tezli yüksek lisans öğrencisi Rukiye Kübra ARTUNÇ tarafından yürütülmektedir. Araştırmada üstün yeteneklilerde okula uyum, ebeveynlerinin görüşleri ve önerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Kimliğinizi belirtmeksizin vereceğinizi cevaplar, bu araştırma dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır ve kişisel değerlendirme yapılmayacak, grup olarak topluca değerlendirilecektir. Sizden istenen her soruyu dikkatlice dinleyip, sorulara içinizden geldiği gibi dürüstçe cevap vermenizdir. Bu araştırmayla ilgili bilgi almak isterseniz aşağıdaki iletişim bilgilerinden bana ulaşabilirsiniz. Araştırmaya yaptığınız katkılardan dolayı çok teşekkür ederim.

Rukiye Kübra ARTUNÇ KARA

EK 2. Ebeveyn Görüşme Soruları

Form A

1. Çocuğunuzun üstün zekâlı olduğunu öğrendikten sonra hayatınızda neler değişti?
2. Çocuğunuzun üstün zekâlı olması (iletişimde, günlük hayatta, evde, dışarıda, sosyal hayatta ve bebeklik dönemi gibi konularda) nasıl zorluklar yaşıyor?
3. Çocuğunuzun üstün zekâlı olması (iletişimde, günlük hayatta, evde, okulda, dışarıda, sosyal hayatta ve bebeklik dönemi gibi konularda) ne tür kolaylıklar sağlıyor?
4. Özellikle çocuğunuz için ailenizle birlikte yaptığınız nasıl (ne tür) alışkanlıklarınız/rutinleriniz var?
5. Çocuğunuzun ilgi ve yeteneklerini geliştirmek için onu nasıl destekliyorsunuz?
6. Çocuğunuz ile okula dair süreçlerde ne tür problemler (okula yönelik kaygı, mutlu veya mutsuz gitmesi gibi) yaşıyorsunuz?
7. Çocuğunuzun okulla ilgili süreçlerde yaşadığı problemleri nasıl çözüyorsunuz?
8. Çocuğunuzun okula motive olması, ödev ve sorumluluklarını yerine getirmesi için neler yapıyorsunuz?
9. Çocuğunuza nasıl davranmanız gerektiği konusunda profesyonel destek almanız gerektiğini düşünüyor musunuz?
10. Okulun çocuğunuza ne kattığını düşünüyorsunuz?
11. BİLSEM uygulamalarının çocuğunuza katkısı olduğunu düşünüyor musunuz? Evet ise nasıl bir katkısı var?
12. BİLSEM’de çocuğunuzun ilgi alanlarını geliştirebilecek bir eğitim aldığını düşünüyor musunuz? Nasıl?
13. Çocuğunuz devam ettiği ilkokula mı, BİLSEM’e mi daha mutlu gidiyor? Sizce bunun nedeni ne?
14. Çocuğunuzun sosyal ve duygusal açıdan okula veya BİLSEM’e uyumla ilgili bir problem yaşadığını düşünüyor musunuz? Var ise nasıl problemler yaşıyor?
15. Çocuğunuz nasıl bir eğitim almalı?
16. Çocuğunuzun öğretmenleri nasıl olmalı?

EK 3. Öğrenci Görüşme Soruları

Form B

1. Okulu seviyor musun? Neden?
2. Okulda ya da okulla ilgili konularda seni üzen ya da zorlayan bir şey var mı?
3. Derslerde sıkılıyor musun? Sıkılıyorsan sence neden?
4. “Okuldaki dersler benim için ... , çünkü ...” cümleyi tamamla.
5. En sevdiğin ders ve sevmediğin ders hangisi? Neden?
6. Ortaya koyduğun ödev veya etkinlikte hata olduğu zaman ne hissediyorsun?
7. Okulun; ilgi alanlarını, merak ettiğin konulara dair öğrenmeni desteklediğini düşünüyor musun?
8. Okulda boş zamanlarda ve teneffüslerde neler yapıyorsun?
9. Öğretmenlerinle ilişkin, iletişimin nasıl?
10. Öğretmenlerin sorularını cevaplıyor mu? Öğrenmene yeterince destek oluyorlar mı?
11. Okuldaki derslerde grup etkinlikleri yapıyor musunuz? Yapıyorsanız grup ile etkinlik yapmaktan memnun musun?
12. Okuldaki sınıf arkadaşlarını seviyor musun? Neden?
13. Okuldaki sınıf arkadaşlarının sana karşı yapmasını istemediğin davranışları var mı? Var ise neler?
14. Hayalindeki okul nasıl?
15. Ders ve teneffüs süreleri hakkında ne düşünüyorsun?
16. Okulda nasıl alanların olmasını isterdin?
17. Okuldaki sınıfında kaç kişi olmasını isterdin?
18. BİLSEM’e gittiğini öğrendiklerinde arkadaşlarının sana karşı davranışları değişti mi? Evet ise nasıl?
19. Sınıf arkadaşlarınla mı BİLSEM’deki arkadaşlarınla mı daha fazla vakit geçirmek istersin? Neden?
20. BİLSEM ve okul arasında bir tercih yapmak istesen hangisine gitmeyi seçerdin? Ya da başka bir seçenek olmasını ister miydin?

EK 4. Etik Kurul İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 02.08.2023-E.712137

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-712137
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

02.08.2023

Dağıtım Yerlerine

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Rukiye Kübra ARTUNÇ'un, Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL'in** danışmanlığında yürüttüğü **"Özel Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyumu Konusunda Öğrencilerin ve Ebeveynlerinin Görüşleri"** adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **11.07.2023** tarih ve **13** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2023 - 934

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste
DAĞITIM
Gereği:
Sayın Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL

Bilgi:
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

EK 5. Araştırma Gönüllü Katılım Formu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU FORM-2

Rev-2
25.01.2022

T.C. GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU

KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sizi, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan 02.08.2023 tarih /E-77082166-302.08.01-712137 sayılı ile izin alınan* ve Rukiye Kübra Artunç ve Doç. Dr. Mahmut Çitil tarafından yürütülen "Özel Yetenekli Öğrencilerin Okula Uyumunu Konusunda Öğrencilerin ve Ebeveynlerinin Görüşleri" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

Araştırmanın Amacı	BİLSEM'e devam eden 2. ve 3. sınıf öğrencileri ve onların ebeveynleri ile görüşülerek genel eğitim okullarına dair üstün yeteneklilerin uyumlarını belirlemektir.
Araştırmanın Yöntemi	Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıdır. Bu doğrultuda araştırmacının yaptığı literatür çalışmaları sonucunda A Formu (16 madde) ve B Formu (20 madde) oluşan yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmış, iki uzmanın görüşü alınarak sorulara son hali verilmiştir. A Formu ebeveynler için, B Formu ise öğrenciler için hazırlanmıştır. A Formunu öğrencilerin anne veya babalarına (toplam 30 ebeveyn), B formunu ise 2. sınıfa devam eden 15 öğrenci ile 3. sınıfa devam eden 15 öğrenciye yöneltmek hedeflenmiştir.
Araştırmanın Öngörülen Süresi (Başlama ve Bitiş Tarihi Başvurudaki Başlangıç ve Bitiş Tarihi ile Uyumlu Olmalıdır.)	Başlama: 19.08.2023 Bitiş: 08.09.2024
Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı	2. sınıfa devam eden 15 BİLSEM öğrencisi, 3. sınıfa devam eden 15 BİLSEM öğrencisi ve bu öğrencilerin anne veya babaları olmak üzere toplamda 30 ebeveyn ile görüşülecektir. Toplam katılımcı sayısı ise 60 olmaktadır.
Araştırmanın Yapılacağı Yerler	Yenimahalle BİLSEM
Görüntü ve/veya ses kaydı alınacak mı?	Evet ☒ Hayır ☐

Tablo katılımcıların anlayabileceği biçimde, akademik dil kullanılmadan yazılacaktır.

KATILIMCI BEYANI

Yukarıda amacı ve içeriği belirtilen bu araştırma ile ilgili bilgiler tarafıma aktarıldı. Bu bilgilerden sonra araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Araştırma yürütücüsü(Tez çalışmalarında Danışman tarafından imzalanacaktır.)

Adı ve Soyadı	Doç. Dr. Mahmut Çitil	Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		19.06.2023

Katılımcı

Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

Velayet veya Vesayet Altındaki Katılımcılar için Veli/Vası

Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..